

SEMJÉN ZSOLT
ZSOLT SEMJÉN

*Földön és égen
In terra e in cielo*

SEMJÉN ZSOLT
ZSOLT SEMJÉN

Földön és égen

In terra e in cielo

ANTOLÓGIA KIADÓ
Lakitelek, 2021

A borítón: *Legeza László felvétele,
Málta 1565-ös török ostroma és felszabadítása*

Szerkesztette: Szényei András Gábor

Fordította: Szomráky Béla

Fedélterv: Illés Zoltán

© Semjén Zsolt • Zsolt Semjén, 2021

ISBN 978-615-5862-72-4

Készítette: ANTOLÓGIA Kiadó és Nyomda Kft.

Tel.: + 36 (76) 549 045

e-mail: antologia@nepfolakitelek.hu

Nyomdai előkészítés: Kvaszta József, Kecskemét

Tel.: +36 (20) 991 42 86

e-mail: didotstudio@kvaszta.hu

TARTALOM

Földön és égen 7

In terra e in cielo 105

SEMJÉN ZSOLT

*Földön és égen*¹

---

1 A kötetet szerkesztője a summa et essentia jegyében, breviáriumszerűen állította össze, mindazonáltal hasznos az eredeti szövegkörnyezetben is elolvasni az egyes részeket (pl. 96), melyet megkönnyít a kötet végén található jegyzet, név- és tárgymutató.

TARTALOM

AJÁNLÁS	11
KERESZTÉNYDEMOKRÁCIA	17
MAGYARSÁG	53
EGYHÁZ	63
JEGYZET	81
NÉVMUTATÓ	87
TÁRGYMUTATÓ	93
CURRICULUM VITAE	99

Fr. Barsi Balázs OFM

AJÁNLÁS

Számomra ennek a remek szellemi sűrítménynek a középpontja egy mellékesnek tűnő szóváltásból lett nyilvánvaló. Középpont alatt azt értem, ahol megragadva ennek az írásnak a lényegi üzenetét – megérthető a keresztény politikus prófétai küldetése.

Tessék figyelmesen elolvasni a 6. pontot. Az egész írásban sehol nem említetik ma élő ember neve csak itt.

A szerző megtisztelő módon filozófusnak nevezi azt, aki őt azért támadta meg, mert a parlamentben kiejtette ezt a szót, hogy „bűn”. A filozófus szerint ez keresztény fogalom; a templomban használható, de nem a parlamentben.

Nem hallott Hitlerről, Sztálinról? Valóban csak a templomban lehetne bűnnek nevezni azt, amit ők tettek?

Az más kérdés, hogy a filozófus mivel gondolkodik, tudja, hogy a bűn Istennel van kapcsolatban. Isten ugyanis az egész erkölcsi rend végső forrása. Ám Isten jelen van „földön és égen”, nemcsak a templomban. Ha egy Isten-semleges parlamentet akarunk, olyat, ahol a bűn szót ki sem szabad ejteni, akkor ezzel együtt egy Isten-semleges közéletet is akarunk. Ha ez azt jelenti, hogy a parlamentet ne uralja egyetlen vallás sem, abból nem következik, hogy az Isten-semleges vallás viszont uralhatja.

Az Isten-semlegesség igenis vallás, és egyedül ez a vallás akarja befogni ma a keresztény ember száját, hogy ki ne mondja azt a szót, ami az ember tragédiáját jelenti: a bűnt.

Miért csap át az Isten-semleges vallás a relativizmus diktatúrájába? Mert nem hisz a megváltásban, nem ismeri Isten szeretetét és ebből a szeretetből fakadó irgalmasságot, amelyet minden vallás megsejtett, ám csak Jézus Krisztusban lett egészen nyilvánvaló. Ez a filozófusnő nem figyel oda a bűn szóval összefüggő másik szóra: a bocsánatra. Természetesen ehhez egy harmadik fogalom is társul: a megtérés; a bűn elítélése, megbocsátása Isten által és odafordulás a másik emberhez.

Hogy miért Jézus Krisztusban lett nyilvánvalóvá, hogy Isten maga a szeretet és irgalom, azt ezen írás 96. pontjában ragadhatjuk meg, ahol a szerző Szent Ágoston nyomán Isten szentháromságos misztériumát szemléli.

Egy egyszemélyű Isten hogy tudna szeretni? Nem lenne az szeretet, ha „kifelé”, a teremtett ember felé szeretetet mutatna, de benső isteni életében nem ismerné a szeretetet. Fontoljuk meg: nemcsak azt írja Szent János „a szeretet Istentől való” (1 Jn 4,7) hanem azt is: „szeretet az Isten” (1 Jn 4,16).

A Szentírás egyik központi fogalma az emberi személy. Ez a fogalom a krisztológiai viták szinte „mellékterméke”. Enélkül Európa nincs! Az úgynevezett fölvilágosodás sincs!

Ha Isten az ő képére teremtette az embert, vagyis személynek, akkor ez azt jelenti, hogy Ő is személy, valaki és nem valami. „Én” pedig nincs „te”

nélkül. Az egész emberi élet a Szentháromság kinyilatkoztatásában teljesül be. Ám ezt a kinyilatkoztatást, el lehet fogadni és akkor minden tudtul adatik nekünk, vagy el lehet vetni. Azt azonban nem lehet állítani, hogy nem az ember legmélyebb és egyetlen kérdésére, szenvedésére, a szeretetvágyra válaszol.

Ha valakiben (éppen keresztény emberben) felmerülne az a kétely, hogy itt ez a politikus filozófál és teologizál, akkor újra olvassa el ezt az egész írást: melyik politikai rendszer mögött nem volt filozófia? Csak téves, emberellenes filozófia volt a XX. századi nagy politikai rendszerek mozgatója.

A 6. pontban a vádoló filozófusnő maga is egy teljesen téves és mára megbukott filozófia rabja.

Hogy világosan lássuk a filozófusnő felháborodásának okát, a filozófiai hátteret kell keresnünk. Megtaláljuk azt XVI. Benedek „Hit, igazság, tolerancia” c. művében, ahol összefoglalja Jan Assmann művét². Jan Assmann három dolgot állít:

- Mózes vezette be (illetve általa a kinyilatkoztató Isten – mondanánk mi) a vallások világába az „igazság” fogalmát. Az igazság, szerinte, eredetileg nem volt vallási kategória. Ezzel viszont minden más vallás bálványimádásnak lett minősítve.
- Második állítása, hogy az ókori istenek (és vallások) felcserélhetők voltak (átjárhatóság, határnélküliség, keverhetőség), ezért az emberek békében éltek.

---

2 Jan Assmann, „Moses der Agypter”, Benberg 1998, 160–172. oldal

– Harmadik állítása, hogy mivel az igazság kérdése kapcsolatban van a jó kérdésével (ebben igaza van), az igazság fogalmával együtt megjelent a bűn fogalma, ami szerinte az ókori vallásokban addig nem volt jelen. Az ókori pogány ember nagy lelki békében élt.

XVI. Benedek leleplezi ezen állítások hazugságát és ezzel rámutat arra, hogy már a múlt század vége felé (meg előbb is) milyen hatalmas „érzékenyítésbe” kezdtek egyes filozófusok a globalista világnézet érdekében és annak világuralmi megvalósításáért.

Végül Jan Assmann azt javasolja: csináljuk vissza a húsvétot, az egyiptomi kivonulást és akkor megvalósul egy globális szép, új világ. Ezzel szemben a pápa állítja, hogy az igazság fogalmát már a görög filozófusok is bevezették az ember egész életére vonatkozóan, tehát a vallásra vonatkozóan is.

Az sem igaz, hogy a felcserélhető, összekeverhető pogány vallások világában béke volt. Sőt még csak ott volt háború, az istenek háborúja, amelynek az ember tehetetlen áldozata volt.

A legnagyobb hazugság azonban a következő: az ősi vallások nem ismerték a bűn fogalmát. Annyira ismerték, hogy állandóan kiengesztelő áldozatokat mutattak be az isteneknek. Bűn-fogalmuk nem csupán vallási volt, hanem az emberi létezés teljességét átfogó alapfogalom.

Igen hasznos látni a mai globalista filozófusok és filozófusnők tiltakozásának szellemi hátterét és indítékaikat, amikor a keresztények keresztény megnyilatkozásait ki akarják iktatni a politikából.

A Magyar Katolikus Püspöki Kar ezen írás szerzőjét Pro Ecclesia Hungariae kitüntetéssel, Szent II. János Pál pápa pedig a Nagy Szent Gergely Rendszerrel és a Szent Szilveszter Pápa Rend nagykeresztjével jutalmazta. Erre hivatkozva is ajánlom, kérem a papi szemináriumokat, a katolikus egyetemeket és főiskolákat, hogy ez az összefoglaló írás legyen az oktatás szerves része. Ajánlom minden kereszténynek. Ezt áttanulmányozva egy egyetemi szemesztert végez el az ember. Ajánlom a ó. pontban megnevezett filozófusnőnek és minden gondolkodó, de a kereszténységtől idegenkedő honfitársamnak. Nekik is joguk van tudni, hogy a Katolikus Egyház mit tanít. Nem kell kitalálni ezt a tanítást, vagy hiteltelen politikailag korrektül beszélő keresztényektől megtudniuk, hiszen azok nem tisztelik meg az Egyházon kívül állókat az Egyház belső igazságával, hanem hízelegvén nekik egyfajta gyanús keveréket tálalnak föl.

*„Egy kereszténynek így kell élnie:
újra meg újra bele kell vágnia abba,
amire nem képes
– semmibe sem kapaszkodva, csakis
Jézusba.
Az a hit, amely egy békében és
biztonságban
eltöltött életet jelent – paródia.”*

Ruth Burrows OCD

KERESZTÉNYDEMOKRÁCIA

1. Keresztény emberként imádkozzuk a Miatyánk-nak azt a mondatát, hogy Adveniat Regnum Tuum. De mit is jelent az, hogy jöjjön el a Te Országod? Jelenti teológiai értelemben, hogy valósuljon meg Isten egyetemes uralma. Jelenti egzisztenciális értelemben, hogy valósuljon meg a szívünkben Krisztus Királysága. És jelenti politikai értelemben azt is, hogy egyszerűen nem keresztény az a felfogás, amelyik azt mondja, hogy katolikus vagy protestáns vagyok vasárnap a templomban, otthon a családban, azután fütyülök arra, hogy mi történik a világgal, a hazámmal, a városommal. Mert a keresztségben kapott küldetésünk, hogy a világot – legalább a mi kis világunkat – elmozdítsuk az Evangélium irányába.

2. Minden politikai programot és politikai cselekvést a mögötte álló emberkép határoz meg, akkor is, ha ezeket megfogalmazzák és deklarálják, és akkor is, ha nem. Ha az emberről való felfogás egyoldalú, akkor a politikai gyakorlat is torz lesz. Mert az antropológiai tévedések szükségszerűen okozzák a rájuk épülő társadalom embertelenségét.

3. A mi felfogásunk definitíve azért modern, mert éppen az a lényege, hogy tudatosan és állandóan visszalendül az örök értékekhez. Ami pedig az örökkévalóságban gyökeredzik, az bármilyen ősi, mégis mindig fiatal. Olvassunk bele mondjuk a felvilágosodás enciklopédistáinak könyveibe. Olvashatatlan, legfeljebb kortörténeti szempontból lehet érdekes, ma már semmit sem jelentő kacsatok. És ol-

vassunk bele Szent Ágostonba: eleven, friss, itt és most nekünk szól. Ágoston élő, az enciklopédisták poros könyvtárai moly-abrakja. Azért, mert Ágoston az Örökkévalósághoz kötődik, az enciklopédisták pedig egy elmúlt kor időleges ideológiájához. Hát ezért vagyunk modernek mi és avittak ők.

4. Éppen azért tudok megérteni más vallásúakat, mert megvan a saját katolikus identitásom. Aki ebben problémát lát, annak azt is állítania kell, hogy például a férfiak érdekeit csak férfiak képviselhetik – ami nyilvánvaló abszurditás.

5. Keresztény körökben is elterjedt az a felfogás, hogy a politika, a politikusi lét, a politikusi hivatás egy sikamlós, csúszós terület, hogy tisztességes keresztény ember jobb, ha távol tartja magát ettől az egésztől. Ha azonban a tisztességes keresztény emberek távol tartják magukat a politikától, a politikai hivatástól, az egész terület marad a hiénának. Ennek pedig nagyon szomorú következményei vannak az általunk vallott értékek és érdekek, és az egész társadalom szempontjából is.

A keresztény politikának és a keresztény politikusnak két dolgot kell egyszerre megvalósítania: ez a tisztesség és a hatékonyság. A tisztesség azért, mert nem csak magáért felelős, hanem a pártjáért, sőt az evangelizálásért is. (Nem arra gondolok, amikor a sajtó megpróbálja besározni, mert bizonyos értelemben a politikai tisztességnek éppen az a jele, hogy megpróbálnak valakit besározni, mert ha nem próbálják meg, akkor vagy nem kép-

viseli valóban a keresztény értékeket, vagy pedig nem teszi olyan hatékonyan, hogy érdemes legyen beszározni.)

A másik, hogy legyen hatékony. A politika ugyanolyan mesterség, mint az, hogy valaki matematikatanár, zongorista, vagy mérnök. Ha a mesterségbeli tudása nincs meg, ha az Isten adta talentuma nincs meg ehhez a hivatáshoz, akkor nem tudja hatékonyan képviselni ezeket az értékeket, és nem tud megfelelő eredményeket hozni. Jámbor emberekkel tele van például a ferences rendház is. Nem következik ebből az, hogy a drága jó ferences atyák mindegyikének képviselőnek, államtitkárnak, miniszternek kellene lennie. Tehát tisztességesnek, jámbornak kell lenni egyfelől, másfelől pedig hatékonynak, vagyis a politikai mesterséget professzionálisan kell művelni.

6. Keresztény emberként jogom van arra, hogy keresztény értékrendemet megjelenítsem a politikai életben. Jellemző és tanulságos, ahogy ezért Heller Ágnes filozófus megtámadott engem. Nem kevesebbet mondott, mint azt, hogy én a keresztény szavaimat használhatom a templomban, de a parlamentben nem. Például azt a szót, hogy bűn nem ejtethem ki a magyar Országgyűlésben. Először is sajátos, hogy a bűnt apriori, eleve tagadó Heller egyetlen bűnt ismer bűnnek, ha egy keresztény politikus a bűnt bűnnek nevezi. Másodszor, Heller Ágnes felfogása a legenyhébb kifejezéssel is intoleráns, mert kétségbe vonja, hogy keresztény emberként jogom van keresztény értékrendem alapján gondolkodni

a világ dolgairól, és ezen értékek érvényre juttatásáért politizálnom. Én nem vonom kétségbe, hogy Heller Ágnes olyan liberális, vagy marxista terminológiát használ, amelyet akar, de nem hagyhatom, hogy kétségbe vonják azt a jogomat, hogy Szent István országában a keresztény értékrendet képviseljem, és keresztény szavakat használjak.

7. Nemcsak hazánk, hanem az egész civilizációnk egyfajta szellemi-erkölcsi válságban van. Ennek pedig az alapvető oka az, hogy nemcsak arról van szó, hogy az emberek bűnt követnek el. Az igazi probléma az, hogy a bűn bűnvoltát tagadják. Az igazi probléma az, hogy a bűnt erénynek próbálják beállítani, a rosszat jónak, és ezáltal a bűnből való kiszabadulás lehetőségét teszik sok esetben irreálissá.

Mert ha tudom, hogy mi a jó és mi a rossz, mi a bűn és mi az erény, akkor van kapaszkodó, amin keresztül az elesett ember fel tud állni. De ha kétségbe vonják azt, sőt tagadják, hogy létezik olyan, hogy bűn, akkor az elesett ember azzal sincs tisztában, hogy el van esve. És miután kapaszkodó sincs, irreális az, hogy fel tudjon állni. Mert az sincs a fejében, hogy neki fel kellene állni.

8. Politikai, szociológiai és megkockáztatom: morális értelemben is aligha várható el a társadalomtól, hogy olyan törvényeknek engedelmességedjen, amelyek szembeötlően és szemérmetlenül igazságtalanok. Ha pedig meginog a társadalom bizalma, hite a törvények igazságos voltában, akkor azok

ésszerűként való feltételezése és tekintélye is összeroppan. És ekkor a felszínre fröccsen a legfőbb rossz, ami egy társadalmat csak érhet: a törvénytelenység, a káosz, az anarchia. Mert a rendezett társadalom, és ezzel az emberinek nevezhető élet feltétele a törvények tekintélye, a törvények ésszerűsége, tehát a törvények igazságos volta. Ha az állampolgár kénytelen úgy látni, hogy viszonya a törvényekhez alig különbözik az áldozat és az útonálló viszonyától, akkor hogyan várhatnánk reá-lisan, hogy engedelmeskedjék azoknak?

9. A béke az igazságosság gyümölcse – tanítja nekünk a keresztény bölcsélet. Tehát nem pusztán a háború hiánya, hanem az igazságosságnak a gyümölcse. Ezért nem béke az igazságtalanságba való beletörődés. És ezért az igazságtalanságnak való ellentmondás a béke feltétele.

10. Azt állítani, hogy egy politikai párt ne akarja a hatalmat, pont olyan abszurd, mint azt mondani, azért alapítanak horgász egyesületet, hogy ne fogjanak halat. A hatalom nem cél, hanem eszköz, amivel meg lehet valósítani egy pozitív programot. A hatalom önmagában se nem jó, se nem rossz. Amint például a kés jó, ha kenyeret vágok vele a gyerekeknek és rossz, ha hasba szúrom vele a szomszédomat. Ugyanígy, a hatalom akkor rossz, ha eszköz helyett célnak tekintik, mert akkor egyfajta bálvány lesz. Rossz, ha a jóval szemben, rossz célra használják. És jó, ha élnek vele, nem pedig visszaélnek vele, ami azt is jelenti, hogy akinek megadatott, de

nem él a hatalom lehetőségével egy jó cél érdekében, az sem helyes.

11. A keresztény politikai, társadalmi felfogás nem utópisztikus, sőt éppen az a lényege, hogy elutasítja az utópiát! A probléma gyökere Platónnál van, aki minden utópia atyja. Platón azt mondja – némileg leegyszerűsítve –, hogy az állam, a strukturált emberi közösség úgy jött létre, hogy az emberek beláttak egy gondolatmenetet, mely úgy szól, hogy igazságtalanságot elkövetni jó. Nem morális, hanem hedonisztikus értelemben: kellemes dolog, hogy én basáskodom másokon. Igazságtalanságot elszenvetni rossz, nyilvánvalóan kellemetlen dolog, hogyha felettem basáskodnak. Az emberek belátták, hogy miután nagyobb rossz igazságtalanságot elszenvetni, mint amilyen jó igazságtalanságot elkövetni, ezért létrehozták az államot, hogy megakadályozza az igazságtalanság elkövetetőségét. Platón tehát kitalált egy mítoszt, és azt mondja, hogy úgy jött létre a strukturált emberi közösség, hogy az emberek leültek, logikai alapon beláttak valamit, és megkonstruálták az államot. Tehát az emberi társadalom kitalált, következésképpen újra és újra kitalálható. Ezzel szemben Arisztotelész azt mondja, hogy ez egy mítosz, mert soha nem volt valamilyen közösségi struktúra nélküli ember, mert antropológiai természetében adva van, hogy társadalmi struktúrában képes létezni.

A Platón által kitalált utópisztikus felfogás és az arisztotelészi, a természet rendjére épülő gondolkodás párhuzamosan halad a történelemben.

E tekintetben Szent Tamás Arisztotelészre épített gondolkodásával tette filozófiailag is nyilvánvalóvá a kereszténység természetjogi elkötelezettségét. A szocialisztikus felfogás a pesszimista utópia-hagyományra építve azt mondja, hogy az ember egy eredendően rossz állat, amiből a szocialista államnak kell kiidomítania a szocialista embertípust. A liberális optimista utópia, ami Rousseau-tól ered, azt mondja, hogy az ember eredendően jó, csak a társadalom rontja meg. Tehát ha megszüntetjük az iskolát, a nevelést, a családot stb., akkor mindenki szép, okos és jó lesz, mert eredendően jó.

A kereszténység immunis az utópiával szemben. Mégpedig azért, mert két dolgról tudunk eredendően a kinyilatkoztatásból, és az ember antropológiájából is. Az egyik, hogy Isten képmására teremtettünk. Ezért bármilyen rosszak és igazságtalanok a társadalmi struktúrák, mindig meglesz a jóra való irányultság. A marxista utópia azért nem válhat be és azért emberellenes, mert nem képes felismerni, hogy az emberben mindig megvan a jó. A liberálisok optimista utópiájával pedig az a probléma, hogy nem tud az eredeti bűnről, amiről pedig a keresztény kinyilatkoztatás szól, s amire tanúbizonyság az egész emberi történelem. És miután az ember természete megromlott, hajlamossá vált a rosszra. Ezért utópia azt gondolni, hogy az ember önmagától szép, okos és jó lesz. Ezért szükséges a nevelés. Ezért kellene az iskolák, a jó társadalmi struktúrák. A keresztény realizmus tud az ember Isten-képmásiségéről, tudja, hogy az ember jó, de tud az eredeti bűnről is, hogy az ember hajlamossá

vált a rosszra. Ez a kiegyensúlyozott gondolkodás a keresztény filozófia jellemzője, amin az egyház társadalmi tanítása nyugszik. Ez a filozófia teszi lehetővé a teljes ember kibontakozását, beleértve annak – éppen a lényegét adó – transzcendentális nyitottságát.

12. A keresztény tanítás adva van az egyház társadalmi tanításában, ami katolikus részről a pápai szociális enciklikák, protestáns részről a társadalometika. Ez természetesen nem azonos egyetlen egy politikai pártnak sem a politikai programjával. Pontosán meghúzható azonban az a kör, amelyen belül a világban élő keresztények kereshetik a társadalom kihívásaira adandó választ: ez a kör pedig az egyház társadalmi tanítása. Vannak olyan alapvető tételek, amelyeket ha egy párt, vagy egy politikus nem vállal, akkor nem nevezheti magát keresztény politikusnak. Az egyház társadalmi tanítása és a pártpolitikai programok nem azonosak, de nem is függetlenek egymástól, mert a keresztény politika attól keresztény politika, hogy elfogadja mérceként az egyház társadalmi tanítását.

Nézzünk egy példát, ahol megragadhatjuk, mi a különbség a keresztény felfogás, illetve a szocialisztikus, és a liberális felfogás között. Keresztény alapon azt mondhatjuk, hogy neked, liberális barátom, igazad van akkor, amikor az emberi személy méltóságát hangsúlyozod. Bár mi többet állítunk, mint a legliberálisabb liberális, mert mi azt mondjuk, hogy az emberi jogok, az ember méltósága nem abból ered, hogy egy parlamenti határozat, vagy az ENSZ

közgyűlése ezt megállapította, hanem abból, hogy a teremtő Isten képmására vagyunk alkotva. Ezért mindenki, legyen szegény vagy gazdag, fiatal vagy öreg, egészséges vagy beteg, azért végtelen érték, mert Isten képmása. Az emberi jogokat nem az országgyűlés adja és nem is a különböző nemzetközi szervezetek, hanem azok a teremtés rendje által eleve adottak, amit a parlament vagy egy emberi jogi nyilatkozat felismer és elismer. A keresztény felfogás ugyanakkor mindig kritikát fogalmaz meg a liberálisokkal szemben, mert ők a személy méltóságát úgy értelmezik, hogy elszakítják a közösségtől, ezáltal individualizmussá deformálják, ami a teljes emberi személyiség megcsonkítását jelenti, mert elszakítják a közösségi vonatkozástól. Ezért a liberálisok individualitás fogalmával szemben a kereszténység a perszonalitás fogalmát állítja, amely mindig utal az emberi személy közösségi aspektusára.

A másik oldalon hasonló egyoldalú túlzással találkozunk. A szocialisztikus felfogásról – és itt szeretném hangsúlyozni, hogy most a klasszikus szocialistákra gondolok, Marxra és a klasszikus baloldalra – azt mondhatjuk, hogy neked szocialista barátom igazad van akkor, amikor az ember közösségi természetét hangsúlyozod. Sőt, mi többet állítunk, mint a szocialisták, mert mérhetetlenül nagyobb szolidaritás a másik emberben Krisztust látni, mint azt gondolni, hogy majd az állami szociális ellátó rendszerek oldják meg az emberi egzisztencia problémáit. A keresztény felfogás egyúttal kritikát is gyakorol a szocializmus irányába, mert – legalábbis a klasszikus szocialisták – annyira túlhangsúlyoz-

zák az ember közösségi voltát, hogy az egyes ember már nem lesz más, mint egy jelentéktelen csavar a gépezetben. A személy elveszíti jelentőségét. Gondoljunk a marxizmus osztályfelfogására, ahol az egyes ember önmagában nem is jelenik meg, csak mint az osztálynak a tagja. Ugyanennek a nemzetiszocialista kiadása, ahol a fajban feloldódik, elveszik az egyén. Ezért a keresztény felfogás mindig kritikát gyakorol a szocialisztikus felfogással szemben, mert kollektívizmusba csúszik, és elveszíti az egyes ember, a személy jelentőségét.

Filozófiatörténetileg mindig is az volt a probléma, hogy a liberális individualizmus és a szocialista kollektívizmus nyilvánvalóan a teljes emberi személy megcsonkítása, egyoldalúság. A kérdés az: a személyiség és a közösség elve hogyan hozható egységbe? Erre a keresztény társadalmi tanításban Aquinói Szent Tamás adta meg a megoldást a szubsidiaritás, a kölcsönös kiségités fogalmával, amikor azt mondta, hogy a természet rendjéből eredően, amit egy kisebb közösség megtehet, azt egy nagyobb nem veheti el. Ott kell megoldani a problémákat, ahol azok a természet rendje szerint vannak, de ha nem tudja megoldani, akkor viszont ki kell segíteni, mégpedig olyan módon, hogy a későbbiekben képes legyen önmagán segíteni. Ez a gondolat elutasítja azt a liberális felfogást, ami azt mondja, hogy mindenki oldja meg a saját problémáját, aki pedig nem tudja, az magára vessen. Ugyanakkor elutasítja azt a szocialisztikus felfogást is, ami infantilis módon úgy akarja berendezni az ember életét, hogy majd állami segélyekből elvegetál. Ezért te-

hát a perszonalitás, a szolidaritás és a szubszidiaritás az a hármass társadalmi tanítása az egyháznak, amin belül lehetséges a keresztény politika. Aki ezt a hármat nem vallja, filozófiai értelemben az nem lehet keresztény politikus.

13. Amikor Jézus azt mondja, hogy egy vessző sem vész el a törvényből, akkor a politológiai logikából következően, azt mondhatják rá, hogy jobboldali fundamentalista, amikor saját magát azonosítja a szegényekkel, akkor azt mondhatják rá, hogy baloldali forradalmár.

Nem arról van szó, hogy a kereszténydemokrácia a jobboldal és a baloldal között helyezkedik el, hanem az a történelemfilozófiai és politikaelméleti megközelítés a helytálló, hogy a keresztény tanításban őseredeti egységben vannak a ma jobboldalinak, illetve baloldalinak minősített tradicionális és szociális alapértékek. A szabadság, egyenlőség, testvériség keresztény ihlettségű hármass egységét a felvilágosodás szekularizálta, majd a francia forradalmat követően egyoldalú túlzásokkal szétszakították. A szabadság individualista liberalizmussá torzult, az egyenlőség kollektivistá szocializmussá deformálódott, a testvériséget pedig egyaránt elfelejtették. Egyedül a kereszténydemokrácia őrizte meg az eredeti, keresztény fundamentumon nyugvó hármass egységet.

14. A fogalmak, amelyekből a liberalizmus és a szocializmus alapértékei lettek – a francia forradalom szabadság, egyenlőség, testvériség követelése

– gyökerükben és lényegükben keresztény fogalmak. Az más kérdés, hogy szekularizálták és utána egyoldalú túlzásokba vitték, de azért ezek alapvetően keresztény értékek, keresztény gyökerekből valók, ezért nekünk, kereszténydemokratáknak ezeket a gondolatokat értékként kell elfogadnunk, és – a helyükre téve azokat, a teljes emberkép összefüggéseibe visszaállítva – saját értékünként kell felmutatnunk.

Ebből ered, hogy a kereszténydemokrata-keresztényszociális felfogás – az egyik oldalon a liberális értékekkel, a másik oldalon a szociáldemokrata értékekkel való kapcsolódás alapján – olyan sajátos lehetőséget biztosít a kereszténydemokráciának, hogy mind a két irányba képes bizonyos kapcsolódásokra. Ezért megkockáztatom azt a megjegyzést, hogy a kereszténydemokrácia képes egy bizonyos, talán úgy fogalmaznék, hogy helyváltoztatás nélküli mozgásra aszerint, hogy a hangsúlyt a liberális értékekkel való kapcsolódásra, vagy a szociáldemokrata értékekkel való kapcsolódásra helyezi-e, anélkül, hogy bármelyiket is fel kellene adnia, és hogy belső ellentmondásba kerülne önmagával. (Miközben ez a belső ellentmondás nyilvánvalóan megvan a liberalizmus és a szocializmus kapcsolódásánál. A liberálisok minél korlátlanabb szabadságot akarnak, a szocialisták pedig kikényszeríteni az egyenlőséget. De ha szabadság van – mivel az emberek nem egyenlők –, akkor oda lesz az egyenlőség. Ha pedig kikényszerítik az egyenlőséget, akkor szükségszerűen korlátozzák a szabadságot.)

15. A kommunizmus mint ateista vallás története szerintem Izajás próféta értelmezésével kezdődött, az Ebed Jahve-dalokkal, amelyek az Úr szenvedő, de szenvedése által az emberiséget fölemelő Szolgájáról szólnak. Ezt a kereszténység Krisztusra értelmezi, a zsidóság pedig Izraelre. Marx ezt egyszerűen szekularizálta, és a proletariátusra vonatkoztatta. A Mennyországból, a Mennyei Jeruzsálemből így lett kommunizmus. Az Istennek, mint Abszolútumnak a jegyeit – mint például az örökkévalóság stb. – az anyagra ruházták. De ikonográfiailag is tetten érhető ez, Marx–Engels–Lenin megfelel a Szentháromságnak – az egy eszme három személyben áll fenn –, Marx Tőkéje és a Kommunista kiáltvány az Evangéliumoknak, a munkásmozgalom mártírjai az ókeresztény vértanúknak, a kommunista indulók a pravoszláv egyházi énekeknek, a május 1-jei felvonulás a húsvéti körmenetnek. Lenint miért tömték ki? Azért, mert ezzel az új „ereklyével” akarták mintegy pótolni az orosz néptől 1917 után elvett, és nyilvánosan meggyalázott szentek ereklyéit.

16. Lukács György eleve adottnak tartotta – amit persze nem mondott ki –, hogy ő és a hasonszőrűek eleve a hatalomra rendeltettek. Még azt is megengedem, hogy tényleg azt hitték, hogy ők kiválasztottak arra, hogy az emberiséget boldogítsák, még akkor is, ha abba az emberek történetesen belepusztulnak. Tehát Lukács György mutatója az volt, hogy valamilyen ideológiát csináljon arra, hogy miért is ők a hatalomra rendeltettek? A kiinduló pont Marxtól

jött, hogy minden tudat hamis tudat, kivéve a proletár tudat, ami nem hamis tudat. Igen ám, de ezt a proletárok nem tudták, és ráadásul, akik erre a megállapításra jutottak, azok feltűnően nem voltak proletárok. A lukácsi válasz erre az ellentmondásra az volt, hogy aki erre azt mondja, hogy az egész úgy hülyeség, ahogy van, és még a saját rendszerében is önellentmondásos, az pusztán azt bizonyítja ezzel, hogy hamis tudata van, tehát eleve nem lehet igaza, és ha továbbra is ugrál, akkor Lukács elvtárs esetleg saját kezűleg lövi agyon. A lényeg az, hogy van egy eleve hatalomra rendelt élcsapat, akinek nincs hamis tudata, tehát igaza van; vannak proletárok, akiknek elvileg nincs hamis tudatuk, csak ezt nem tudják, de itt az élcsapat, aki tudja, és ezért a proletárt, akár akarja, akár nem, boldogítani fogja; és vannak, akik ezt ellenzik, amiből is láthatóan hamis tudatuk van, tehát nincs igazuk.

17. A közgazdaságtan kiinduló pontja az a feltetelezés, hogy az emberek „racionálisan viselkednek”, amin haszonelvűséget ért. Ez abszolutizálva már antropológiai tévedés. Ugyanis miért racionálisabb, vagy ha tetszik „haszonmaximalizálóbb” egy bankár, mint egy karmelita szerzetes? Végül is van-e hosszabb távú és nyereségesebb befektetés, mint az örökkévalóság? Vagy miért racionálisabb és hasznosabb a pénzemet részvénybe fektetni, mint pl. a családomba azzal, hogy elmegyünk a gyerekekkel nyaralni? A gyerek taníttatásába, összetartó élményekbe vagy a szellemi-lelki javakba fektetett pénz, munka, idő miért lenne kevésbé racioná-

lis vagy hasznos? Csak más koordinátarendszerben mérhető az értéke. Ebben az összefüggésben hangsúlyoztam az antropológiai fordulat fontosságát. A gazdaságnak is millió olyan nem gazdasági természetű előfeltétele és vetülete van, ami szoros értelemben nem gazdasági természetű. Például az erkölcs.

18. Látnivaló egy ördögi kör. A vadkapitalizmus leplezhetetlenné vált alkalmatlansága és embertelensége tette annak idején a realitás illúziójává a marxizmus utópiáját; most úgy tűnik, mintha a marxizmus történelmileg is bebizonyosodott alkalmatlansága és embertelensége tenné ugyanezt a vadkapitalizmussal. Megszenvetjük a létező szocializmust, aminek terheit ma is nyögjük, mert az akkori hatalom nem akarta meghallani a tévedéseit kimutató kritikát, és az ember természetének megfelelő, a teljes személy kibontakozását lehetővé tévő társadalmi tanítást. Most – a vadkapitalizmus bővületében – úgy tűnik, nem akarja meghallani ennek kritikáját. Őrületség lenne újra belezuhannunk abba, amiről belátható volt, hogy alkalmatlan, hogy embertelen, és amiről – az enciklikákkal egybehangozóan – a történelem is kimondta az ítéletet.

19. A mostani válság a neoliberais gazdaságpolitika válsága, történelmi csődjének előjele. A „láthatatlan kéz” mítoszának csődje, annak az ideológiának a csődje, amely azt hirdette, hogy a gazdaságban, a pénzügyekben nem szükséges az állami szerepvállalás, majd a gazdaság, majd a

piac szabályozza önmagát. Ennek a liberális politikának a nevében rombolták az államot, és most azt várják, hogy az állam mentse meg a helyzetet. II. János Pál pápa a marxizmus bukása után prófétai módon arra figyelmeztette a világot, hogy a létező szocializmus történelmi csődje nem jelentheti a neoliborális vadkapitalizmus megdicsőülését.

20. Az életnek vannak területei, ahol piaci viszonyoknak kell lenni, ilyen a gazdaság, és vannak olyan területei, ahol alapvetően nem piaci viszonyoknak kell uralkodni, hanem szolidaritásnak és állami felelősségvállalásnak. Ilyen az egészségügy, az oktatás és a kultúra.

21. Ezt az országot kétszer rabolták ki, nagyjából ugyanaz a kör, érdekcsoport, hálózat, nevezük bárhogv. A második világháború után valami olyasmit mondtak, hogy a magántulajdon rossz, az állami tulajdon jó, és az államosítás jelszavával elvették az emberektől a földjüket, az üzletüket, a házát, kinek mi je volt. A rendszerváltozás alatt és után pedig azt mondták, hogy az állami tulajdon rossz, a magántulajdon jó, és elkótyavetyélték a megmaradt állami vagyont.

22. Ellene kell mondanunk a privatizáció – valójában a nemzeti tulajdon kifosztása – igazságtalanságának, mert ellentétes a nemzet életérdekeivel, amikor a magántulajdon elszakad a közjótól, amikor nem fejlesztést jelent, hanem a magyar konkurencia megfojtását és a magyar piac monopolizálá-

sát idegenek által, amikor nem szolgáltatásbővülést jelent, hanem azt, hogy a szolgáltatáson túl az embereknek ki kell fizetniük a befektetők extraprofitját is. Az állami tulajdon nem lehet szabad préda – és fel kell hívnunk a figyelmet arra is, valójában nem „tehermentes”. Mégpedig azért nem, mert ebben testesül meg nemzedékek ki nem fizetett munkájának értéke. Gondoljunk arra, hogy a szocializmus idején a dolgozók munkabérének jelentős részét visszatartotta, nem fizette ki az állam azzal, hogy ezért ingyenes egészségügyet, szociális biztonságot, és méltó nyugdíjat biztosít. Mindezt nemcsak törvényben, hanem alkotmányban garantálta. Ezért az államnak nemcsak a külföldi hitelezők felé van eurómilliárdokban kifejezhető adóssága, hanem saját állampolgárai felé is. És a természetjog szerint a megélhetésükért küzdő emberek felé való kötelezettség erősebb, mint a befektetők haszna iránti. Természetesen szem előtt kell tartani, hogy van politikai realitás, és szűk a gazdasági mozgástér – de az erkölcsi rend nem tehető zárójelbe.

23. A múlt századi neoliberais dogma miatt azt erőltetik, hogy a pénzügyi egyensúly áll mindenkifelett! Megjegyzem, ha ez így lenne, akkor Szómália lenne a világ legjobb országa, hiszen nulla kiadás, nulla bevétel – vitathatatlan az egyensúly. Mi azt mondjuk, hogy az államháztartási egyensúly valóban fontos, de nem az egyetlen szempont. Ennek az oltárán nem áldozható fel a gazdasági növekedés, sem a társadalompolitika szempontjai. Ezért is mondom, hogy az államnak rá kell kényszer-

rítene a bankokat és a multikat, hogy ők is vállaljanak arányos részt a terhekből.

24. A keresztény társadalmi tanítás nem a munka és a tőke konfliktusával operál, hanem a munka–tőke konszenzusára épít. A feladat a tőke humanizálása.

25. Az a cél, hogy minél több embernek minél több tulajdona legyen, de olyan formában, hogy a tulajdon ne csak neki legyen jó, hanem másnak is.

26. Ennek az egész balliberális–zöld társulatnak van egy olyan rögeszméje, egy dogmaszerű rögeszméje, hogy a világ fejlődése az úgy néz ki, hogy egyre inkább elvallástalanodik, a nemzetek eltűnnek, a család megszűnik, és ők ezt tekintik fejlődésnek. Ebből kiindulva az ő számukra felfoghatatlan az, hogy egy volt szocialista ország fontosnak tartja a vallást és az egyházakat, a nemzeti létet, fontosnak tartja a családot, mégpedig az egy férfi, egy nő házasságára épülő családot, és ezért ez, amit mi csinálunk, ez az ő szempontjukból, az ő felfogásukból, a szöges ellentéte annak, mint amit ők haladásnak gondolnak. Mi meg azt gondoljuk, hogy amit ők haladásnak gondolnak, az egész egyszerűen deviancia.

27. A kereszténydemokrácia és a zöld pártok két különböző politikai felfogásának van egy közös része, amit környezet/természet-védelemnek nevezünk. De van lényegi különbség is: mi teljességében

valljuk a természet rendjének védelmét, nem csak a natúra, de a kultúra tekintetében: tehát az ember és a társadalom vonatkozásában is.

Ők – illogikus módon – a természetet és annak rendjét csak az ásványok, növények, állatok esetében ismerik el, míg az ember és társadalom esetében ideológiájuk természet-ellenessé válik: egyneműek házassága, abortusz, eutanázia, drogpropaganda.

Mi valljuk, hogy a természet rendje a teremtés rendjét tükrözi – mégpedig teljességében: tehát nem csak az embert körülvevő világ, hanem az ember és a társadalom rendjének tekintetében is –, ezért politikai hitvallásunk, hogy a természetvédelem teremtésvédelem!

28. Heideggertől származik az a gondolat, hogy egyetlen szaktudomány sem képes arra, hogy meghatározza önmagát, módszertanát, és illetékességének határait. Tehát az, hogy mi a matematika, ez nem matematikai kérdés, hogy mi a kémia metodológiája, ez nem kémiai kérdés, és hogy meddig tart a biológia illetékességének területe, ez már nem biológiai kérdés. Ezek teológiai, filozófiai, erkölcsi kérdések. Ugyanez igaz a társadalomtudományok esetében is. Tehát az egyháznak van egy sajátos prófétai szerepe és tanító feladata ebben a tekintetben is, és hogy ha mondjuk a klónozásra, génmanipulációkra, ilyesmikre gondolunk, akkor láthatjuk, hogy az emberiség katasztrófáját jelenti, ha a részterületek jogos autonómiájának félreértéséből kifolyólag negligálni akarják az egyháznak ezt a sajátos küldetését. Abból, hogy technikailag

meg tud csinálni valamit az adott rész tudomány, egyáltalán nem következik, hogy azt meg is szabad tennie! Természetesen a természettudományoknak, a társadalomtudományoknak, a politikának megvan a maga jogos autonómiája, de ez az autonómia soha nem lehet az erkölcstől való autonómia.

29. Ez a mi álláspontunk, a kereszténydemokratáké: hogy az írott alkotmány, a pozitív jog felett létezik a természetjog, és mivel a természet rendje a teremtés rendjét tükrözi, ezért ebben az összefüggésben ez a végső valóság. Végső kérdésekben a parlament nem játszhat Istent. Ebből vezethető le például a magzatvédelemről vallott álláspontunk is. Miután az emberi élet szempontjából nincs se logikai, se filozófiai, se természettudományos különbség aközött, hogy a magzat egy, négy vagy nyolc hónapos, hogy a hasfalon belül vagy kívül van, ha a magzat pusztán a kora alapján halálra ítéltető – mert a parlament így döntött –, akkor logikailag ezen az alapon bármely emberi élet elpusztítható kora vagy egészségi állapota alapján.

30. Van olyan idő, amikor a fregolin száradó pelenka a nemzeti zászló jelentését is hordozza a magyar élni akarás szimbólumaként.

31. A társadalmi valóság alakítása és az igazság kimondása együttesen vezethet el oda, hogy a közvélekedés megváltozzon az élethez való joggal kapcsolatban is. Politikai realitás és prófétai jel, ez az ars poeticám.

32. Ha mindent megtettünk az élet védelmében, és leszavaznak, akkor is megmarad az ellene mondas prófétai jele.

33. Ha a házasság tekintetében feladnánk a természet rendjén nyugvó, egy férfi egy nő meghatározást, és azt kiterjesztenénk pl. két férfira vagy két nőre, nem tartanák-e ezt diszkriminatívnak más formációk vonatkozásában? Pl. a többnejűséggel szemben? Ha a „férfi, nőt” feladjuk, az „egyet” miért nem? Ha két férfi házasodhat, akkor három miért nem? Hol van akkor a házasság határa? Továbbá a Magyar Állam nem azért védi és támogatja anyagilag és erkölcsileg a házasság és a család intézményét, hogy az állampolgárok „szexuális önmegvalósítását” finanszírozza, hanem azért, mert itt születik és nevelkedik fel a gyermek, aki fenntartja a társadalmat és a nemzetet.

34. Nem akarjuk megbélyegezni ezeket az embereket, de ne nevezzék a kapcsolataikat házasságnak, mert ez megszentelt fogalom, és ne fogad hassanak örökbe gyereket, mert a gyerek egészséges fejlődéshez való alkotmányos joga erősebb, mint a homoszexuális párok gyerekre való igénye. És nem mondunk, mert nem is mondhatunk le arról a jogunkról és kötelességünkről, hogy a természet rendje és a keresztény tanítás alapján a bűnt bűnnek nevezzük.

35. Saját deviáns életvitelükből csinálnak politikai ideológiát.

36. Súlyos felelőtlenség – sőt súlyos előítéleteség – előítéletnek bélyegezni valami olyat, ami napi tapasztalat, szociológiai tény, hiszen ezek után a tényleges előítéleteség is relativizálódik.

37. Azt mondják ezek a műsorok, hogy ez „valóság-show”. Nyilvánvalóan nem valóság, hanem a valóság egy szegmense, egy szubkulturális sarka, mondhatnám, egy pervertált szubkulturális sarka, de miután ezt úgy mutatja be, mintha ez lenne a valóság, ez egy idő után valóban létre fogja hozni a valóságot a társadalomban az önmagát beteljesítő jóslat folytán. Ezért tehát nem megkerülhető az állam felelőssége, hogy például a média tekintetében mit hagy bemutatni a társadalom felé.

Nézzük például a kereskedelmi médiákat. Én nem vonom kétségbe, hogy van-e joga a befektetőknek a médiába befektetni. De miért fektet be valaki a kereskedelmi médiába? Azért fektet be, hogy minél nagyobb profitot kapjon vissza. Ha másutt nagyobb profitot tudna elérni, akkor oda fektetne be. Tehát mi a kereskedelmi média célja? Az, hogy a befektetőknek minél magasabb profitot eredményezzen. Hogy tudja ezt a profitot eredményezni? Egyetlen egy dologgal, a reklámbevételekkel. A reklámidő nem növelhető a végtelenségig, mert részint a nap 24 órából áll, részint pedig ha a reklámidő egy bizonyos szintet túlhalad, akkor már nem fogják nézni a műsort. A nézettség csökken, tehát a reklámidő értéke is csökken, így a befektető profitja is csökken. Tehát egy módon lehet a profitot növelni, ha növelik a nézettséget. És minél nagyobb

a nézettség, annál értékesebb az egy percre jutó reklámidő. Hogy lehet a nézettséget növelni? Azt kell mondanom, hogy sajnos nem feltétlenül úgy, hogy a szép, jó, és okos dolgokat mutatják be, hanem úgy, hogy bizony a legaberránsabb és legsötétebb dolgokat. Ezt gátlástalanul megteszik, hiszen egyetlen céljuk van, a profit növelése. És itt van az állam szerepe, aki azt mondja, hogy kedves befektetők, persze, jogotok van a profithoz, de nekünk is jogunk van ahhoz, hogy a társadalom védelmében bizonyos dolgokra azt mondjuk, hogy ezt már nem.

38. A média szerepét megpróbálom egy példával megvilágítani: ha bemegyek, mondjuk egy kínai étterembe és elém tesznek egy étlapot, amin az van, hogy választhatok a hutulu és a kutulu között, akkor valójában nincs szabad választásom, mert fogalmam sincs, hogy mi az egyik és mi a másik. Ha magyarul is odaírják, hogy az egyik rántott pontyot, a másik pedig sült kacsát jelent, akkor a szó igazi értelmében választhatok. Nos, a média hutulut és kutulut kínál az embereknek. A parlamentáris demokrácia egész konstrukciója a szabad választások eszméjén nyugszik. Igen ám, de világviszonylatban is egyre nyilvánvalóbb, hogy miközben a hatalmi ágak elválasztása aprólékosan kidolgozott, addig a választásokat – és ezzel végeredményben az egész államszervezetet – eldöntő média valójában nem áll alkotmányos kontroll alatt, hanem bizonyos pénzügyi-ideológiai érdekcsoportok kezében van. Ezért állítom azt, hogy a parlamentáris demokrácia a választások valóban szabad voltától függ,

ez pedig nemcsak azt jelenti, hogy ne lehessenek választási csalások, hanem arra is igazi garancia kell, hogy bizonyos érdekcsoportok a médiahatalmukkal ne manipulálhassák a közvéleményt és így a választásokat.

39. Világviszonylatban is, de Magyarországon különösen, egy sajátos zsonglörködés folyik a fogalmakkal. A szekuláris értelmiség kezében tartva a médiapozíciókat, médiamonopóliumot, ennek segítségével az egyes fogalmakat önkényesen definiálja, majd egy torzított definíció értelmében sulykolja a társadalomba. Olyan definícióval ruházzák föl az adott fogalmat, amely annak legfeljebb csak járulékos jegyeit tartalmazza, a lényegi jegyeket elhagyja, majd az így csinált – teljesen önkényes – definíciót már köznyelvi értelemben használva, egészen meglepő és bizarr konklúziókra jut. Ezért létfontosságú, hogy fogalmilag tisztázzuk a saját eszmerendszerünket, hogy a mi fogalmainkat mi definiáljuk, mert ellenkező esetben végképp kiszolgáltatjuk magunkat annak a szekularista médiaértelmiségnek, aki ezeket a fogalmakat úgy alakítja, ahogy az ő politikai érdekeinek megfelel.

40. A mindenkori magyar kormány, először, másodszer és harmadszor a magyar nemzetnek felelős, nem pedig Brüsszelnek, Washingtonnak, Moszkvának, a Világbanknak vagy bárki másnak.

41. Botrány, amikor nekünk, magyaroknak azt kell hallgatnunk, hogy mi pár évvel ezelőtt Európához

csatlakoztunk, mert hol lennénk ezeregyszáz éve – vagy ki tudja mióta –, ha nem Európában? És megfordítva, hol lenne ez az Európa, ha mi nem lettünk volna Szent István óta minden szellemi gyökerünkkel egy évezrede ebben az Európában? Mert mi véreztünk pajzsként védve ezt az Európát a tatárral szemben, a törökkel szemben és – hogy diplomatikusan fogalmazzak – a keleti pogányság más formációjával szemben ezer éven keresztül. És ezért van, hogy nekünk nem a cselédlépcsőn kell bekullognunk ebbe az Európai Unióba és ott szegény rokonként meghúzni magunkat, hanem történelmi munkánk révén kiérdemelt helyünket kell méltósággal elfoglalni, mert ha mi nem becsüljük magunkat, senki sem fog megbecsülni minket. És ha mi nem tudjuk és tudatosítjuk a saját értékeinket, akkor senki sem fog értékelni minket.

42. Fájdalmas tapasztalat volt a keleti bolsevik keresztényüldözés túlélése után szembesülni azzal a nyugati szabadkőműves beütésű antikrisztianizmussal, azzal az „Európai Alkotmánytervezet” címet viselő provokációval, amely az európaiság alapértékei tekintetében hivatkozni akart a görög-latin civilizációra és a felvilágosodásnak nevezett irányzatra, miközben említést sem volt hajlandó tenni a kereszténységről. Ez nyilvánvaló történelemhamisítás. Hiszen a gyökerek tekintetében ott van a görög kultúrán és a római jogon kívül az ószövetségi etika és a germán államszervezés – gondoljunk csak Nagy Károlyra –, de ezekből az építőkövekből a kereszténység emelt katedrálist: azt a csodát,

melyet európai civilizációnak nevezünk. Ez az Európa, ha akarja, ha nem: keresztény civilizáció, mert – paradox módon – még a tagadása is – Voltaire-től Marxig – csak keresztény kultúrkörben értelmezhető. A „felvilágosodást” sem véletlenül próbálták ki-tüntetett módon megnevezni, noha az pusztán egy a számos európai eszmei áramlat közül. Nehezen tudom elhessegetni magamtól a gondolatot, hogy az egyházellenes, jakobinus hagyományok iránti kötődés a magyarázat. Világosan kell látnunk és láttatnunk, hogy a kereszténységre való hivatkozás kérdése annak a kérdése, hogy az Európai Uniónak lesz-e lelke. Szellemi-kulturális közösség lesz-e vagy pusztán gazdasági vállalkozás? Márpedig – és erre a történelem a bizonyíték – jövője csak akkor lesz, ha van szellemi tartalma. A kereszténység és Európa egymástól elválaszthatatlan. Pontosabban fogalmazva: a kereszténység létezhetne Európa nélkül, de Európa nem létezhetne a kereszténység nélkül!

43. Két téveszme él. Az egyik a balliberális oldalé, amely úgy tekint az Európai Unióra, mint a magyar történelem beteljesülésére és céljára. Ez egész egyszerűen tévedés. A magyar történelemnek önmagában létezik a célja, nem pedig valamilyen nemzetközi szervezetben. A másik tévedés pedig az, ha valaki érzelmi indulatból ellenségesen viselkedik az Európai Unió iránt. Ezt – érzelmileg – bizonyos szempontból megértem. Csak az a helyzet, hogy azt kell látnunk: ha nincs Európai Unió, akkor mi van? Én is rendkívül kritikus vagyok a brüssze-

li bürokráciával szemben, főleg amikor soha senki által meg nem választott bürokraták ítélkeznek szuverén országok, a nép által megválasztott kormányok felett. De a magyar nemzetnek józan, racionális szempontból mégiscsak az az érdeke, hogy az Európai Unió belül próbálja érvényesíteni nemzeti érdekeit. Bármilyen kínos és keserves is, az Európai Unió belül kell nemzeti érdekeinket képviselni. Nem szabad engedni azoknak, akik az önfeladást akarják elérni, de annak sincs sok értelme, hogy fejfel nekirohanjunk a betonfalnak.

44. Az Európai Unió nem a magyarság történelmi célja, hanem a magyarság megmaradásának egy eszköze: annyiban vagyunk Unió-pártiak, amennyiben az Unió megfelel a magyar nemzet életérdekeinek.

45. Kritikusak vagyunk az Unióval szemben, de hűek vagyunk az alapító atyák örökségéhez. Az EU bűnben él, de nem bűnben fogant.

46. A brüsszeli bürokrácia és az Európai Parlament részéről törekvés, hogy a nemzetállamokat maga alá gyűrje, és egyfajta Európai Egyesült Államokat hozzon létre. Igen ám, de az a helyzet, hogy az Európai Unió alapító atyái a nemzetek Európájára – és egyébként egy keresztény ihlettségű kultúrkör nemzetek Európájára – épülő világot álmodtak meg Európai Unió néven, nem pedig egyfajta Európai Egyesült Államokat. Amit az európai polgárok többsége nem akar, köztük én sem. Ezért

nagyon fontos, hogy az Alaptörvényben nem arról van szó, hogy mi lemondunk szuverenitásunk egy részéről az Európai Unió miatt, hanem szuverenitásunk egy részét más országokkal közösen gyakoroljuk, ami nagy különbség!

47. Szent István országa soha nem lehet kalifátus! De még úgynevezett párhuzamos társadalom sem. A három vallás összehasonlítása tekintetében: a zsidóság egyetlen nem zsidót se akar zsidóvá tenni, a kereszténység pedig missziós vallás, nem kényszerít senkit semmire, mivel a hit kegyelem, amit csak szabad akarattal lehet elfogadni. Az iszlám viszont hódító vallás. El kell olvasni a Koránt és az iszlám történetét. Én tisztellem az iszlámot, mint világvallást és nagy kultúrát, de látom azt is, hogy a saría bevezetésének kísérlete és a dzsihadizmus előbb-utóbb a valóság része lesz. Ettől kell megóvnunk a nemzetet. Különben 150 éves tapasztalatunk van róla...

48. Botránynak tartom, amilyen könnyel Európa viselkedik a keresztényüldözéssel szemben, elfogadva azt a kettős mércét, hogy bizonyos iszlám országokban kivégeznek valakit, ha megtér, vagy akár csak ha Bibliát ajándékozik, miközben Európában egymást érik a mecsetek...

49. Mi lett Párizsból, Franciaországból, az „Egyház legidősebb leányából” a saría árnyékában? Valóban úgy van, hogy ez az utolsó francia generáció, akik még francia életet élhetnek Franciaországban...

Európában vannak, akik már elvesztek, vagy az elveszés állapotában vannak, és vagyunk még Magyarországon és Közép-Európában, akik harcolunk. Magyarok, lengyelek, csehek és szlovákok, hogy magyar, lengyel, cseh és szlovák életet élhessünk, Magyarországon, Lengyelországban, Csehországban és Szlovákiában.

Mi magyarok hiszünk a magyar történelem kontinuitásában, az örök magyarságban, hogy Szent István, Mátyás, Széchenyi, Pázmány, Arany János és Bartók örökségét, a történelmünket, a kultúránkat, a nyelvünket, az észjárásunkat tovább adjuk fiainknak. Mert a magyar megmaradás a Duna–Tisza táján 1100 éves küldetés!

50. Hogy jutott ide Európa? A jakubinus-bolsevik-szabaddkőműves ideológia, az antikrisztianus meszterkedés kétszáz éve minden eszközzel relativizálja-támadja-üldözi a kereszténységet, előidézve az identitásvesztés vákuumát. És – el kell ismernünk – hogy a devianciák propagálása pedig joggal váltja ki ennek megvetését, utálatát a muszlimok részéről. Furcsa, de nem veszik észre, hogy miután – az identitásvesztés, a dekadencia és tömeges iszlám migráció miatt – keresztény európai civilizációnk elesett, az iszlamisták az ő fejüket fogják levágni először, a miénket csak majd a sor végén. Metsző élességgel kell látnunk: ha most a migráció ügyében hibázunk, az többé nem csinálható vissza.

51. Ma a világot uraló ideológia – az Egyesült Államokban a demokratapártiakhoz, az EU-ban a

szocialisták-kommunisták-liberálisok-zöldekhez köthetően – a migrációban valójában nem fenyegetést lát, hanem alkalmat: a keresztény-konzervatív értékrend és főleg a nemzetállamok lerombolásához; hiszen a migráns tömegek számára mindez idegen, ezért nem csak majdani szavazóikat látják bennük, hanem annak eszközét, hogy a keresztény örökséget végleg relativizálják és a nemzeteket végleg maga alá gyűrje az, amit „brüsszeli bürokráciának” neveznek. Megjegyzem, ha ez sikerülne nekik, akkor ennek – az iszlamizmus tekintetében – az ő szempontjukból is súlyos következményei lennének...

52. Karitász a migránsok felé, de önvédelem a migrációval szemben.

A mostani migráció elleni küzdelem tétje: hogy Európa Európa maradjon. Magyarország pedig Magyarország.

53. A természet rendje szerinti felelősség – az állapotbeli kötelesség klasszikus katolikus tanítása – koncentrikus körökkel írható le. A legbelső, az elsődleges kötelesség-felelősség a saját családomért van; azután a nemzetem iránt; és végül az emberiség iránt. A felelősségi körök összekeverése végzetes.

54. Mindenekelőtt arra a kérdésre kell választ adnunk, hogy kik vagyunk mi, mi a küldetésünk, miért is csináljuk ezt az egészet?

Kik vagyunk mi? Három tételben adhatjuk meg a választ: mi vagyunk az egyetlen történelmi párt, mi vagyunk az egyetlen keresztényszociális párt, és mi vagyunk az egyetlen világnézeti párt.

A KDNP az egyetlen történelmi párt Magyarországon. 1944-től – amióta eleink megalapították ezt a pártot – szellemi értelemben egy jöttányit sem változtunk. Mégpedig azért nem, mert az igazság örök. Ezért van az, hogy az aktualitások, a jelen kihívásokra adott válaszok megfogalmazása, az a dolgok természete szerint változik, de a szellemi alap változatlan, mert a természet rendjén, a teremtés rendjén nyugszik. Egy kereszténydemokrata pártnak két csapda-helyzetet kell elkerülnie. Az egyik, hogy a változások bővületében el ne veszítse a lényegét, a másik pedig, hogy ne ragaszkodjon olyan korhoz kötött megfogalmazásokhoz, amelyeket már meghaladott az idő. A feladatunk tehát nem több és nem kevesebb, mint hogy az örök igazságot képviseljük az adott kor nyelvén.

Mit jelent az, hogy keresztényszociális párt? Ezt azért nagyon fontos tudatosítani magunkban, mert a közbeszéd a politikai palettát jobb és baloldalra osztja. Ez persze köznyelvi értelemben igaz, és ebben a koordinátarendszerben mi valóban egy jobbközép párt vagyunk; ám nemcsak egy koordinátarendszer van, hanem valójában kettő. Van egy koordinátarendszer, ami a hagyományos értékeket, illetve ezek tagadását mutatja. Egyik tengely a család, egyház, nemzet, a másik pedig ezek tagadása. Ennek értelmében, mi egy markánsan jobboldali, konzervatív párt vagyunk, hiszen a család, a házas-

ság védelmezői vagyunk, hiszünk az egyházak küldetésében és patrióta alapon állunk. Ennek ellentéte, tagadása, mintegy antitézise – az időközben mára már eltűnt – balliberális SZDSZ volt. Igen ám, de van egy másik koordinátarendszer, a szociális igazságosság koordinátarendszere, ahol az egyik tengely a munka, a másik pedig a tőke. Ebben az értelemben a Kereszténydemokrata Néppárt egy mérsékelt balközép párt, hiszen valljuk a munka elsőbbségét a tőkével szemben, és valljuk azt, hogy a tőkének, a magántulajdonnak igenis van közösségi vetülete.

És mi vagyunk az egyetlen világnézeti párt. Kulcsfontosságú, hogy ennek problematikáját is metsző élességgel lássuk. A világnézeti pártoknak világviszonylatban is az a problémájuk, hogy az igazság nem mindig találkozik a többségi közízléssel. Gondoljunk például a magzati élet vagy a házasság védelmére. Itt, ebben a helyzetben két tévedés lehetséges. Az egyik az, hogy nem érdekelnek a szavazatok, mi az igazság oldalán vagyunk, történjék bármi. Ezzel a habitussal könnyen egy hitbuzgalmi kongregációvá lehetünk. Márpedig mi egy politikai párt vagyunk, azzal a céllal, hogy alakítsuk a történelmet, ami pedig társadalmi többséggel, végül is a választások megnyerésével lehetséges. A másik tévedés, hogy a szavazatok kedvéért az önfeladás bűnébe esünk. Igen ám, de ha feladjuk a ránk bízott értékeket, végül is az igazságot, akkor minek csináljuk az egészet? A probléma megoldása, az igazság és többség problémájának megoldása egy világnézeti párt és egy nagy

gyűjtőpárt szövetsége. Ez a Kereszténydemokrata Néppárt és a Fidesz szövetsége. Ez teszi lehetővé, hogy egyfelől ne legyen önfeladás és a keresztény tanítás a maga tisztaságában csonkítatlanul megjelenhessen a politikai palettán, másfelől biztosítja azt a társadalmi támogatást, ami lehetővé teszi, hogy alakítsuk a történelmet! Ha egy párt feladja a forrását, az egyet jelent a szellemiség elvesztésével, végül a széthullással. A Fidesz–KDNP szövetség garanciája annak, hogy a forrásvidéket megtartjuk és a szavazók többségét is elérjük.

55. A mi történetünk 1944-re megy vissza, Barankovics István Demokrata Néppártjára és a keresztényszociális mozgalmak hagyományára, amelyek egyszerre mondtak ellent a vadkapitalizmusnak, illetve a barna és a vörös diktatúrának. Annak volt erkölcsi alapja, hogy ellene mondjon a vörös diktatúrának, aki ellene mert mondani a barna diktatúrának. Ma is megvan az a sajátossága, ami végigvonul a magyar történelemben: a „két pogány közt” gondolata. Ami a bukott szocialisták, kommunisták ópogánysága és a megjelenő szélsőjobb neopogánysága közötti Szent István-i örökség védelmezését jelenti.

56. A Barankovics-párt története az egész jobb-közép, polgári-keresztény-nemzeti szövetségnek mintegy történelmi előképe, vállalható normatív története.

*„Négy-víz parton, három-hegyen
Mindörökké magyar legyen
A máriás ének.”*

Sík Sándor: Az andocsi Máriához

MAGYARSÁG

57. Isten az égi haza mellett földi hazát is adott nekünk, ezért valamiképpen az égi hazához is hűtlen az, aki földi hazájának sorskérdései elől dezertál.

58. Minden nemzet egyszeri és megismételhetetlen érték. Senki nem adhatja azt a gazdagságot, ami a magyarság, csak mi magyarok. Ha mi eltűnünk a történelemből, akkor az egyetemes emberiség lesz örökre pótolhatatlanul szegényebb egy sajátos arccal, egy dallammal, Istennek egy gondolatával, azzal, amit magyarságnak nevezünk. Éppen ezért nekünk, magyaroknak az egyetemes emberiség felé elsődleges kötelességünk a saját magyarságunk megőrzése, kimunkálása és felmutatása. Mert ez az az ajándék, amit csak mi adhatunk az egyetemes emberiségnek.

59. Két tévedéssel kell szembenéznünk. Az egyiket internacionalista vagy kozmopolita tévedésnek lehet nevezni, ez az a felfogás, amely tagadja, hogy a nemzet érték. Úgy tekint rá, mint a múltból itt maradt relikviára, vagy valamiféle provincializmusra, amivel szemben a modern „européer Embernek” már nincs nemzeti kötöttsége. Nem tudom az emberiség nagyobb megszegényesülését elképzelni, mint ha a francia nem lenne francia, a német német, a lengyel lengyel és a magyar magyar. Ez a kozmopolita felfogás nem az ember kiteljesítése, hanem mintegy antropológiai megcsonkítása. Az internacionalizmus pedig – az osztályideológia téveszméjében – kifejezetten ellenségesen viszonyul a nemzethez. (Nagyon pontos a magyar

nyelv: inter-nacionalizmus, nemzet-közi, vagyis nem a nemzetek közössége, hanem a nemzetek közötti lét, ami egyfajta vákuum-lét, hiány-lét.) A másik tévedést nevezzük sovinizmusnak, ami egy nemzet életjoga alapján tagadja más nemzetek létezéshez való jogát. A keresztény felfogás nemzetben gondolkodik, minden nemzetet értéknek tekint, és azt tanítja, hogy minden nemzetnek joga van a létezéshez, sőt minden nemzetnek éppen az egyetemes emberiség iránti elsődleges kötelessége, hogy a saját értékgazdagságát kibontakoztassa, és az egyetemes emberiség számára elérhetővé tegye.

60. Voltaképpen mi az értelme az államnak? Mi végre van az állam? Mi végre van a Magyar Állam? Nyilvánvaló, hogy nem pusztán azért, hogy a lakcímkártyákat kiállítsa, és az utakat megkátyúzza. Persze ez is feladata, de azért ennél lényegibb célja is van az államnak, mivel az állam végeredményben nemcsak közigazgatási szolgáltató, hanem a nemzet közjogi és – legszélesebb értelemben vett – politikai önkifejeződése. Ezért a magyar állam értelme és célja az, hogy a magyar emberek életminősége javuljon és a magyar nemzet fönmaradjon.

61. A Magyar Országgyűlés először, másodszor és harmadszor az egyetemes magyarságnak tartozik felelősséggel, nem pedig valaki másnak. Az egyetemes magyarságnak – térben és időben. Térben: itt, a mai Magyarországon, a Kárpát-medencében és a nagyvilágon. És időben: mert felelősséggel tartozunk a történelem színe előtt az őseink felé,

akiktől ezt a hazát, akiktől a nyelvünket, akiktől a kultúránkat örököltük, és felelősséggel tartozunk az atódaink tekintetében is, akik majd el fognak számoltatni egyszer minket, hogy hogyan sáfárkodtunk ezzel az örökséggel.

62. Magyarországnak hasonló szerepet kell vállalni a külhoni magyarság tekintetében, mint amit Izrael vállal a világon lévő zsidóság tekintetében. Minden zsidó, bárhol él a világon, biztos lehet abban, hogy van egy országa – Izrael – és bármi történik, van hova hazamenni, és bármi történik, ez az ország a végletekig kiáll a saját diaszpóra-közösségei mellett. Ha Izraelnek szabad, nekünk is szabad.

63. A magyar nemzet – történelmi okokból kifolyólag – egy háromlábú székhez hasonlítható. Egyik lába a magyarországi magyarság, másik lába a határon túli, Kárpát-medencei magyarság, harmadik lába az emigráció magyarsága. Ha bármelyik láb kiesik, vagy eltörik, a szék felborul.

64. Szent István óta a magyar nemzet nem csak kultúrnemzet volt – a magyar nyelv, kultúra és történelmi sorsközösség alapján –, hanem politikai nemzet, amelyet a közjog tartott össze. Gondoljunk a Szentkorona jelentőségére.

65. Az asszimiláció fenyegetésével szemben a hagyományos támogatási formák szükségesek, de nem elégségesek. Ehhez egy nagyon erős impulzus kell. Ez a nagyon erős impulzus pedig az állampol-

gárság megadása minden magyarnak, bárhol él a világon. Ez a nemzet közjogi egyesítése, hogy nemzetársaink honfitársaink lehessenek!

66. Nincs A és B kategóriájú magyar állampolgár. Nincs olyan, hogy magyarországi magyar állampolgár és külhoni magyar állampolgár. A Kárpát-medencei magyarság és az emigráció magyarsága nem valami kvázi állampolgárságot vár, mert nem kvázi magyar, hanem ugyanolyan magyar állampolgárságot, mint ami nekünk van. Egy magyar nemzet van, egy magyar állampolgársággal!

67. Hűség a nemzethez van, a hazához. Az EU-hoz, a NATO-hoz, az ENSZ-hez legfeljebb munkavonatkozásbeli lojalitás van. A kettő nem keverhető össze.

68. Emberi jogokon nyugvó nemzeti érdekeinket soha többé nem rendeljük alá más országok belpolitikájának, soha többet nem rendeljük alá más országok érdekeinek, és soha nem rendeljük alá mások szempontjainak.

69. A rabló nem bocsátja meg a megrablottnak, hogy zsákmánya újra és újra emlékezteti: rablott holmi, ő maga pedig rabló. Ezért akarja javainak elrablása után elrabolni a megrablott emlékezetét is, ezért akarja öntudatából, lelkéből is kiforgatni. Ezért az elszakított és kifosztott magyar nemzetrészt iránti patológikus gyűlölet, ezért az évszázados lélekrablás.

70. Az autonómia nem kegy, amit valamely utód-állam a magyarságnak ajándékoz. Az autonómia, az önrendelkezés: emberi jog a közösség szintjén, tehát ez jár nekünk.

71. Fundamentum az autonómia soha fel nem adása, mert az autonómia a Kárpát-medencei magyarság megmaradásának egyedüli garanciája. A többsmagyarságnak területi autonómia, a kisebbségi magyarságnak kulturális autonómia. A magyarság soha nem követelt olyant, amire ne lenne számos példa Európában. Nem vagyunk kevesebbek semmilyen más nemzetnél. Ha nekik lehet, nekünk is lehet. Nemzeti hitvallásként kell vallanunk, hogy minden tett, ami az autonómia felé vezet nemzetmentő, és minden tett árulás, ami ellene.

72. Az etnikai alapú magyar pártok mellett állunk ki. Mégpedig azért, mert az etnikai alapú magyar pártoknál a magyar mivolt nem járulékos jegy, hanem a lényegadó karakter. Ha a határokon túl föladnánk az etnikai alapú magyar pártokat, akkor létrejönnek előbb vegyes pártok, majd olyan, a többségi nemzethez tartozó pártok, amelyekben van egy magyar tagozat, majd a végén lesznek szlovák, román, szerb pártok, amikben lesz néhány magyar... Ez az asszimiláció kioldozása. Ezért elvi alapon ragaszkodunk az etnikai alapú magyar pártokhoz.

73. Magyarország felelős a nemzetrészekért. Ám a nemzetrészek is felelősek önmagukért, egymásért

és Magyarországért, végeredményben az egyetemes magyarságért.

74. Szent István korában két zsákutca fenyegette a magyar megmaradást, és Szent István bölcsesége, hogy mindkettőtől megvédte a magyarságot. Az egyik zsákutca Koppány pogánysága volt, aki nem értette meg az idők szavát. Én nem tudom, hogy Koppány magyarabb volt-e, mint Szent István, de azt pontosan tudom, hogy a magyar megmaradást Szent István jelentette. A másik zsákutca a nemzeti függetlenség feladása, aminek szimbóluma Orseoló Péter, aki felajánlotta hűbérbe Magyarországot a Német-római Császárságnak. Szent István történelmi művében az a zseniális és azért jelenti a magyar megmaradást, mert úgy kapcsolódott a keresztény Európához, hogy eközben nem lettünk sem a Német-római Császárság, sem a Bizánci Birodalom hűbérese.

75. Szent István idején pontosan ugyanaz volt a megmaradás parancsa, mint ami 1848-ban, vagy 1956-ban. Szent István korában ezt úgy fogalmazták meg, hogy a keresztény Európához való csatlakozás és a szuverén magyar állam megteremtése. 1848-ban ez úgy hangzott, hogy haza és haladás, vagyis a nemzeti függetlenség kivívása, illetve a polgári átalakulás. 1956-ban ugyanez volt a feladat: a polgári demokrácia, a jogállam megteremtése, véget vetni a diktatúrának és a nemzeti függetlenség kivívása, magyarul az, hogy menjenek ki a szovjet megszállók. És ez a kettős egy feladat: a szükséges

társadalmi átalakulás, az idők szavának megértése és a nemzeti függetlenség biztosítása, ez a magyar megmaradás feltétele! A magyar nemzet sírásója, aki a kettő közül bármelyiket is feladja.

76. Azzal a jellel, ahogy Szent István a Szentkoronát felajánlotta a Szűzanyának, ezzel az immans magyar történelemnek transzcendens távlatot adott.

77. Jézus Krisztusban minden nemzet története üdvtörténétté lett. Így, mivel minden nemzet története valamiképpen az üdvtörténet része, így a mi magyar nemzetünknek a története is üdvtörténet.

*„Engedhatsz mindenben, ami a tiéd,
de abban, ami Jézus Krisztusé,
nem engedhatsz!”*

Szent Josemaría Escrivá

EGYHÁZ

78. A szekularista elméletekkel szemben bölcs dolog szem előtt tartani, hogy a Szentlélek nem szociológiai kategória.

79. A szinkretista gnoszticizmus időszakát idézi most a világ, aminek a lényege az, hogy az igazságok nevében definitíve tagadja az Igazság létét.

80. Nekünk, keresztényeknek a dolgunk részint az, hogy bölcséleti-teológiai minőségben, tanúságtevő módon mutassuk be a hitet, részint pedig – ezt mintegy bevezetve – relativizáljuk a relativizmust, hintsük el a hitetlenséggel szembeni hitetlenség termékeny magvait.

81. A liberális relativizmus vonatkozásában relativizálni kell az ideológiájukat. Például kedvenc szlogenjüket, a „világnézeti semlegességet”. Először is világnézetiileg legfeljebb egy döglött ló semleges, és nyilvánvaló, hogy a „világnézeti semlegesség” fából vaskarika. Az helyes, hogy az állam világnézeti kérdésekben legyen semleges, vagyis a profán, immanens állam nem hivatott teológiai, transzcendens kérdések eldöntésére. De az állam nem lehet „semleges világnézetű”, pláne nem propagálhat ilyent – amint azt a liberálisok szeretnék –, mert a világnézetiileg semleges államnak – az egyébként nem létező – „semleges világnézettel” szemben is semlegesnek kellene lennie.

Hasonlóképpen világossá kell tenni, hogy az állam és az egyház elválasztása nem jelentheti az egyház és a társadalom elválasztását.

82. Az egyház sui generis valóság. Tehát nem az állami intézményrendszer valamely alrendsze-re, hanem az állammal azonos rangú valóság. Két tökéletes társaság (societas perfecta) van: az egyház és az állam, hiszen létük nem vezethető vissza egy másik, eredendőbb közösségre, és a sajátos céljaik eléréséhez szükséges eszközökkel mintegy önmaguktól rendelkeznek, nem pedig egy másik kegyelméből. Tehát az egyház a létét nem az államtól vette, sajátos céljához, az üdvösség szolgálatához való eszközeit nem az államtól kapta (dogmatika, szentségtan, liturgia, kánonjog), hanem végső soron isteni alapítójától. Ezért állam és egyház kapcsolatában nem fogadható el semmiféle alá-fölérendeltség, csak a legszigorúbb mellérendeltség.

83. Teljességében akarjuk elismerni az egyház szolgálatát. Ha megnézünk egy egyházi intézményt, mondjuk a Pázmány Péter Katolikus Egyetemet, a Piarista Gimnáziumot, a Bethesda Református Gyerekkórházat, akkor azt látjuk, hogy egy valóság, de két aspektusa van. Egyfelől, mint egyházi valóság – amely az üdvösség jele és eszköze – a transzcendenciára irányul. Ebben a tekintetben az immanens, világi államnak egyetlen feladata lehet: a vallásszabadság biztosítása a maga teljességében. Nyilvánvaló, hogy a profán állam nem

illetékes abban, hogy teológiai kérdésekben állást foglaljon. Tehát a szorosan vett transzcendentális aspektus tekintetében, ha az egyházat úgy fogom fel, mint vallásos közösséget, akkor ebben a tekintetben az állam feladata a vallásszabadság biztosítása. De éppen transzcendentális lényegéből következően, és miután az egyház a világban él, ezért közfeladatokat vállal át. Amennyiben pedig közfeladatokat vállal át, annyiban ezt az államnak el kell ismernie, és nem mondhatja azt, hogy „drága barátaim, én biztosítom a vallásszabadságot, ti meg tartjátok fenn az intézményeiteket, ahogy tudjátok”, hanem az állami-önkormányzati intézményrendszerrel teljesen azonos módon kell finanszíroznia az egyházi intézményrendszert, mivel az közfeladatokat vállal át. Tehát az egyházi intézmény egyfelől vallásos közösség, itt az állam feladata a vallásszabadság biztosítása, másfelől közfeladatot átvállaló intézmény, amelynek finanszírozása az állam feladata.

84. A kereszténység mind történelmileg, mind szociológiailag releváns valóság. Lakossági igény alapján, ha közfeladatokat vállal át, akkor mindenfajta finanszírozás alapjának annak kell lenni, hogy ugyanazon közfeladat átvállalásáért ugyanazt a támogatást kapja meg, mint a hasonló állami vagy önkormányzati intézmény. Mert ha ez nem történik meg, akkor nemcsak arról lenne szó, hogy egyházi és állami intézmény között tétetne különbség, hanem arról, hogy gyerek és gyerek között tétetik különbség, mégpedig vallási alapon. Ezért

mindenfajta egyházfinanszírozás alapja csak az lehet, hogy ugyanazért az általános iskolai vagy egyetemi képzésért, ugyanazért a szociális ellátásért vagy ugyanazért a vakbélműtétért ugyanazt a támogatást kapja meg, mint bármelyik más világi intézmény.

Mert ha ez nem történik meg, akkor ezáltal az állam azt mondja, hogy kérem, ha a keresztények, a vallásos emberek, saját egyházi intézményeket akarnak, iskolát vagy kórházat, akkor mintegy pluszban tartsák fenn. De miután a vallásos, a keresztény emberek is adófizető állampolgárok, ugyanúgy, mint bárki más, és ugyanúgy a mi adónkból is tartatnak fenn az összes állami intézmények, ezért ha nekünk saját intézményeinket pluszban kellene fenntartani, akkor ez azt jelentené, hogy kettős adófizetésre vagyunk kényszerítve, ami egyenlő annak deklaráálásával, hogy másodrendű állampolgárok vagyunk.

85. Veszélyes tévedés, melyre széltében-hosszában hivatkoznak, nemcsak nálunk, hanem Nyugat-Európában is. Ez a felfogás azt mondja, hogy az intézményrendszer – mondjuk az iskolák esetében – két részre osztható: állami és nem állami. Az államiba tartozik az állami-önkormányzati, a nem államiba az egyházi és az alapítványi. Következésképpen az állami teljes finanszírozású, a nem állami részfinanszírozású. Ez azért teljesen helytelen megközelítés, mert a vallásszabadságból következik az, hogy katolikus emberként katolikus iskolába járjak. Ez emberi jogom. Márpedig egy emberi jog meg-

valóságát nem lehet anyagi feltételekhez kötni. Tehát a helyes felosztás az, hogy van – maradva az iskolák példájánál – public school, tehát nyilvános iskola, amibe tartozik az állami-önkormányzati és az egyházi, mert ez emberi jogi alapon van, és van a privat school, vagyis a magániskola, amibe az alapítványi tartozik. Mégpedig azért, mert az alapítványi iskola voltaképpen egy vállalkozás, ahol valamilyen speciális szolgáltatást nyújtanak – például különleges módszerek, délutáni teniszezés, vagy nyelvkurzus Oxfordban – amit az azt igénybe venni kívánók megfizetnek. Az első esetben, a nyilvános iskola esetében tehát – ami lehet állami, önkormányzati, egyházi –, az állam teljes finanszírozást köteles biztosítani, a magániskolák esetében pedig részfinanszírozást. Ez egy nagyon fontos disztinkció, mert ha itt elcsúszunk, akkor ennek nagyon komoly és hosszú távú negatív következményei lehetnek.

86. Nem normális állapot az, hogy úgy le lehet érettségizni, hogy a gyerek esszét tud írni arról, hogy mondjuk a kovalens kötésben erre vagy arra pörögnek az elektronok, vagy hogy milyen az erdei pajzsika spórás szaporodása, de arra nincs intézményesen tanított válasza, hogy miért ne fojtassa meg a szomszédját, ha haragszik rá. Amikor nyilvánvalóan sokkal fontosabb az emberi egzisztencia szempontjából az a kérdés, hogy például „miért van valami és miért nincs inkább semmi, amikor sokkal egyszerűbb lenne, hogy ne legyen semmi, mint hogy legyen valami”, vagy az, hogy

„miért vagyok, és miért nem inkább nem vagyok, és mi végre vagyok?“, vagy „miért tegyem a jót és kerüljem a rosszat“? Ez végtelenszer fontosabb, mint az, hogy mi van a kovalens kötéssel vagy az erdei pajzsikával. Vagyis intézményesen kell biztosítani az etika tanítását azoknak is, akik valamilyen ok miatt nem akarnak hittant tanulni. Nekik sem árt, ha hallanak valamit Szókratészről, Senecáról vagy Kantról. A kulcsfogalom a kötelezően választható etikaoktatás. Tehát a gyerek vagy felekezeti hit- és erkölcsstant tanul, vagy etikátárgyat, de valamelyiket tanulnia kell. Ugyanúgy, ahogy nincs vita azon, hogy nyelvet tanulni kötelező, aztán mindenki szabadon eldönti, hogy angolt, németet, franciát vagy olaszt akar tanulni, de valamelyik nyelvet kötelező. Ugyanígy gondolom a hittan vagy etika tárgy esetében is.

87. Szeretném hangsúlyozni, hogy nem az állam tanít hittant. Sőt, még csak arról sincs szó, hogy az állam megbízná az egyházat a hitoktatással, hanem a vallásszabadság alapján az egyház szabadon tanítja a hittant, az állam pedig az állampolgári jogegyenlőségből eredően ugyanúgy finanszírozza azt, mint bármely más fakultatív tárgyat.

88. Mindig eltűnődöm azon, hogy miért jó az bárkinek is, hogy egyházellenes reflexektől vezérelve akadályozza az egyház szolgálatát? Mert már csak pragmatikus megfontolásból az ateista embernek is az az érdeke, hogy öregségében, betegségében, halálos ágyán olyan apáca ápolja,

aki Isten és ember iránti szeretetből erre tette föl az életét, mintsem olyan szociális otthoni vagy kórházi alkalmazott – nagy tisztelet a kivételnek –, aki azért csinálja ezt a munkát, mert éppen nem talált jobb állást.

89. Szent István Magyarországon a kereszténység nem szubkultúra, nem egy vagyunk a szubkultúrák közül, nem vagyunk valamiféle „másság”. Más lehet más – de hozzánk képest más!

90. A vallásszabadság megvalósulása nem azonos az egyházi jogi státuszba való vétellel. A vallásszabadság emberi jog, velünk született valóság, ezt nem az állam adja, hanem felismeri és elismeri. Viszont az egyházi státuszt, mint jogi kategóriát és az ezzel járó konkrét kedvezményeket és támogatásokat az állam adja, mégpedig ésszerű okok alapján, a társadalom java, a közjó érdekében. Tehát attól, hogy valakinek nincs egyházi jogi státusza, attól még korlátlan a vallásszabadsága, mert – az alkotmány határain belül – olyan kultuszt talál ki, amilyet csak akar. De ebből nem következik, hogy egy tegnap kitalált vallási kísérletnek pontosan olyan kedvezményeket kelljen biztosítani, mint egy sok évszázados, nagy társadalmi támogatottságú, intézmények tömegét fenntartó történelmi egyháznak.

A distinkció nem diszkrimináció. Mert amint diszkrimináció azonos dolgokat különbözőképpen kezelni, ugyanúgy diszkrimináció különbözőket azonosképpen.

91. A Szent István-i tanulság: ami jó az Egyháznak, az jó az országnak, és ami jó az országnak, az jó az Egyháznak.

92. Az Egyház társadalmi tanítása része a teológiának. Ez a pápai kijelentéssel is megerősített tétel rendkívüli lehetőségű és felelőségű fundamentum. Nem pusztán azt jelenti, hogy nem lehet számunkra közömbös e világ berendezése, hanem azt is, hogy az ebben való részvételünk ténye és – az enciklikák által meghatározott – iránya hitünkbe, következtetés-képp üdvösségünkbe vágó kérdés.

Mindezek alapján szembe kell néznünk egy széltében-hosszában hangoztatott lózunggal: az „egyenlő távolságtartás” követelésével. Ha hajlandók vagyunk a teológia és a józan ész alapján megfontolni ezt a követelést, akkor nyilvánvalóvá válik téves, pontosabban abszurd volta. Mert mit jelent az Egyházzal szemben az egyenlő távolságtartás követelménye? Először is azt, hogy az Egyháznak kellene változnia a politikai pártok programjai és programváltozásai szerint. Tehát az Egyháznak kellene lesni, hogy melyik párt mikor mit talál ki, hogy az „egyenlő távolságtartásnak” megfelelően jobbra-balra sasszézva mindig mindenkivel szemben meglegyen az „egyenlő távolság”. Ezzel szemben a valóság pont fordított. Az Egyház a hitletétel sziklaalapján áll, és a politikai pártok ehhez a szilárd ponthoz képest mozognak: közeledhetnek vagy távolodhatnak. És az Egyház a maga társadalmi tanítása alapján, abból következően, a világ megfelelő berendezéséért együttműködik politikai

pártokkal ott, akkor és annyiban, ahol, amikor és amennyiben azok politikai törekvései erre irányulnak és ebbe az irányba is hatnak. Ahol ez így van, ott együtt kell működni, és ahol ez nincs így, ott nem kell együttműködni.

Ezek után aligha lehet érdektelen a dolgok mögé is vetni egy pillantást: mi célból és kik által sugalltatnak és hangoztatnak mindezek? A cél: az Egyház társadalmi és politikai relevanciájának megkérdőjelezése, tagadása, majd kiküszöbölése. Eszerint az Egyház foglalkozhat pl. karitatív ügyekkel, de nem lehet történelmi tényező kulturális és – különösen nem – politikai értelemben. Miért? Mert ha a vallásnak, az egyháznak társadalmi, politikai relevanciája van, akkor az egyházas értelmiségnek is van ilyen legitimitációja. Ez pedig a legérzékenyebben érinti hagyományos ellenfelét, a szekularista értelmiséget, akik a „szakértői” mítosz ürügyén korlátlanul és konkurencia nélkül akarják uralni politikai monopóliumukat.

Tehát: „a vallás magánügy” (kommunista és liberális) követelés a szekularista értelmiség létérdeke. Ezért az individualista vallási hagyományok felmelegítése és propagálása, mivel mindez relativizálja az Egyház társadalmi relevanciáját. Ők pontosan tudják: az Egyház és az egyházas értelmiség nemcsak hitbeli (szervezeti, szellemi) egységben, hanem érdekbeli közösségben is van.

Ha ugyanis az Egyház politikai relevanciáját kétségbe lehet vonni („egyenlő távolságtartás”, „a vallás magánügy”, szektásítással való relativizálás), akkor az egyházas értelmiséget ki lehet szorítani.

És ahogy az egyházas értelmiséget kiszorítják, úgy válik egyre illuzórikusabbá az Egyház társadalmi relevanciájának megjeleníthetősége.

93. Az egyháznak ugyanolyan joga van akár a politikai véleményének kifejtéséhez is, mint a társadalomban működő bármely más jogi személynek. Egy papnak pontosan ugyanolyan alkotmányos joga a politikai nézeteit kifejezteni, mint nekem, vagy bármelyikünknek. Hogy az egyház ezt nem teszi, ezt teológiai és lelkipásztori megfontolásból következő önkorlátozásból nem teszi, nem pedig azért, mintha az államnak vagy politikai erőknak a diktátumát elfogadná. Egyébként is: ha egy pap direkt pártpolitikai vizekre tévedne, az egyes-egyedül a püspökére tartozik, nem pedig a pártokra vagy az államra.

94. Mindszenty Józsefet üldözték a nácik, és üldözték a bolsevikok. Ő ellent mert mondani a náciizmus idején a barna diktatúrának, és ellent mert mondani a kommunizmus idején a vörös diktatúrának. Ezért ő személyében szimbolizálja, hogy a náci és a bolsevik ideológia lényegileg hasonló, és mind a két ideológia természetéből eredően keresztényellenes és neopogány. És ezért az ő személyében, az ő személyes sorsában be lehet mutatni, hogy a náciizmus és a bolsevizmus, mert istentelen, tehát embertelen, és mert embertelen, ezért istentelen. Antikrisztiánus és neopogány. Példája annak – aminek ma is üzenete van –, hogy azért, mert nem szeretjük a nyilasokat, még nem kell szeretnünk az

ávósokat, és azért, mert nem szeretjük az ávósokat, még nem kell szeretnünk a nyilasokat!

95. Szent László legendáiról persze lehet azt mondani, hogy „ezek csak legendák, illetve mondák”. A mi pozitivista szemléletünk szerint történelmi tény az, ha pontosan megmondják, hogy hány óra hány perckor, itt és itt, adatszerűen mi történt. A legenda viszont azt mondja meg, azt is kifejezi, hogy annak az adott eseménynek mi volt a történelmi hatása arra a közösségre. Ennyiben a legenda mélyebb és szélesebb jelentésű és jelentőségű! Így van ez a nép kollektív emlékezetében, a nemzet mondáiban; az Egyház hagyományában, a szentek legendáiban.

96. Isten az Abszolútum. Abból, hogy abszolút, következik, hogy egy, mert ha nem egy lenne, akkor mintegy korlátoznák egymást, tehát nem lehetne abszolút.

Az Abszolútum abszolút voltából következik, hogy abszolút tudása van mindenről, így önmagáról is. Az Abszolútum elgondolja önmagát: a Gondoló az önmagáról való Gondolatot. Ha én elgondolom magamat, az abban különbözik attól, ha az Abszolútum gondolja el önmagát, hogy az én magamról való elgondolásom nem tökéletesen azonos velem – vagyis én és az én-képem nem ugyanaz –, továbbá én valóságosan létezem, míg a magamról való elgondolásom csak fogalmilag van a fejemben. Ezzel szemben, ha az Abszolútum gondolja el önmagát, akkor az tökéletes, vagyis önmaga és

az önmagáról való gondolata ugyanaz. Továbbá mivel ugyanaz, ezért nem csak ő van valóságosan, hanem az önmagáról való gondolata sem csak fogalmilag létezik, hanem ugyanolyan valóságosan van, mint ő maga. Mivel a Gondoló személy – hiszen elgondolja önmagát –, ezért a Gondolat sem lehet személytelen – hiszen akkor sem tökéletes, hiány nélküli nem lenne, sem ugyanaz, mint a Gondoló. A Gondoló, mint végtelen értékre a Gondolatra irányul, a Gondolat pedig, mint végtelen értékre a Gondolóra. Ez a szeretet, amiben és ami által a Gondoló a Gondolatra és a Gondolat a Gondolóra irányul: a Gondolás, maga is végtelen – hiszen végtelent „közvetít”, vagyis nem lehet „kisebb”, mint a Gondoló és a Gondolat –, ezért maga is személy. Mindebből – mivel belátható, hogy más vonatkozás nem lehet – állítható, hogy az Abszolútum: Önmagát Gondoló Gondolat.

97. Igazából a kérdés az az, hogy a Szent ábrázolható-e egyáltalán? Az Ószövetség válasza – sőt minden kereszténységen kívüli, de teológiai minőségű válasz – az, hogy nem. Mégpedig azért nem, mert a Szent, az Abszolútum nem ragadható meg emberi formában. Egyedül a kereszténység az, amiben megjelenik a Szent Képe. Mégpedig azért, mert maga a Voltaképpen, maga az Abszolút, maga a Szent vált Képpé. Maga az Isten vált Képpé Jézus Krisztusban. Krisztus, mint az Isten Ikonja, egyszer és mindenkorra lehetővé tette a Szent képi ábrázolását. „Aki engem lát, látja az Atyát.” És miután Isten népe Krisztus misztikus teste, ebből következően a

Szent ábrázolása legitim Isten népe tekintetében is, elsősorban a Boldogságos Szűzanya vonatkozásában, másodsorban a szentek vonatkozásában, hiszen ha egyszer Isten népe Krisztus teste, és Krisztus Isten Képe, akkor Isten népének tagjaira is átsugárzik az Atya képmásisága.

98. Mindig hálás leszek az Alma Maternek, a Hit-tudományi Akadémiának. A dogmatika órák között volt egy óra, amit disputának neveztek. Minden hallgató szemeszterenként felkészült egy gondolkodóból – sokszor olyanból, aki részben vagy egészben szemben állt a katolikus tanítással –, oly mértékben, hogy végigolvasta a műveit, tanulmányozta a vitáit, mintegy beleélte magát az illető gondolatvilágába, így annak belső logikájából olyan kérdésekben is ki tudta következtetni az álláspontját, amilyen kérdésben nem is volt kifejtett álláspontja. Majd ennek a gondolkodónak a nézeteit meg kellett védenie a professzorral és az egész évfolyammal szemben. Ez a disputa óriási élmény volt és óriási tanulság. Részint azért, mert megtanított belehelyezkedni olyan gondolkodásmódba is, ami nem az enyém, sőt akár ellentétes az enyémmel, így adott egyfajta nyitottságot, részint mert felkészített olyan vitatechnikára, amiben ki lehetett próbálni a különböző gondolatok érvanyagát, meggyőző erejét.

Mindennek hasznát veszem nap mint nap a politika lövészárkaiban is, mert akkor tudok ellenfeleinkkel vitatkozni, ha kipróbálom nem csak a saját, de az ellenfelek érveinek is az erejét, mind az igazságtartalom, mind a meggyőzőerő tekinte-

tében. A szélsőbaltól a libertiniánuson át a szélsőjobbig ki kell próbálni, mintegy belehelyezkedve a felfogásuk belső világába, logikájába, nyelvezetébe. Családomat és barátaimat rettenetesen fel tudom idegesíteni, amikor rajtuk próbálom ki ezeket, mint ahogy az ember kipróbál egy új kardot, hogy milyen a fogása, hogy lehet vele suhintani, stb. Bizonyára ketté állna a füle annak, aki kihallgatná, hogy miket mondok ilyenkor... De aki nem vállalja ezt a szellemi kalandot – akár olyan nézetek tekintetében is, amitől zsigerileg irtózik – az nem ismeri meg az ellenfél belső logikáját, és nem fogja tudni kiszámítani a következő lépését, érveit, nyelvi erejét, szugesszióját, tehát végeredményben azt kockáztatja, hogy alulmarad a rábízott értékek és érdekek védelmében. Aki nem próbálta ki jó alaposan az ellenfél kardját, az nem fogja tudni igazán használni a saját pajzsát.

99. Amikor Clinton volt az Egyesült Államok elnöke, meghívást kaptam Washingtonba az imareggelire. Mi tagadás, nagyon meg voltam magammal elégedve, hogy no, azért Semjén Zsolti nem akárki, hogy az Egyesült Államok elnökével fog reggelizni. Elmentem reggel a hetes misére a ferences atyákhoz, és akkor átjárt a Jóistentől egy felismerés: igen, nagy dolog az Egyesült Államok elnökével reggelizni, de kicsoda ahhoz képest, hogy a teremtő Isten minden áldott nap meghív az asztalához. És nem egy ócska lekváros szendvicset ad, hanem saját magát. Bennem ekkor kerültek helyére a dolgok.

100. Hittel, virtussal, humorral. A hungarofób és antikrisztianus gyűlöletre pedig egy válasz van: a magyarság és a kereszténység iránti szeretet.

JEGYZET

1. *Hármaskönyv*³, 561
2. *Hármaskönyv*, 13, 52
3. $2/3^4$, 15
4. $2/3$, 95
5. *Hármaskönyv*, 231–232
6. *Hármaskönyv*, 367–368
7. $2/3$, 259–260
8. *Hármaskönyv*, 58–59
9. *Hármaskönyv*, 370
10. $2/3$, 83–84
11. *Hármaskönyv*, 238–239
12. *Hármaskönyv*, 234–238
13. *Hármaskönyv*, 606–607
14. *Hármaskönyv*, 165–166
15. *Hármaskönyv*, 563
16. *Hármaskönyv*, 587–588

-
- 3 Semjén Zsolt: *Hármaskönyv* (Igenis szólunk kell!; Ius Resistendi; Egyenes úton). Budapest, 2009, Barankovics István Alapítvány kiadása (www.semjenzsolt.hu, www.kdnp.hu)
  - 4 Semjén Zsolt: $2/3$ (Megharcolunk minden magyarért!; Két pogány közt; Egymillió). Budapest, 2018, Barankovics István Alapítvány kiadása (www.semjenzsolt.hu, www.kdnp.hu)

17. 2/3, 287
18. *Hármaskönyv*, 55–56
19. 2/3, 28–29
20. *Hármaskönyv*, 599
21. *Hármaskönyv*, 420
22. *Hármaskönyv*, 370–371
23. *Hármaskönyv*, 377–378
24. *Hármaskönyv*, 298
25. 2/3, 357–358
26. 2/3, 311–312
27. 2/3, 410–411
28. 2/3, 246–247
29. 2/3, 154–156
30. *Hármaskönyv*, 617
31. 2/3, 103
32. *Hármaskönyv*, 248
33. 2/3, 339–340
34. *Hármaskönyv*, 586
35. 2/3, 311
36. 2/3, 53
37. 2/3, 262–263
38. *Hármaskönyv*, 373–374
39. *Hármaskönyv*, 162–163
40. *Hármaskönyv*, 305
41. 2/3, 22
42. *Hármaskönyv*, 304–305

43. 2/3, 295–297
44. *Hármaskönyv*, 481
45. 2/3, 49
46. 2/3, 315–316
47. 2/3, 422
48. 2/3, 398
49. 2/3, 471–472
50. 2/3, 472–473
51. 2/3, 408–409
52. 2/3, 406
53. 2/3, 407–408
54. 2/3, 351–355
55. 2/3, 120–121
56. 2/3, 364
57. *Hármaskönyv*, 351
58. 2/3, 23–24
59. 2/3, 205–206
60. 2/3, 206
61. 2/3, 111–112
62. 2/3, 334
63. 2/3, 140
64. 2/3, 140
65. 2/3, 209
66. 2/3, 213–214
67. 2/3, 477
68. 2/3, 218

69. *Hármaskönyv*, 291
70. 2/3, 255
71. 2/3, 220
72. 2/3, 220
73. 2/3, 227
74. 2/3, 20
75. 2/3, 19–20
76. 2/3, 21
77. 2/3, 479–480
78. *Hármaskönyv*, 562
79. 2/3, 373
80. *Hármaskönyv*, 562
81. *Hármaskönyv*, 245, 564
82. *Hármaskönyv*, 244–245
83. *Hármaskönyv*, 245–246
84. *Hármaskönyv*, 117–118
85. *Hármaskönyv*, 250–251
86. *Hármaskönyv*, 252
87. *Hármaskönyv*, 200–201
88. *Hármaskönyv*, 271–272
89. *Hármaskönyv*, 244–245
90. *Hármaskönyv*, 258–259 és 2/3, 339
91. *Hármaskönyv*, 197
92. *Hármaskönyv*, 159–161
93. *Hármaskönyv*, 279
94. *Hármaskönyv*, 275–276

95. 2/3, 469
96. *Hármaskönyv*, 555–556
97. 2/3, 372
98. *Hármaskönyv*, 285–286
99. *Hármaskönyv*, 243
100. 2/3, 321

NÉVMUTATÓ⁵

Ruth Burrows Norfolkban élő és alkotó karmelita apáca, spirituális író

3.) **Szent Ágoston**, Aurelius Augustinus (354–430) hippói püspök, egyháztanító, a legnagyobb latin egyházatya

6.) **Heller Ágnes** (1929–2019) Széchenyi-díjas marxista filozófus, esztéta, egyetemi tanár, a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagja.

11.) **Platón** (Kr. e. 427–347) ókori görög filozófus, iskolaalapító

Aquinói Szent Tamás (1224-25?–1274) olasz teológus, skolasztikus filozófus, Domonkos-rendi szerzetes

Arisztotelész (Kr. e. 384–322) görög tudós és filozófus

Rousseau, Jean-Jacques (1712–1778) svájci francia felvilágosodás kori filozófus, író és zeneszerző

12.) **Marx, Karl** (1818–1883) német filozófus, közgazdász, szociológus, a kommunista munkásmozgalom teoretikusa és a marxizmus névadója

---

5 A név- és tárgymutatót Székely Ádám szerkesztette

15.) **Izaias** (Kr. e. 7. század) júdeai nagypróféta

Engels, Friedrich (1820–1895) kereskedő, társadalomtudós, filozófus, politikai teoretikus, a Kommunista kiáltvány társszerzője

Lenin, Vlagyimir Iljics, sz. V. I. Uljanov, (1870–1924) orosz nemzetiségű szovjet bolsevik diktátor, a Szovjetunió első vezetője, marxista gondolkodó, a leninizmus alapítója

16.) **Lukács György**, Löwinger György Bernát (1885–1971) marxista filozófus, esztéta, egyetemi tanár, politikus

19.) **II. János Pál**, Karol Józef Wojtyła (1920–2005) 1964-ben Krakó érseke, 1967-ben bíboros. 1978. október 16-án választották pápává. Ő volt az első szláv, 455 év óta az első nem olasz pápa

28.) **Heidegger, Martin** (1889–1976) német idealista filozófus, az egzisztencializmus egyik megalapítója

41.) **Szent István király**, Vajk (975–1038) az első keresztény magyar király 1001–1038

42.) **Nagy Károly** (742–814) frank király, római császár, a nyugati császárság helyreállítója

Voltaire, François-Marie Arouet (1694–1778) francia felvilágosodás kori író, költő és filozófus

49.) **Mátyás király**, Corvin Mátyás (1443–1490) Magyarországon 1458 és 1490 között uralkodott. 1469-től cseh (ellen-) király, 1486-tól Ausztria hercege

Széchenyi István gr. (1791–1860) politikus, író, polihisztor, közgazdász, a Batthyány-kormány közlekedési minisztere, akit Kossuth Lajos a „legnagyobb magyarnak” nevezett

Pázmány Péter (1570–1637) esztergomi érsek, bíboros, a magyarországi katolikus megújulás vezető alakja, író

Arany János (1817–1882) költő, tanár, a Kisfaludy Társaság igazgatója, a Magyar Tudományos Akadémia tagja és főtitkára

Bartók Béla (1881–1945) zeneszerző, zongoraművész, népzene kutató

55.) **Barankovics István** (1906–1974) jogász, szerkesztő, kereszténydemokrata politikus, a Demokrata Néppárt főtitkára, 1949-ben emigrált

Sík Sándor (1889–1963) piarista tartományfőnök, pap-költő, egyetemi tanár

74.) **Koppány** (962 k.–997) Géza fejedelem rokonának, Tar Zerind fia. Géza halála után magának követelte a hatalmat, Géza családja azonban Vajknak. A mindent eldöntő véres sólyi csatában István

győzött és megszilárdította az új keresztény magyar államot. A krónikák szerint testét felnégyelték és kitűzték Győrben, Veszprémben, Esztergomban és Gyulafehérváron

Orseolo Péter (1011–1046?, 1059?) Szent István király kijelölt utóda, magyar király 1038–1041 és 1044–1046 között.

Escriva, Josemaria (1902–1975) teológus, tiszteletbeli pápai prelátus az Opus Dei (1928) és a Szent Kereszt Papi Társaság (Societas Sacerdotalis Sanctae Crucis – 1943) megalapítója. 1992-ben boldoggá, 2002-ben szentté avatták

86.) **Szókratész** (Kr. e. 470–399) ókori görög filozófus az attikai korszakból

Seneca, Lucius Annaeus (Kr. e. 4–Kr. u. 65) római sztoikus filozófus, drámaíró és államférfi

Kant, Immanuel (1724–1804) német idealista filozófus, egyetemi tanár, a transzcendentális idealizmus megteremtője

94.) **Mindszenty József, Pehm József** (1892–1975) hercegprímás érsek, bíboros, a Magyar Katolikus Egyház XX. századi történetének egyik legnagyobb alakja. 1945-től esztergomi érsek, 1948-ban letartóztatták, 1956-tól a budapesti amerikai nagykövetségben tartózkodott. 1971-ben külföldre távozott. Boldoggá avatása folyamatban van

95.) **Szent László** (1040 k.–1095) Árpád-házi magyar király 1077–95

99.) **Clinton, Bill William Jefferson Blythe** (1946) az Egyesült Államok 42. elnöke 1993–2001 között

TÁRGYMUTATÓ

6.) *apriori lat* eleve, előzetesen

12.) **individualitás, liberális individualizmus** (a lat. *individuum*, 'egyén, egyed' szóból): szociálfilozófiai irányzat, amely a társadalmat az egyed felől közelíti meg

perszonalitás, perszonalizmus a személyt középpontba állító filozófiai és teológiai irányzat

kollektivizmus társadalomelméleti irányzat, amely az egyedi-személyes szempontok rovására az emberi élet közösségi-társadalmi összetevőjét hangsúlyozza

szubszidiaritás kölcsönös kiségités elve. A kereszténydemokrácia egyik alapelve, mely szerint amit egy adott szervezeti szint meg tud oldani, abban magasabb szint nem jogosult dönteni

15.) **Abszolútum** metafizikai fogalom, az elnevezés az abszolút szóból származik: föltétlen, semmitől sem függő, korlátlan; a relatív ellentéte

26.) **deviancia** a közösség vagy a társadalom nagy része által elfogadott normák megsértése, a társadalmi normáktól eltérő, szabály nélküli

pervértált lat elzüllesztett, lerontott, beteges

47.) **kalifátus** iszlám vallási és politikai vezető által irányított terület

saría az iszlám erkölcsi, morális vezérelve, az iszlám teológiai rendszerében az Isten (az iszlám elnevezés szerint Allah) által meghatározott, helyes viselkedés, szubsztanciális jog. Legfőbb célja a közösség szabályozása

54.) **KDNP** Kereszténydemokrata Néppárt régebbi nevén Demokrata Néppárt (DNP) (1944–1949 között) jogutódja. 1989-ben Kereszténydemokrata Néppárt néven alakult újjá. Tagja az Európai Néppártnak. 2010 óta a KDNP parlamenti frakciószövetségben a kormánykoalíció tagja

SZDSZ Szabad Demokraták Szövetsége 1988 novemberében alakult liberális párt. 1990 és 2010 között parlamenti párt volt, három cikluson keresztül az MSZP koalíciós partnere. 2014 szeptemberében szűnt meg hivatalosan

Fidesz Fiatal Demokraták Szövetsége néven 1988. március 30-án alakult. 1995-ben felvette a Fidesz – Magyar Polgári Párt nevet, 1998-ban kormányra került, 2003-ban szövetséggé alakult és nevét Fidesz – Magyar Polgári Szövetségre változtatta. A 2010-es, a 2014-es és a 2018-as országgyűlési választáson a Fidesz–KDNP pártszövetség kétharmados többséget szerzett

55.) **Demokrata Néppárt (DNP)** 1944 őszén alakult, 1945 tavaszán bejegyzett, majd 1949-ben betiltott, a kereszténydemokrácia, a keresztényszocializmus világnézetét és a parlamentáris demokrácia értékeit magáénak valló párt, a mai KDNP elődszervezete

64.) **Szent Korona** a magyar államot és annak folytonosságát megtestesítő felségjelvény. A Szent Korona Tan szerint a Magyarország fölötti főhatalom egyetlen jogos földi birtokosa, jogi személy, minden magyar jog forrása. Európában az egyik legrégebben használt és mai napig épségben megmaradt beavató korona

75.) **1848** Az 1848–49-es forradalom és szabadságharc Magyarország újkori történetének egyik meghatározó eseménye, a nemzeti identitás egyik alapköve. Társadalmi reformjaival a polgári átalakulás megindítója, Bécs elleni önvédelmi harcával a nemzettudat meghatározó részévé vált

1956 Az 1956-os forradalom és szabadságharc Magyarország népének a sztálinista terror elleni forradalma és a szovjet megszállás ellen folytatott szabadságharca, amely a 20. századi magyar történelem egyik legmeghatározóbb eseménye volt. A budapesti diákoknak az egyetemekről kiinduló békés tüntetésével kezdődött 1956. október 23-án, és a fegyveres felkelők ellenállásának felmorzsolásával fejeződött be november 11-én

79.) **szinkretista gnoszticizmus** A különféle gnosztikus rendszerekre általában jellemző a *szinkretizmus*, azaz tanrendszerüket különféle szellemi hagyományokból szőtték: a görög, főként plátóni filozófia elemei mellett zsidó és keresztény hatások jellemzik

82.) **sui generis lat** egyedi, sajátos, különleges; olyan önálló valóság, ami nem vezethető vissza másra

83.) **Pázmány Péter Katolikus Egyetem** – államilag elismert egyházi egyetem. Jog- és Államtudományi, Információs Technológiai, valamint Hittudományi Kara Budapesten, bölcsész kara Piliscsabán található. Hittudományi Kara a Pázmány Péter bíboros által 1635-ben Nagyszombatban alapított egyetem Hittudományi Karának, majd 1950-től a Római Katolikus Hittudományi Akadémiának jogutódja. Az egyetem 1999-ben szentszéki alapításúvá vált (vö. *Ex corde Ecclesiae*)

Piarista Gimnázium 1717-ben alapított, a XIX. század elején öt- majd hatosztályosra bővült gimnázium. 1883-tól állami tanterv szerint működő nyolcosztályos főgimnáziumként működött. 1948-ban államosították. 1950-től az állam és az egyház megállapodása alapján újra rendi kezelésbe került, és négyosztályos gimnáziumként működhetett. 1953 őszétől a Váci utcai épületet elvették, a Piarista Gimnáziumot a Mikszáth Kálmán térre költöztették. 1989 után megszűnt a létszámkorlátozás, az

iskola 6 osztályos gimnáziummá alakult. 2011-re az iskolát és a rendházat is sikerült visszaköltöztetni az eredeti, Váci utcai épületbe

Bethesda Református Gyerekkórház A közép-európai régióban az egyedüli egyházi fenntartású gyermekkórház. 1866. január 1-jén nyitotta meg a Németajkú Református Leányegyházközség. A Rákosi-korszakban államosították, a rendszerváltás óta újra a Református Egyházé

90.) **distinkció** *lat* megkülönböztetés, elkülönítés

diszkrimináció *lat* szétválasztás, hátrányos megkülönböztetés

92.) **relevancia** *lat* fontosság, jelentékenység

98.) **Hittudományi Akadémia** a Pázmány Péter által 1635-ben Nagyszombatban alapított egyetem hittudományi karának jogutódja

CURRICULUM VITAE⁶

1962. augusztus 8-án született Budapesten. Felesége, Menus Erzsébet Gabriella a Liszt Ferenc Zene-művészeti Egyetemen végzett, a Szent Angéla Általános Iskola és Gimnázium ének- és zenetanára, emellett karvezető, egyházzenesz. Gyermekeik, Emese Borbála (1991) jogász, Botond Benedek (1994) közgazdász, Álmos Ágoston (1996) építészmérnök egyetemi hallgató.

1981-ben érettségizett a Szilágyi Erzsébet Gimnáziumban. A rendszerváltozást megelőző években a Pázmány Péter Római Katolikus Hittudományi Akadémia civil hallgatója, 1991-ben teológusként doktorált. Ezzel párhuzamosan az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karának hallgatója, 1992-ben szociológusi diplomát szerzett. A Pázmány Péter Katolikus Egyetemen 1996-ban címzetes egyetemi docensi kinevezést kapott. Vallásszociológiai tárgyú disszertációjával 1997-ben PhD tudományos fokozatot szerzett. 2011-től címzetes professzor az Óbudai Egyetemen. A Nyugat-magyarországi Egyetem Erdőmérnöki Karán MA szintű vadgazdálkodási diplomát is szerzett 2014-ben.

---

6 Országgyűlési Almanach alapján, a Magyar Országgyűlés kiadása, Budapest, 2017.

A Márton Áron Kiadó 2000-ben *Igenis, szólnunk kell!* címmel, a Szent István Társulat pedig 2003-ban *Egyházpolitika. Egyház és politika* címmel önálló könyvét jelentette meg. 2007-ben a Barankovics Alapítvány kiadásában látott napvilágot *Ius Resistendi*, 2008-ban az *Egyenes úton*, 2011-ben pedig a *Megharcolunk minden magyarért!*, 2013-ban *Két pogány közt*, 2017-ben az *Egymillió* című könyve. 2018-ban *Megsejteni a Sejthetlent* címmel verseskötete jelent meg.

Teológiai professzorai ösztönzésének nagy része volt abban, hogy közéleti pályára lépett, gondolkodására jelentős mértékben a pápai szociális enciklikák hatottak. 1989 tavaszán alapítója a Kereszténydemokrata Néppártnak. 2002-ben előbb pártelnök-helyettesé, majd 2003. június 28-án pártelnökké választották; tisztségében eddig ötször, legutóbb 2020. január 18-án kihívó nélkül választották újra.

1990-ben egyéni képviselőjelölt volt a budai várkerületben, majd a kormánypárti KDNP-frakció hivatalvezetője és sajtószóvivője lett. Októberben listás önkormányzati képviselő és frakcióvezető lett Budapest II. kerületében. 1994-ben a várkerületben is indult, azonban az országos listáról szerzett mandátumával került be az Országgyűlésbe. 1994-től a törvényhozó testület jegyzője, a szociális és egészségügyi bizottság tagja, 1995-től frakcióvezető-helyettes. 1998 és 2002 májusa között a polgári koalíciós kormány Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumának helyettes államtitkari rangú, egyházi ügyekért felelős vezetője volt. Ebben az

időszakban szerveztek egyházi nemzetközi csúcstalálkozót Magyarországon, rendezték a korábbi vitákat az Apostoli Szentszékkal, visszaállították a hitoktatás állami finanszírozását, megállapodást kötöttek a történelmi egyházakkal, biztosították a közfeladatokat ellátó egyházi intézmények államiakkal egyenlő finanszírozását és a szocializmus idején államosított egyházi ingatlanok visszaadását. Szerepe volt abban, hogy a Bizánci Szent Szinódus I. István királyt az ortodox kereszténység számára is szentnek ismerte el, amit a magyar egyházpolitika legnagyobb sikerének tart, hiszen az 1054-es egyházszakadás után István király az egyetlen közös szentje a keleti és a nyugati kereszténységnek.

2002-ben visszatért a törvényhozásba. 2006-ban a kalocsai választókerület egyéni mandátumáért szállt harcba. Az ezeréves katolikus érseki központban nem forgott veszélyben győzelme. Emellett a Fidesz és a KDNP által közösen állított országos lista negyedik helyén szerepelt. Májustól a Fidesz- és a KDNP-frakciót egybefogó Magyar Szolidaritás Frakciószövetség társelnökeként a törvényhozási időszak végéig a kereszténydemokrata képviselőcsoport vezetője. Pártelnök-frakcióvezetőként főleg a napirend előtti politikai viták egyik főszereplője lett. „Frontpolitikusi” szerepéből következően gyakran érik politikai támadások, amelyek „inkább szórakoztatják”. Meg tudja különböztetni magában Semjén Zsoltot, és azt, ami ebből a „politikai termék”, amely persze értékrendileg összefügg, de érzelmileg nem azonos – nyilatkozta 2014-ben.

Számos szakmai és karitatív jellegű szervezet munkájában vesz részt. Egyházi munkáját a Magyar Katolikus Püspöki Kar 1994-ben Pro Ecclesia Hungariae kitüntetéssel jutalmazta. 1997-ben Pázmány Péter-émlékérmét kapott a katolikus egyetem tanácsától. 1998 decemberében II. János Pál pápa a Nagy Szent Gergely-rend lovagparancsnoki keresztyével, 2002-ben pedig a Szent Szilveszter-rend nagykeresztyével tüntette ki. 1998-ban lett a Szuverén Máltai Lovagrend nagykeresztes lovagja. Számára lelkiileg fontos, hogy 2015-től a Karmelita Rendben (OCD) konfráter. 2000-ben Konstantinápoly egyetemes pátriárkája, I. Bartholomaiosz is kitüntette, tőle kapta az ortodoxia egyik legmagasabb elismerését, a Pammakarisztoszi Legszentebb Istenszülő Szent Keresztyét, valamint 2013-ban a Szent János Evangélista a Teológus elnevezésű érdemrendet, valamint 2017-ben az Elsőként Elhívott Szent és Dicsőséges Szent András Apostol keresztyét.

Pro Caritate-díjas. 2011. június 29-én az amerikai Ronald Reagan Elnöki Alapítványtól átvehette a Nemzetközi Szabadság Díjat.

2010 áprilisában már az első választási fordulóban nagy fölénnyel, jórészt új ellenfelekkel szemben, a voksok 58 százalékaival megvédte kalocsai egyéni mandátumát. A konzervatív párt-szövetség Bács-Kiskun megyei listavezetésén túl az országos lista előkelő ötödik helyén indították. Május 29-én, a második Orbán-kormány megalakulásakor miniszterelnök-helyettesként a kormányfő első, egyben általános helyettese lett. Emellett

a nemzetpolitikáért és egyházdiplomáciáért felelős tárca nélküli miniszteri megbízással végzi kormányzati munkáját. Kezdeményezője – és vezérszónoka – volt az állampolgárságról szóló törvény május 26-án nagy többséggel elfogadott módosításának, mely lehetővé tette a határon túl élő magyarok számára a kettős állampolgárság megadását. Szerepe volt Magyarország Alaptörvényének kidolgozásában.

2014. április 6-án a kormányzópártok közös országos listájának második helyéről kapott újabb mandátumot. A júniusi kormányalakuláskor megőrizte mindkét – általános miniszterelnök-helyettesi és nemzetpolitikáért felelős tárca nélküli miniszteri – posztját. Nyolcéves kormányzati tevékenysége során egyik kezdeményezője nagypéntek munkaszüneti nappá nyilvánításának. Természetes büszkeséggel tekint a nemzetegyesítés kialakuló politikai rendszerére. 2017. november 10-én a Magyar Állandó Értekezleten jelentette be, hogy letette az esküt az egymilliomodik új magyar állampolgár.

2018. április 8-án a Fidesz–Kereszténydemokrata Néppárt – harmadszorra is – kétharmados többséggel nyerte meg a parlamenti választásokat, az országos lista második helyéről szerzett újabb mandátumot. Orbán Viktor negyedik kormányában ismét általános miniszterelnök-helyettes, nemzetpolitikai, nemzetiségpolitikai, egyházpolitikai, egyházdiplomáciai miniszter.

ZSOLT SEMJÉN

*In terra e in cielo*¹

(Traduzione di Béla Szomráky)

---

1 Il redattore ha composto il volume nel segno della „summa et essentia”, a mo’ di breviario, ciononostante può essere utile procedere alla rilettura dei brani riportati (p.e. quello del punto 96.) anche nel loro contesto originale, facilitata dalle note, dall’indice dei nomi e da quello delle materie, posti alla fine del volume.

SOMMARIO

RACCOMANDAZIONE	109
DEMOCRAZIA CRISTIANA	115
MAGIARITA'	155
CHIESA	165
NOTE	183
INDICE DEI NOMI	187
INDICE DELLE MATERIE	193
CURRICULUM VITAE	199

RACCOMANDAZIONE

Quale fosse l'epicentro di questo brillante concentrato spirituale l'ho capito da un diverbio apparentemente marginale. L'epicentro per me è il punto dal quale – cogliendo il messaggio sostanziale di questo saggio – è possibile comprendere la missione profetica del politico cristiano.

Si prega di leggere attentamente il punto n. 6. Non c'è alcuna persona oggi vivente che venga nominata nell'intero saggio, tranne qui.

L'autore nomina, con il dovuto rispetto, filosofa colei che lo aveva attaccato per aver pronunciato in Parlamento la parola „peccato”. Secondo la filosofa il peccato è un concetto cristiano, può essere usato in chiesa ma non nel Parlamento.

Non avrà forse sentito parlare di Hitler, di Stalin? Ma davvero solo in chiesa i loro atti e misfatti possono essere chiamati peccato?

Peraltro la filosofa, essendo una persona che pensa, sa che il concetto del peccato è legato a Dio. Dio infatti è la fonte assoluta dell'intero ordine morale. Solo che Dio è presente „in terra e in cielo”, non solo in chiesa. Se volessimo un parlamento neutrale nei confronti di Dio, uno in cui la parola peccato non andrebbe nemmeno pronunciata, significherebbe che con esso vogliamo anche una vita pubblica neutrale nei confronti di Dio. Se ciò

significa che il parlamento non deve essere dominato da alcuna religione, comunque non ne consegue che possa essere invece dominato da una religione neutrale nei confronti di Dio.

La neutralità nei confronti di Dio è sì che una religione, ed è l'unica religione che vuole oggi tappere la bocca ai cristiani perché non possano pronunciare la parola che significa la tragedia dell'uomo: il peccato.

Perché mai la „religione-neutrale-nei confronti di Dio” si trasforma nella dittatura del relativismo? E' perché non crede nella redenzione, non conosce l'amore di Dio e la misericordia che ne scaturisce, intuiva da tutte le religioni, ma che divenne evidente solo in Gesù Cristo. Alla filosofia sfugge un'altra parola che ha a che fare con quella del peccato: il perdono. Ad esso ovviamente si associa anche un terzo concetto: il ravvedimento, la condanna del peccato, il perdono ad opera di Dio e il volgersi verso l'altro.

Perché proprio in Gesù Cristo diventa evidente il fatto che Dio sia l'amore stesso e la misericordia stessa? La risposta la troviamo nel punto 96 del saggio in cui l'autore, sulla scia di Sant'Agostino, prende in visione il mistero della Santissima Trinità di Dio.

Un Dio unipersonale potrebbe mai amare? Non sarebbe vero amore se Dio lo manifestasse sì, verso „l'esterno”, verso l'uomo creato, ma nella Sua divina vita interna non conoscesse l'amore. Ricordiamocelo: San Giovanni non scrive solo che „l'amore è da Dio” (1Gv 4,7), ma dice anche che „Dio è amore” (1Gv 4,16).

Uno dei concetti centrali della Sacra Scrittura è la persona umana. Questo concetto è quasi un „prodotto collaterale“ delle discussioni cristologiche. Senza questo concetto l'Europa non è concepibile! E non lo è neanche il cosiddetto illuminismo!

Se Dio creò l'uomo a sua immagine, facendolo diventare persona, ciò vuole dire che anche Lui è persona: qualcuno e non qualcosa. E „lo“ invece non esiste senza „Tu“. La vita umana intera si compie nella rivelazione della Santissima Trinità. Questa rivelazione comunque può essere accettata e in questo caso tutto ci viene dato di sapere, oppure può essere respinta. Non si può però affermare che essa non risponda al quesito più profondo e unico della persona umana, alla sua sofferenza, al suo desiderio di amore.

Se in qualcuno (giusto in una persona cristiana) sorgesse il dubbio che questo politico non fa altro che filosofeggiare e teologizzare, rilegga l'intero scritto: è mai esistito un sistema politico che non abbia alle spalle una qualche filosofia? A muovere i grandi sistemi politici del ventesimo secolo furono esclusivamente delle filosofie errate, antiumane.

La stessa filosofa, menzionata nel punto 6, che muove l'accusa, è prigioniera di una filosofia totalmente errata, oramai fallita.

Per vedere con chiarezza il motivo dell'indignazione della filosofa si deve cercarne il sottofondo filosofico. Possiamo individuarlo nel libro „Fede, verità, tolleranza“ di Benedetto XVI in cui

riassume l'opera di Jan Assmann². Assmann fa tre affermazioni:

– Fu Mosè (ovvero Dio che attraverso Mosè fece la rivelazione – diremmo noi) ad introdurre nel mondo delle religioni il concetto della „verità“. La verità, secondo lui, originariamente non era una categoria religiosa. Detto questo però tutte le altre religioni vennero qualificate come idolatre.

– Secondo la sua seconda affermazione i Dei (e le religioni) dell'antichità erano interscambiabili (permeabili, senza confini, fra di loro mescolabili), per cui le genti vissero in pace.

– La sua terza affermazione: essendo la questione della ricerca della verità legata a quella del concetto del buono (e fin qui ha ragione), assieme al concetto della verità apparì il concetto del peccato che, sempre secondo lui, nelle religioni dell'antichità non era presente. L'uomo pagano dell'antichità visse in una grande pace spirituale.

Benedetto XVI smaschera la falsità di queste affermazioni mettendo così in evidenza che già verso la fine del secolo scorso (e anche prima) quanto fosse fortissima la „sensibilizzazione“, intrapresa da taluni filosofi, portata avanti a favore della concezione del mondo globalista e per la realizzazione degli obiettivi di dominio mondiale di essa.

---

2 Jan Assmann, „Moses der Agypter“, Benberg 1998. pp. 160–172

Infine ecco quello che Assmann propone: facciamo a meno della Pasqua, dell'uscita dall'Egitto e verrà così realizzato un bel mondo nuovo. Contrariamente a ciò il Papa afferma che il concetto della verità era stato introdotto già dai filosofi greci in relazione alla vita intera dell'uomo, quindi anche in quella alla religione.

Come non è vera neanche l'affermazione che nel mondo delle religioni pagane interscambiabili e mescolabili regnasse la pace. Al contrario, proprio in quel mondo imperversavano le guerre, le guerre dei Dei la cui vittima innocente era l'uomo.

La menzogna più grande però è la seguente: le religioni ancestrali non conoscevano il concetto del peccato. Invece lo conoscevano al punto che non facevano che presentare dei sacrifici espiatori ai loro Dei. Il loro concetto di peccato non era inerente solo alla religione, bensì un concetto base che abbracciava l'intera esistenza umana.

E' davvero utile vedere quindi conoscere il sottofondo spirituale delle proteste dei filosofi e filosofe globalisti di oggi ed i loro moventi alla ricerca di eliminare dalla politica le manifestazioni cristiane delle persone cristiane.

L'autore di questo scritto è stato insignito dalla Conferenza Episcopale Cattolica Ungherese del premio Pro Ecclesia Hungariae, e Papa Giovanni Paolo II gli ha conferito l'onorificenza di Cavaliere dell'Ordine di San Gregorio Magno e dell'Ordine Pontificio di Papa San Silvestro. Riferendomi anche a tali onorificenze propongo, anzi, chiedo ai seminari ecclesiastici, alle Università e Scuole Superiori

Cattoliche di inserire nelle materie di studio questo saggio riassuntivo come parte organica dell'attività didattica. Lo raccomando a tutti i cristiani. Una sua lettura attenta e mirata equivale alla frequentazione di un corso semestrale universitario. Lo raccomando alla filosofa nominata nel punto 6, e a tutti i miei compatrioti che amano riflettere ma nutrono delle avversioni nei confronti del cristianesimo. Anche loro hanno il diritto di sapere che cosa insegna la Chiesa Cattolica, quale è il suo insegnamento. Che non lo devono reinventare oppure venirne a conoscenza da cristiani non proprio autentici, politicamente corretti, infatti essi non onorano le persone al di fuori della Chiesa con la verità intima della Chiesa bensì, lusingandole, offrono loro una specie di miscela sospetta.

*Ecco come deve vivere un cristiano:
deve provare e riprovare a fare ciò
di cui non è capace -
aggrappandosi solo a Gesù, e a nient'altro.
La fede che corrisponde ad una vita
passata in pace e sicurezza – è una parodia*

Ruth Burrows OCD

DEMOCRAZIA CRISTIANA

1. Da cristiani recitiamo la frase del Padre Nostro che dice: *Adveniat Regnum Tuum!* Ma che cosa vuol dire: venga il Tuo Regno? Vuol dire, nel senso teologico, che sia realizzato il dominio universale di Dio. Vuol dire, nel senso esistenziale, che sia realizzato nel nostro cuore il Regno di Cristo. E significa, nel senso politico, che non è per niente cristiana la mentalità di sentirsi cattolici o protestanti solo di domenica in chiesa, nonchè a casa, in seno alla famiglia, e poi di infischarsi di quanto succede nel mondo, nella nostra patria, nella nostra città. Perché la nostra missione, ricevuta nel battesimo, è quella di muovere il mondo – per lo meno il nostro piccolo mondo – verso il Vangelo.

2. Tutti i programmi politici e tutte le azioni politiche sono determinate dalle visioni dell'uomo che vi stanno dietro, siano esse formulate e dichiarate o no. Se la visione dell'uomo è unilaterale - anche la prassi politica sarà distorta. Perché gli errori antropologici provocano necessariamente la disumanità delle società fondate su di essi.

3. La nostra concezione in definitiva è moderna perché la sua sostanza è quella di un ritorno consapevole e permanente ai valori eterni. E quel che ha le proprie radici nell'eternità, per quanto ancestrale, è sempre giovane. Sfogliamo per esempio un attimino i libri degli enciclopedisti dell'illuminismo. Sono delle robe illeggibili che oggi non ci dicono niente, possono, tutt'al più, avere un certo interesse da un punto di vista storico. E sfogliamo un attimi-

no un'opera di Sant'Agostino: è viva, fresca, parla a noi hic et nunc. Agostino è vivo, gli enciclopedisti sono foraggio delle tarme di biblioteche sepolte dalla polvere.

4. Riesco a comprendere le persone di altre religioni appunto perché ho la mia propria identità cattolica. Per chi questo rappresentasse un problema dovrebbe anche affermare che, per esempio, gli interessi dei maschi potrebbero essere rappresentati solo dai maschi – il che è un'assurdità evidente.

5. E' parere diffuso anche in ambienti cristiani che la politica, l'essere politici, la professione del politico costituiscono un terreno scivoloso, insidioso, che una persona cristiana per bene è meglio se sta alla larga da tutto questo. Se però le persone cristiane per bene si tengono alla larga dalla politica, dalla professione politica, tutto questo terreno diventa preda delle iene. E ciò comporta delle consuguenze molto tristi dal punto di vista dei valori ed interessi da noi professati, ma anche da quello della società intera.

La politica cristiana ed il politico cristiano devono realizzare due cose alla volta: che sono l'onestà e l'efficienza. L'onestà perché il politico cristiano non è responsabile solo per sé stesso ma anche per il suo partito, anzi, anche per l'evangelizzazione. (Non penso ai casi in cui la stampa cerca di infangarlo, perché quando si cerca di infangare qualcuno, questo è, in un certo senso, segno appunto

dell'onestà politica, perché se non ci si prova, vuol dire che lui o non rappresenta per davvero i valori cristiani, o non lo fa con l'efficienza che meriterebbe lo sforzo di infangarlo.)

Ed eccoci all'altro punto: il politico cattolico deve essere efficiente. La politica è un mestiere come tutti gli altri, quelli del professore di matematica, del pianista o dell'ingegnere. Se il nostro non ha la padronanza del mestiere, se non ha il dono del talento necessario per esercitare questa professione non sarà in grado di rappresentare efficacemente questi valori e di raggiungere i risultati auspicati. Di persone pie è colmo, per esempio, pure un convento francescano. Non ne consegue però che tutti i carissimi frati francescani dovrebbero fare il deputato, sottosegretario, ministro. Quindi da una parte bisogna essere onesti e pii, e dall'altra efficienti, il che vuol dire che il mestiere del politico dev'essere esercitato in maniera professionale.

6. Da cristiano ho il diritto di manifestare la mia scala di valori cristiana nella vita politica. E' caratteristico ed istruttivo che la filosofa Ágnes Heller mi abbia attaccato proprio a questo proposito. Si è permessa di affermare senza mezzi termini che io le mie parole cristiane le potevo usare in chiesa ma non nel palazzo del Parlamento. Per esempio la parola peccato secondo lei non la posso pronunciare nel Parlamento Ungherese. In primis è davvero peculiare che la Heller - che nega aprioristicamente il concetto del peccato - consideri un unico peccato come peccato, quello di definire, da parte di un po-

litico cristiano, il peccato come peccato. In secondo luogo la concezione di Ágnes Heller è intollerante, per usare un eufemismo, infatti lei mette in dubbio il mio diritto di riflettere, da cristiano, in base alla mia scala di valori cristiana sulle cose del mondo e quindi di fare politica per far affermare tali valori. Io non metto in dubbio l'uso a piacere, da parte di Ágnes Heller, di terminologie liberali o marxiste, ma non posso permettere che si metta in dubbio il mio diritto di rappresentare la scala di valori cristiana e di usare delle parole cristiane nel Paese di Santo Stefano Re.

7. Non solo il nostro Paese ma tutta la nostra civiltà sta versando in una specie di crisi spirituale-morale. Il motivo fondamentale non sta solo nel fatto che le persone commettono dei peccati. Il vero problema è che viene negato che il peccato sia peccato. Il vero problema è che si cerca di far passare il peccato come virtù, il male come bene, rendendo così in tanti casi irreali la possibilità della liberazione dal peccato.

Infatti se si sa che cosa è il bene e che cosa è il male, che cosa è il peccato e che cosa è la virtù, si ha l'appiglio grazie al quale l'uomo caduto riesce ad alzarsi. Ma se si mette in dubbio, anzi, si nega l'esistenza del peccato, l'uomo caduto non ha la consapevolezza di essere caduto. E non avendo nemmeno quest'appiglio è irreali che si possa alzare. Appunto perché non è consapevole nemmeno del fatto che dovrebbe rimettersi in piedi.

8. A malapena si può attendere alla società in senso politico, sociologico e, mi permetterei di dire, anche morale di obbedire a delle leggi platealmente e impudicamente ingiuste. E se la fiducia, la fede della società vengono meno nei confronti della giustizia delle leggi, collassa anche l'ipotesi che esse siano ragionevoli e quindi collassa il loro prestigio. E a quel punto irrompe il male supremo che possa colpire la società: l'illegittimità, il caos, l'anarchia. Infatti la condizione dell'esistenza di una società ordinata e quindi di una vita che si possa chiamare umana consta nel prestigio e rispetto delle leggi, nella ragionevolezza delle leggi quindi nella giustizia delle leggi. Se il cittadino si vede costretto a costatare che il suo rapporto con le leggi è appena diverso da quello tra la vittima e il manigoldo come potremmo attendere realisticamente che obbedisca ad esse?

9. La pace è il frutto della giustizia – ci insegna la filosofia cristiana. Quindi la pace non è solo mancanza di guerre ma anche frutto della giustizia. E' per questo che la rassegnazione all'ingiustizia non è pace. Ed è per questo che l'opposizione all'ingiustizia è condizione della pace.

10. Affermare che un partito politico non debba voler ottenere il potere è della stessa assurdità di affermare che una associazione di pesca sportiva viene fondata per non pigliare dei pesci. Il potere non è un fine ma un mezzo con cui è possibile realizzare un programma positivo. Il potere non è né

buono né cattivo in se stesso. Esattamente come per esempio il coltello, buono se lo uso per tagliare una fetta di pane per mio figlio e cattivo se lo ficco nella pancia del vicino. Allo stesso modo il potere è cattivo quando viene considerato come un fine, anziché un mezzo, perché in tal caso diventa una specie di idolo. E' cattivo se viene usato per un fine cattivo e non per delle cose buone. Ed è buono se viene usato e non abusato. Il che vuol dire anche che, avendo a disposizione il potere, non è per niente giusto non utilizzarne le possibilità per un fine buono.

11. La concezione cristiana, politica e sociale non è utopistica, anzi, la sua sostanza è proprio quella di rifiutare l'utopia! La radice del problema sta nel pensiero di Platone, padre di tutte le utopie. Secondo Platone – schematizzando un po' – lo Stato, la comunità umana strutturata nacque in seguito al fatto che gli uomini si erano lasciati persuadere da un ragionamento che diceva: commettere ingiustizia è cosa buona. Non nel senso morale ma in quello edonistico: è piacevole se sono io a soverchiare, signoreggiare gli altri. Subire delle ingiustizie è cosa cattiva, è chiaramente spiacevole se sono gli altri a soverchiarmi. La gente aveva capito che – siccome subire un'ingiustizia era un male maggiore di quanto non lo fosse commetterla che era anzi molto piacevole – per impedire la possibilità di commettere ingiustizie occorreva creare lo Stato. Platone quindi si inventò un mito: dice che la comunità umana strutturata fu realizzata grazie alle persone umane che si erano incontrate, sedute, e, basandosi sulla logi-

ca, avevano compreso qualcosa e si erano messe a costruire lo Stato. Quindi la società umana è una cosa inventata, di conseguenza può essere di volta in volta reinventata. Viceversa Aristotele dice che questo è un mito, perchè non era mai esistita persona umana senza una qualche struttura comunitaria, avendo nella sua natura il dato antropologico di poter esistere solo in una struttura sociale.

La concezione utopistica inventata da Platone e quella di Aristotele, basata sull'ordine della natura, vanno avanti in parallelo nella storia. Sotto questo aspetto fu San Tommaso, con la sua concezione basata sul pensiero di Aristotele, a rendere evidente anche sul piano filosofico l'impegno del cristianesimo per il diritto naturale. La concezione socialista, portando avanti la tradizione utopistica pessimista, dice che l'uomo è un animale originariamente cattivo, che lo Stato socialista, da vero e proprio domatore, deve trasformarlo in un tipo d'uomo socialista. L'utopia ottimista liberale, risalente al pensiero di Rousseau, dice che l'uomo è originariamente buono, è la società che lo corrompe. Se quindi eliminano la scuola, l'educazione, la famiglia e così via, tutti diventeranno belli, intelligenti e buoni, essendo originariamente buoni.

Il cristianesimo è immune all'utopia. Lo è perché siamo a conoscenza di ben due cose, originariamente dalla rivelazione e anche dall'antropologia umana. La prima è che fummo creati ad immagine e somiglianza di Dio. Per cui, per quanto le strutture sociali siano cattive ed ingiuste, tenderemo sempre ad essere buoni. L'utopia marxista, comunque an-

tiumana, non può affermarsi in quanto incapace di riconoscere che nella natura della persona umana sussiste la bontà. Il problema dell'utopia ottimista dei liberali consta nel fatto che essa non prende in considerazione il peccato originale di cui ci illumina la rivelazione cristiana, testimoniato dall'intera storia dell'umanità. E siccome la natura dell'uomo è stata corrotta, è incline al male. Per cui è utopistico pensare che la persona umana diventerà bella, intelligente e buona da sé. Ecco perché l'educazione è necessaria. Ecco perché ci vogliono delle buone strutture sociali. Il realismo cristiano tiene presente che l'uomo è portatore dell'immagine di Dio, che l'uomo è buono ma tiene presente anche il peccato originale e la conseguente inclinazione dell'uomo al male. La filosofia cristiana è caratterizzata da questa riflessione equilibrata, su cui poggia la dottrina sociale della Chiesa. E' questa filosofia a rendere possibile la maturazione dell'uomo completo, ivi compresa la sua apertura trascendentale – che ne costituisce la sostanza.

12. La dottrina cristiana è compresa nella dottrina sociale della Chiesa, rappresentata, da parte cattolica, dalle encicliche sociali dei Papi e, da parte protestante, dall'etica sociale. Tale dottrina ovviamente non è identica al programma politico di nessuno dei partiti politici. L'ambito entro il quale i cristiani del mondo possono cercare le risposte alle sfide della società può essere invece definito con molta precisione: ed è l'ambito della dottrina sociale della chiesa. Se un partito o un politico non si impegna a

rappresentarne le tesi fondamentali, non può definirsi partito o politico cristiano.

La dottrina sociale della chiesa ed i programmi politici dei partiti cristiani non sono identici ma non sono nemmeno indipendenti l'una dagli altri, perché la politica cristiana è cristiana in quanto accetta come punto di riferimento la dottrina sociale della chiesa.

Vediamo un esempio in cui possiamo cogliere la differenza tra la concezione cristiana e quella socialista rispettivamente liberale. Su basi cristiane ecco cosa possiamo dire ad un amico liberale: ma sì, hai ragione nel mettere in rilievo la dignità della persona umana. Anche se noi affermiamo molto di più di quanto affermi il liberale più liberale perché noi diciamo che i diritti dell'uomo, la dignità dell'uomo non deriva da una qualche risoluzione parlamentare o da quella dell'Assemblea dell'ONU ma dal fatto che noi uomini siamo creati ad immagine e somiglianza di Dio. Per cui tutti, siano essi poveri o ricchi, giovani o anziani, sani o malati, sono un valore incommensurabile perché sono l'immagine di Dio. I diritti dell'uomo non sono elargiti dal Parlamento e neanche dalle varie organizzazioni internazionali bensì a priori dall'ordine della creazione, che poi vengono riconosciuti da un Parlamento oppure da una dichiarazione dei diritti umani. La concezione cristiana nel frattempo esprime sempre una critica nei confronti dei liberali perché questi ultimi interpretano la dignità della persona umana separandola dalla comunità, deformando così la dignità in individualismo, il che rappresenta

una mutilazione della completa personalità umana, essendo separata dai riferimenti comunitari. Per cui il cristianesimo contrappone al concetto dell'individualità dei liberali il concetto della personalità che fa sempre riferimento all'aspetto comunitario della persona umana.

Per quanto riguarda la concezione socialista ci troviamo di fronte ad un simile esagerazione unilaterale. Al riguardo di tale concezione – e a questo punto vorrei accentuare che qui penso ai socialisti classici, a Marx e alla sinistra classica – possiamo dire a un amico socialista: ma sì, hai ragione nel mettere in rilievo la natura comunitaria dell'uomo. Anzi, noi affermiamo di più dei socialisti, perché è una solidarietà incommensurabilmente maggiore vedere Cristo nell'altra persona rispetto a pensare che i problemi dell'esistenza umana debbano essere risolti dai sistemi sociali dello Stato. La concezione cristiana esercita nel frattempo una critica nei confronti del socialismo perché i socialisti – per lo meno quelli classici – esagerano fino agli estremi nell'accentuare il carattere comunitario dell'uomo, fino a farlo diventare nient'altro che una vite insignificante del grande meccanismo. La persona finisce col perdere la propria importanza. Pensiamo un attimino alla concezione marxista della classe in cui l'individuo come tale non è nemmeno presente, se non come membro della propria classe. Secondo l'edizione nazionalsocialista della stessa concezione è nella razza che l'individuo si dissolve, si perde. Per cui la concezione cristiana esercita sempre una critica forte nei confronti di quella socialista, per-

ché quest'ultima scivola nel collettivismo e l'individuo, la persona perde la propria importanza.

Dal punto di vista della storia della filosofia il problema constava sempre nel fatto che l'individualismo liberale e il collettivismo socialista rappresentavano chiaramente la mutilazione della personalità umana completa, erano degli unilateralismi. Il quesito è questo: il principio della personalità e quello della comunità come possono essere uniti tra di loro? Nella dottrina sociale cristiana la soluzione a tale quesito fu data da San Tommaso d'Aquino con il principio di sussidiarietà, di aiuto reciproco. Lui disse questo: dall'ordine della natura consegue che quello che una comunità minore riesce a fare, non le può essere tolto da una maggiore. I problemi devono essere risolti ove essi si trovano secondo l'ordine della natura, ma qualora la comunità minore non fosse in grado di risolverli, deve essere aiutata, in modo però che in un secondo tempo essa sia in grado di aiutare se stessa. Tale pensiero rifiuta la concezione liberale secondo la quale tutti devono risolvere i propri problemi e chi invece non ci riesce tanto peggio per lui o per lei. Nel frattempo rifiuta anche la concezione socialista che vuole, in maniera infantile, inquadrare la vita della persona umana in modo da poterla vivere, vegetando, a colpi di sussidi statali. Per cui quindi i principi di personalità, di solidarietà e di sussidiarietà costituiscono la triplice dottrina sociale della Chiesa nel cui ambito può muoversi la politica cristiana. Colui che non considera propri questi tre principi, non può essere un politico cristiano inteso nel senso filosofico.

13. Quando Gesù dice che nemmeno una virgola della legge va persa si potrebbe dire di lui – in base alla logica della politologia – che è un fondamentalista di destra, e quando si identifica con i poveri si potrebbe dire che è un rivoluzionario di sinistra.

Non è che la democrazia cristiana si collochi tra la destra e la sinistra. Il giusto approccio – dal punto di vista della filosofia della storia e della teoria politica – è quello che afferma che i valori di fondo tradizionali e sociali, qualificati oggi come valori della destra e della sinistra, costituiscono nella dottrina cristiana un'unità primordiale. La triplice unità della libertà, uguaglianza e fratellanza, di ispirazione cristiana, venne secolarizzata dall'illuminismo e, in seguito alla rivoluzione francese, venne smembrata con delle esagerazioni unilaterali. La libertà si distorse nel liberalismo individualista, l'uguaglianza nel collettivismo socialista ed ambedue hanno fatto a meno della fratellanza. Solo la democrazia cristiana ha salvaguardato la triplice unità originale poggiata sul fondamento cristiano.

14. I concetti, divenuti poi valori di fondo del liberalismo e del socialismo – libertà, uguaglianza e fratellanza, rivendicazioni della rivoluzione francese – sono, nelle loro radici e nella loro sostanza, concetti cristiani. Che poi venivano secolarizzati con delle interpretazioni unilateralmente esagerate è un'altra questione, ma essi sono fondamentalmente valori cristiani, con radici cristiane, per cui noi, democratici cristiani, questi insegnamenti dobbiamo accettarli come valori e - mettendoli al loro posto

giusto, ricollocandoli nelle correlazioni della visione completa dell'uomo – dobbiamo professarli come valori propri.

Ne consegue che la concezione cristiano democratica-cristianosocialista – in base all'interconnessione con i valori liberali da un lato e con quelli socialisti dall'altro – garantisce l'opportunità peculiare alle democrazie cristiane di realizzare certi collegamenti in ben due direzioni. Per cui mi permetto di avanzare un'osservazione: la democrazia cristiana è in grado di muoversi in un certo senso senza spostarsi, a seconda della scelta dell'accento da porre o al collegamento con i valori liberali o a quello con i valori socialisti, senza rinunciare a qualunque dei propri valori e senza venire a trovarsi in una contraddizione interiore. (Mentre invece tale contraddizione interiore è evidente nel caso del collegamento tra liberalismo e socialismo. I liberali vogliono una libertà più illimitata possibile, i socialisti vogliono imporre l'uguaglianza, anche se forzata. Ma se esiste la libertà – siccome le persone non sono uguali – l'uguaglianza è bella e spacciata. Se invece l'uguaglianza viene imposta, è la libertà che viene necessariamente limitata.)

15. La storia del comunismo come religione atea ebbe inizio, secondo me, con l'interpretazione del profeta Isaia, con i canti Ebed Jahvè che parlano del Servo del Signore che soffre, ma che con la sua sofferenza, eleva l'umanità. Secondo l'interpretazione del cristianesimo il Servo del Signore è Cristo, secondo quella ebraica invece è Israele. Marx non

ha fatto altro che secolarizzare quest'ultima interpretazione, applicandola al proletariato. Il Regno dei Cieli, la Gerusalemme Celeste vennero trasformati in comunismo. I segni di Dio, che è l'Assoluto – come per esempio l'eternità, etc – vennero trasferiti alla materia. Ma tutto questo può essere colto anche sul piano iconografico, Marx-Engels-Lenin corrisponde alla Santa Trinità – l'idea unica prende corpo in tre persone -, Il Capitale di Marx e il Manifesto Comunista ai Vangeli, i martiri del movimento operaio ai martiri paleocristiani, le marce communiste ai canti ecclesiastici paroslavi, la sfilata del 1-mo maggio alla processione di Pasqua. Lenin a che pro fu imbottito di balsami? Lo mummificarono perchè in questo modo volevano diciamo surrogare le reliquie dei santi che, dopo il 1917, vennero tolte al popolo russo e pubblicamente profanate.

16. György Lukács considerava a priori un dato di fatto – anche se si guardava bene dal dichiararlo - che lui e i suoi consimili fossero aprioristicamente destinati ad esercitare il potere. Ammettiamo che credessero davvero di essere eletti per rendere felice l'umanità, magari anche a costo di farla crepare. La grande "attrazione" di Lukács consisteva nel fabbricare una qualche ideologia atta a dimostrare perchè fossero proprio loro ad essere destinati ad avere il potere politico. Il punto di partenza gli fu offerto da Marx. Infatti secondo la visione marxista la coscienza degli uomini è falsa, tutte le coscienze sono false, ad eccezione della coscienza proletaria che non è una coscienza falsa. Solo che i

proletari non sapevano di avere la coscienza non falsa e per di più coloro che avevano formulato tale affermazione non sembravano affatto dei proletari. La risposta lukacsiana a tale contraddizione fu questa: colui che afferma che tutta questa storia è una idiozia bella e buona, contraddittoria persino all'interno del proprio sistema, altro non farebbe che dimostrare di avere la coscienza falsa quindi non può a priori avere ragione, e se continua ad insistere il compagno Lukács lo fucilerà eventualmente di propria mano. In sostanza abbiamo a che fare con un'équipe d'avanguardia, destinata a priori al potere, che la coscienza non ce l'ha falsa quindi ha ragione; poi ci sono i proletari che in principio non hanno la coscienza falsa sol che non lo sanno, ma eccoci l'équipe d'avanguardia che invece lo sa per cui li renderà felice che lo vogliano o no; e poi abbiamo coloro che sono contrari a tutta questa storia da cui consegue chiaramente che hanno la coscienza falsa, quindi non hanno ragione.

17. Il punto di partenza delle scienze economiche consiste nell'ipotesi del „comportamento razionale“ della gente, intesa come principio di utilità. L'utilitarismo assolutizzato è però un errore antropologico. Infatti perchè mai un banchiere sarebbe più razionale (in altri termini, „massimizzatore di utilità“) di un monaco carmelitano? In fin dei conti vi è forse un investimento più lungimirante e profittevole dell'eternità? O perchè mai sarebbe più razionale ed utile investire i miei soldi in azioni anziché per esempio nella famiglia, andando in villeggiatura con i figli? Il

danaro, il lavoro, il tempo investiti nell'istruzione dei figli, nelle esperienze coesive o nei beni spirituali ed intellettuali perchè sarebbero meno razionali o utili? Il punto è che il loro valore deve essere misurato in un diverso sistema di coordinate. E' in questa correlazione che ho messo in rilievo l'importanza della svolta antropologica. Anche l'economia ha un mare di condizioni e proiezioni che nel senso stretto della parola non sono di carattere economico. Per esempio la morale.

18. Si delinea chiaramente un circolo vizioso. A suo tempo fu l'incapacità e la disumanità del capitalismo selvaggio, che non potevano essere smascherate, a far sì che l'utopia del marxismo diventasse l'illusione della realtà; ora invece sembra che siano l'incapacità e la disumanità anche storicamente dimostrate del marxismo a fare lo stesso con il capitalismo selvaggio. Abbiamo sofferto il socialismo reale - i cui fardelli ci gravano a tutt'oggi sulle spalle - perché il potere di allora non ha voluto dare ascolto alle critiche volte a dimostrare i suoi errori, e nemmeno alla dottrina sociale atta a consentire lo sviluppo completo della persona umana. Ora - nell'incantesimo del capitalismo selvaggio - pare che non si voglia ascoltare la critica dello stesso. Sarebbe una follia ricadere in quel tipo di capitalismo della cui incapacità e disumanità ci si poteva già persuadere e su cui anche la storia - insieme alle encicliche - ha già pronunciato il verdetto.

19. La crisi attuale è la crisi della politica economica neoliberale, l'indizio del suo fallimento storico. E' il fallimento del mito della „mano invisibile“, il fallimento di quella ideologia che predicava che nel campo dell'economia, degli affari finanziari non è necessario l'intervento dello Stato, tanto l'economia e poi il mercato si autoregolano. Nel nome di questa politica liberale lo Stato prima è stato distrutto e ora invece la stessa attende che sia lo Stato a salvare la situazione. Papa Giovanni Paolo II, dopo il fallimento del marxismo, ha ammonito il mondo dicendo che il fallimento storico del socialismo reale non può significare l'apoteosi del capitalismo selvaggio liberale.

20. Le leggi del mercato devono regnare in alcuni campi della vita, per esempio nell'economia, e ce ne sono degli altri che non devono fondamentalmente essere dominati dalle leggi del mercato bensì dalla solidarietà e dalle responsabilità dello Stato. Sono quelli della sanità, dell'istruzione e della cultura.

21. Questo Paese è stato depredato ben due volte, grosso modo dalla stessa cricca, dallo stesso gruppo di interessi, dalla stessa rete, il nome importa poco. Dopo la seconda guerra mondiale si erano fatti avanti dicendo che la proprietà privata è cosa cattiva, e con lo slogan della nazionalizzazione hanno tolto alla gente la terra, il negozietto, la casa, qualunque cosa uno avesse. Durante e dopo il cambio di regime invece hanno detto che la pro-

prietà statale è cosa cattiva, la proprietà privata è cosa buona, e hanno svenduto i beni statali rimasti.

22. Dobbiamo respingere l'ingiustizia della privatizzazione – in realtà del depredamento della proprietà nazionale - perché la privatizzazione è contraria agli interessi vitali della nazione quando distacca la proprietà privata dal bene pubblico, quando essa non significa più lo sviluppo ma lo strangolamento della concorrenza ungherese e la monopolizzazione del mercato ungherese ad opera di stranieri, quando essa non significa l'ampliamento dei servizi bensì l'extraprofitto degli investitori che la gente deve pagare oltre al prezzo dei servizi. La proprietà statale non può essere una preda libera – e dobbiamo richiamare l'attenzione anche sul fatto che essa non è esente da ipoteche. E non lo è perché l'ipoteca c'è, è costituita dal valore del lavoro mai pagato di tante generazioni. Pensiamo un attimino al fatto che ai tempi del socialismo lo Stato ha ritenuto, cioè non ha pagato una parte notevole del salario dei lavoratori con il pretesto che in questo modo avrebbe garantito assistenza sanitaria gratuita, sicurezza sociale ed una degna pensione. E lo Stato socialista lo ha garantito non solo in una legge apposita ma nella stessa Costituzione. Per cui lo Stato non ha un debito solo esterno, di tantissimi miliardi di Euro, nei confronti dei creditori stranieri ma anche verso i propri cittadini. E, secondo il diritto naturale, il suo obbligo nei confronti delle persone impegnate nella lotta per la sopravvivenza è più forte di quello legato al profitto degli investitori. Ovviamente occorre tener presente le realtà

politiche, il fatto che lo spazio di manovra economico è ben stretto – ma l'ordine morale comunque non può essere messo tra parentesi.

23. Per un dogma neoliberale del secolo scorso si insiste sulla supremazia dell'equilibrio finanziario che deve essere sovrapposto a tutto. Noto fra parentesi che se questo fosse davvero così, il Paese migliore del mondo sarebbe la Somalia, infatti con spese zero ed introiti zero l'equilibrio non può essere messo in discussione. Noi siamo del parere che l'equilibrio della finanza pubblica effettivamente è importante ma non costituisce l'unico punto di vista. Sul suo altare non possono essere sacrificati i punti di vista né della crescita economica, né delle politiche sociali. Dico anche per questo che lo Stato deve costringere le banche e le multinazionali ad addossarsi una parte proporzionale dei gravami.

24. La dottrina sociale cristiana non strumentalizza il conflitto tra lavoro e capitale, bensì preferisce promuovere il consenso lavoro-capitale. Il compito è quello di umanizzare il capitale.

25. L'obiettivo è che sempre più persone arrivino ad aver sempre più proprietà ma in modo che tali proprietà costituiscano un bene non solo per loro ma anche per altri.

26. Tutta questa compagnia liberal-sinistra-verde ha una idea fissa, una specie di dogma, secondo cui il progresso del mondo procede con la perdita

delle religioni, con la scomparsa delle nazioni, con l'estinzione della famiglia. Questo è quanto questa gente considera come sviluppo. Partendo da questo punto di vista per loro è proprio inconcepibile perchè mai un ex-paese socialista consideri importante la religione, le Chiese, la nazione, consideri importante la famiglia, intesa come matrimonio di un uomo e di una donna, e quindi tutto quanto noi facciamo è, dal punto di vista loro, diametralmente opposto a quello che loro pensano sia il progresso. Noi invece pensiamo che quel che loro considerano come progresso altro non è che devianza.

27. Le due concezioni politiche diverse della democrazia cristiana e dei partiti verdi hanno una parte comune chiamata difesa dell'ambiente/della natura. Ma vi è anche una divergenza sostanziale: infatti noi professiamo la difesa dell'ordine della natura nella sua integralità, intesa anche come difesa della cultura, cioè anche in relazione della persona umana e della società.

I verdi riconoscono la natura ed il suo ordine – in modo illogico – solo in relazione ai minerali, alle piante, agli animali, mentre nel caso delle persone umane e della società la loro ideologia diventa antinaturale: matrimonio tra persone dello stesso sesso, aborto, eutanasia, propaganda a favore dell'uso degli stupefacenti.

Noi professiamo che l'ordine della natura riflette l'ordine della creazione – proprio nella sua integralità: quindi non solo in relazione al mondo che circonda l'uomo ma anche in quella alla perso-

na umana e all'ordine della società – per cui la nostra professione politica dichiara che la difesa della natura è la difesa della creazione!

28. E' stato Heidegger ad affermare che nessuna scienza speciale è in grado di autodefinirsi, di definire la propria metodologia ed i limiti della propria competenza. Che cosa sia quindi la matematica non è una questione attinente alla matematica, che cosa sia la metodologia della chimica non è una questione attinente alla chimica e che dove siano i limiti della competenza della biologia non è una questione attinente alla biologia. Sono delle questioni teologiche, filosofiche, morali. Lo stesso vale per le scienze sociali. La Chiesa quindi ha un ruolo profetico e un compito didattico peculiari anche sotto questo aspetto e pensando, per esempio, alla clonazione, alla manipolazione genetica e a cose del genere, si può vedere che si arriverebbe alla catastrofe dell'umanità se – in conseguenza di una interpretazione errata della giusta autonomia dei settori parziali si volesse ignorare questa missione peculiare della Chiesa. Dal fatto che un settore della scienza sia tecnicamente in grado di fare un qualche cosa non consegue affatto che abbia anche la libertà di farlo! Ovviamente le scienze naturali, le scienze sociali, la politica hanno la loro giusta autonomia ma tale autonomia mai e poi mai può essere autonoma in relazione alla morale.

29. Ecco la nostra presa di posizione, la posizione di noi cristiani democratici: al di sopra della Costitu-

zione scritta, del diritto positivo vi è il diritto naturale e, siccome l'ordine della natura riflette l'ordine della creazione, in questa correlazione questa è la realtà definitiva. Per le questioni definitive il Parlamento non può assumere il ruolo di Dio. Da questa nostra affermazione consegue anche la nostra posizione riguardo alla difesa del feto. Siccome dal punto di vista della vita umana il fatto che l'embrione sia di un mese, di quattro o di otto, che si trovi all'interno o al di fuori dell'utero non fa nessuna differenza né logica, né filosofica, né scientifica, se l'embrione può essere condannato a morte solo in base alla sua età – perchè il Parlamento ha deciso in questo senso – la vita di qualunque persona umana, secondo la stessa logica, può essere distrutta in base all'età o allo stato di salute.

30. Ci sono dei tempi in cui il pannolino messo ad asciugare sullo stenditoio assume anche il significato della bandiera nazionale quale simbolo della volontà di vivere degli ungheresi.

31. La formazione della realtà sociale ed il pronunciamento della verità insieme potranno far sì che l'opinione pubblica registri un cambiamento anche in relazione al diritto alla vita. Realismo politico e segno profetico, ecco la mia ars poetica.

32. Se, nonostante io abbia fatto di tutto in difesa della vita, vengo rifiutato, comunque resta il segno profetico di contraddizione.

33. Se a riguardo del matrimonio, unione tra un uomo e una donna, rinunciassimo alla definizione poggiante sull'ordine naturale, estendendola p. e. a due uomini o a due donne, non dovremmo considerare tali varianti come discriminatori nei confronti di altre formazioni? Per esempio nei confronti del matrimonio poligamo con più mogli? Se rinunciamo al concetto „uomo e donna” perchè non rinunciamo al numero, cioè „all'uno”? Se due uomini possono sposarsi, perchè non lo possono fare in tre? Fino a che punto arrivano i limiti del matrimonio? Siamo chiari: lo Stato ungherese non difende e non sostiene sul piano materiale e su quello morale l'istituzione del matrimonio e della famiglia per finanziare „l'auto-realizzazione sessuale” dei cittadini, ma perchè è in questo contesto che nascono e vengono cresciuti i figli che manterranno la società e la nazione.

34. Non abbiamo intenzione di sigmatizzare queste persone, basta che non definiscano le loro relazioni come matrimonio, essendo questo un concetto sacro, e non possano adottare dei figli perchè il diritto costituzionale di un bambino allo sviluppo sano è più forte dell'esigenza delle coppie omosessuali di avere dei figli. E non rinunciamo, perchè non possiamo rinunciare al nostro diritto e dovere di definire, in base all'ordine della natura ed alla dottrina cristiana, il peccato come peccato.

35. Essi trasformano il loro modello di vita deviato in una ideologia politica.

36. E' irresponsabilità gravissima – anzi, è un atteggiamento carico di pregiudizi – stigmatizzare dati di fatto, esperienze quotidiane, fatti sociologici come pregiudizi, infatti in seguito vengono relativizzati i pregiudizi veri e propri.

37. Questi programmi affermano di essere dei „reality-show“. Chiaramente non si tratta della realtà, ma solo di un segmento della realtà, di un suo angolino subculturale pervertito, direi, ma siccome lo si presenta come se esso fosse la realtà stessa, col tempo effettivamente viene a crearsi questa realtà nella società, secondo la prassi delle profezie autorealizzanti. Ed è per questo che si impone la responsabilità dello Stato relativa ai media circa i programmi presentati.

Vediamo un po' i media commerciali. Io non metto in dubbio il diritto dell'investore di fare degli investimenti. Ma perchè poi uno investe in un medium commerciale? Ci investe perché vorrebbe ottenere un profitto il più alto possibile. Se potesse ottenere un profitto ancor più grande in un altro campo, è lì che investirebbe i propri soldi. Qual'è quindi l'obiettivo del medium commerciale? Quello di realizzare un profitto il più alto possibile per l'investitore. E come può realizzare tale profitto? Esclusivamente con le entrate degli introiti pubblicitari. Gli spazi pubblicitari non possono essere aumentati all'infinito perché, da una parte, il giorno consta di 24 ore, e, dall'altra, perché se i tempi pubblicitari superano un certo livello, gli spettatori abbandonano l'emittente. L'audience diminuisce, di conseguen-

za diminuisce anche il valore dei tempi pubblicitari, quindi diminuisce anche il profitto dell'investitore. Far crescere il profitto è possibile solo facendo crescere l'audience. Più sale l'audience e più sale il valore del tempo pubblicitario. E come è possibile far crescere l'audience? Purtroppo devo dire che non necessariamente tramite la presentazione di cose belle, buone ed intelligenti, ma di quelle più aberranti ed oscure. E lo si fa senza un minimo di scrupoli, infatti l'unico obiettivo è quello di aumentare il profitto. Ed eccoci qua al ruolo dello Stato che dice: gentili investitori, avete, certo, diritto al profitto, ma anche noi abbiamo il diritto di dire di no a certe cose, in difesa della società.

38. Cercherò di mettere in luce il ruolo dei media con un esempio: se entro, diciamo, in un ristorante cinese e mi viene messo davanti un menù dal quale posso scegliere tra un hu-tulu e un ku-tulu, in realtà non ho nessuna scelta perché non ho la più pallida idea di cosa siano questi piatti. Se invece mi si scrive anche in ungherese (o in italiano) che il primo vuol dire carpa fritta ed il secondo oca arrosto, posso per davvero scegliere nel vero senso della parola. Orbene i media offrono alla gente hu-tulu e ku-tulu. Tutta la costruzione della democrazia parlamentare poggia sull'idea delle libere elezioni. Solo che, e la cosa diventa sempre più chiara anche su scala mondiale, nel mentre la separazione dei poteri è elaborata fino ai minimi dettagli, i media che giocano un ruolo decisivo per l'esito delle elezioni - e quindi anche per la formazione dell'intero organi-

simo dello Stato – in realtà non sono soggetti ad alcun controllo costituzionale ma si trovano nelle mani di certi gruppi di interesse finanziari ideologici. Per questo io affermo che la democrazia parlamentare dipende dalla vera libertà delle elezioni, il che vuol dire non solo l'esclusione di truffe elettorali ma anche delle garanzie vere e proprie affinché certi gruppi di interesse non possano manipolare con il loro potere mediatico l'opinione pubblica e quindi le elezioni stesse.

39. Strani giocolieri si esibiscono ovunque nel mondo, ed in particolare in Ungheria, in un gioco peculiare con i concetti. L'intelligenza secolare, avendo nelle mani i media, il monopolio mediatico, definisce in maniera arbitraria i singoli concetti e poi li inculca nella società, ormai distorti dalla loro nuova definizione. Il concetto viene investito di una definizione che comprende al massimo i segni contingenti di esso abbandonandone i segni sostanziali, e poi, usando questa definizione completamente arbitraria come se fosse già parte nel linguaggio pubblico, arriva a delle conclusioni del tutto sorprendenti e bizzarre. E' quindi di importanza vitale chiarire concettualmente il nostro proprio sistema di idee, dobbiamo noi stessi definire i nostri concetti perché in caso contrario ci abbandoniamo alla mercè di quell'intelligenza mediatica che forma questi concetti a seconda dei propri interessi politici.

40. Il governo ungherese di sempre è responsabile in primo luogo, in secondo luogo ed anche in

terzo luogo nei confronti della nazione ungherese e non nei confronti di Bruxelles, di Washington, di Mosca, della Banca Mondiale o di chiunque altro.

41. E' scandaloso per noi altri ungheresi dover sentirci dire che abbiamo aderito all'Europa un paio d'anni fa, perché dove saremmo mai da millecento anni – o chissà da quando – se non in Europa? E, rovesciando i termini, dove mai sarebbe quest'Europa se noi non fossimo stati presenti in questa Europa ormai da un millennio, a partire dai tempi del nostro Santo Stefano, re d'Ungheria, con tutte le nostre radici spirituali. Perché eravamo noi a difendere questa Europa per mille anni, versando il nostro sangue, contro i tartari, contro i turchi e – per usare un eufemismo diplomatico - contro altre formazioni del paganesimo orientale. Ed è per questo che noi non dobbiamo affatto salire le scale della servitù per entrare di soppiatto nell'Unione Europea e, una volta entrati, starci accucciati, da parenti poveri, dobbiamo invece occupare con dignità il nostro posto che ci siamo meritati con il nostro lavoro storico, perché se noi stessi non ci rispettiamo - nessuno ci rispetterà. E se noi non conosciamo e non facciamo conoscere i nostri propri valori – nessuno ci apprezzerà.

42. Dopo aver sopravvissuto alla persecuzione bolscevica orientale dei cristiani fu un'esperienza dolorosa confrontarci con l'anticristianesimo occidentale, tipo massonico, con la provocazione dal titolo „Progetto di Costituzione Europea” che

sotto l'aspetto dei valori di fondo dell'essere europei voleva far riferimento alla civiltà greco-latina ed alla corrente chiamata illuminismo mentre non era disponibile nemmeno a far menzione del cristianesimo. Ciò è chiaramente una falsificazione della storia. Infatti nella storia europea, per quanto riguarda le radici, erano presenti, oltre alla cultura ellenistica e al diritto romano, anche l'etica del Vecchio Testamento e l'organizzazione germanica dello Stato – basti pensare a Carlo Magno -, ma con questi blocchi di pietra fu il cristianesimo a costruire la cattedrale: il miracolo chiamato civiltà europea. Questa Europa, che lo voglia o no, è una civiltà cristiana perché, in modo paradossale, persino la sua negazione – da Voltaire sino a Marx – può essere interpretata solo su basi culturali cristiane. Non a caso si è cercato di indicare „l'illuminismo” come riferimento in maniera accentuata, nonostante esso non sia altro che una delle tantissime correnti di idee europee. Difficilmente riesco a liberarmi dal pensiero che la spiegazione di tanta attenzione da parte di queste forze si trovi nell'essere legate alle tradizioni anticlericali, giacobine. Dobbiamo vedere e far vedere con chiarezza che dalla questione del riferimento al cristianesimo consegue un'altra questione: l'Unione Europea avrà o meno la propria anima? Sarà una comunità spirituale-culturale oppure una mera impresa economica? Un futuro infatti ce l'avrà solo se avrà un contenuto spirituale – come testimonia la storia. Cristianesimo ed Europa sono inscindibili l'uno dall'altra. Per essere più precisi: il cristianesi-

mo potrebbe esistere senza l'Europa ma l'Europa non potrebbe esistere senza il cristianesimo!

43. Ci sono due false idee in giro. La prima è quella della compagine liberal-sinistra ungherese che guarda all'Unione Europea come compimento ed obiettivo della storia magiara. Il che non è altro che un errore bello e buono. La storia ungherese l'obiettivo ce l'ha in se stessa e non in una qualche organizzazione internazionale. L'altra idea falsa, un altro errore è quello di nutrire dei sentimenti ostili nei confronti dell'Unione Europea, mossi di primo impeto. Questo – sul piano dei sentimenti – lo posso anche capire da un certo punto di vista. Solo che dobbiamo renderci conto di una situazione: se l'Unione Europea non esistesse cosa ci sarebbe al suo posto? Anch'io sono estremamente critico nei confronti della burocrazia di Bruxelles, soprattutto nei momenti in cui sono dei burocrati, da nessuno mai eletti, ad emettere dei verdetti contro i governi di Paesi sovrani, eletti dal popolo. Ma a questo proposito l'obiettivo della nazione ungherese, da un punto di vista sobrio, razionale, è comunque quello di far affermare i propri interessi nazionali all'interno dell'Unione Europea. Non dobbiamo cedere a coloro che vogliono costringerci a rinunciare alla nostra identità, ma non è troppo opportuno neanche prendere la rincorsa per urtare il capo al muro di calcestruzzo.

44. L'Unione Europea non è l'obiettivo storico della nazione ungherese me un mezzo della sua soprav-

vivenza: siamo filo-UE nella misura in cui ciò corrisponde agli interessi vitali della nazione ungherese.

45. Siamo critici nei confronti dell'Unione, ma fedeli all'eredità dei padri fondatori. La UE vive in peccato ma non fu concepita nel peccato.

46. La burocrazia di Bruxelles e il Parlamento Europeo mirano a sovrastare agli Stati nazionali e a realizzare una specie di Stati Uniti d'Europa. Il fatto però è che i padri fondatori dell'Unione Europea avevano sognato un mondo, chiamato Unione Europea, fondato sull'Europa delle nazioni – e peraltro sull'Europa delle nazioni dalla cultura di ispirazione cristiana, e per niente una sorta di Stati Uniti d'Europa. Che poi non sono voluti dalla maggioranza dei cittadini europei, tra cui neanche da me. Ecco perché è importantissimo che la Legge Fondamentale dell'Ungheria non dichiari la nostra rinuncia ad una parte della nostra sovranità a favore dell'Unione Europea ma precisa in proposito che una parte della nostra sovranità viene esercitata da noi stessi insieme ad altri Paesi. Una differenza più che grande!

47. Il Paese di Santo Stefano Re non potrà mai essere un califfato! Ma neanche una cosiddetta società parallela. Riguardo alla comparazione delle tre religioni: l'ebraismo non vuole far diventare ebreo nessuno dei non ebrei, il cristianesimo è una religione missionaria, non costringe nessuno a fare niente, essendo la fede clemenza che può essere

accettata solo di libera volontà. L'islam invece è una religione conquistatrice. Bisogna leggere il Corano e la storia dell'islam. Io rispetto l'islam come religione mondiale e grande cultura ma vedo anche che il tentativo dell'introduzione della sharía e il djihadismo diventeranno, prima o poi, parte della realtà. E da questi pericoli che dobbiamo preservare la nazione. Peraltro ne abbiamo un'esperienza di 150 anni.

48. Ritengo proprio scandalosa l'indifferenza con cui l'Europa si comporta nei confronti della persecuzione dei cristiani, accettando la prassi dei due pesi due misure: mentre in certi Paesi islamici vengono giustiziati coloro che si ravvedono ma anche se solo regalano il Vangelo al prossimo, in Europa si moltiplicano a dismisura le moschee.

49. Cosa ne è stato di Parigi, della Francia, "della figlia prediletta della Chiesa" all'ombra della sharía? E' proprio vero che l'attuale generazione francese è l'ultima a poter vivere una vita francese in Francia...

In Europa ci sono da una parte coloro che si sono già arresi o stanno per arrendersi, e dall'altra ci siamo noi, in Ungheria e nell'Europa Centrale, che continuiamo a combattere. Ungheresi, polacchi, cechi e slovacchi che combattiamo per poter vivere una vita ungherese, polacca, ceca e slovacca in Ungheria, Polonia, Cechia e Slovacchia.

Noialtri ungheresi crediamo nella continuità della storia ungherese, nella magiarità eterna, noi

vogliamo trasmettere ai nostri figli l'eredità di Santo Stefano Re, di Mattia Corvino, di Széchenyi, di Pázmány, di János Arany e di Bartók, la nostra storia, la nostra cultura, la nostra lingua, la nostra mentalità. Perché la sopravvivenza, la conservazione del nostro essere ungheresi in questa regione europea dei due grandi fiumi, del Danubio e del Tibisco, è una missione che ha oramai 1100 anni!

50. Ma l'Europa come ha fatto a ridursi a questo punto? L'ideologia giacobina-bolscevica-massonica, le macchinazioni anticristiane stanno relativizzando-attaccando-perseguitando il cristianesimo, provocando così il vacuo della perdita d'identità. E – dobbiamo riconoscere – la propaganda a favore delle devianze provoca giustamente disprezzo e ripugnanza da parte dei musulmani. E' strano ma i sostenitori delle devianze pare non siano in grado di capire che – se la nostra civiltà cristiana dovesse cadere a causa della perdita d'identità, della decadenza e dell'immigrazione di massa musulmana – gli islamisti taglieranno a loro per primi la gola, mentre noi cristiani saremo gli ultimi ad essere decapitati. Dobbiamo vedere con la massima chiarezza che se riguardo alla migrazione commettiamo un passo falso, mai più riusciremo a riparare il danno.

51. L'ideologia che oggi domina il mondo – legata al Partito Democratico negli Stati Uniti e agli socialisti-communisti-liberali-verdi nell'Unione Europea – in realtà non vede nella migrazione una minaccia, al

contrario, ci vede un'opportunità, l'opportunità della distruzione della scala di valori cristiano-conservatori e soprattutto la distruzione degli Stati-nazione. Infatti tutti questi valori, tutti questi Stati-nazione sono estranei alle masse degli immigrati, per cui i suddetti partiti considerano queste persone non solo come loro futuri elettori ma anche come lo strumento della relativizzazione definitiva dell'eredità cristiana e della sopraffazione finale delle nazioni da parte di quella che è chiamata "burocrazia di Bruxelles".

52. Carità nei confronti dei migranti ma autodifesa contro l'immigrazione.

La posta in gioco della battaglia contro l'immigrazione attuale è altissima: dipende da essa se l'Europa resta Europa, e se l'Ungheria (= *Magyarország: Magyar/Magiario ország/paese = Magiaropaese, il Paese dei Magiari*) resterà Il Paese dei Magiari, cioè Ungheria.

53. La responsabilità secondo l'ordine della natura – la classica dottrina cattolica sul dovere morale – può essere descritta con dei cerchi concentrici. Il cerchio interno, cioè il dovere-responsabilità primario è quello che ho nei confronti della mia famiglia, poi segue quello nei confronti della mia nazione ed infine quello nei confronti dell'umanità. Confondere queste sfere di responsabilità è un errore irrimediabile.

54. Innanzitutto dobbiamo rispondere alle domande seguenti: noi chi siamo, qual'è la nostra missione e perchè facciamo quel che stiamo facendo?

Chi siamo noi? La risposta consta di tre parti: siamo noi l'unico partito storico, siamo noi l'unico partito cristiano socialista e siamo noi l'unico partito basato su una concezione del mondo.

Il KDNP (Partito Popolare Cristiano Democratico) è l'unico partito storico in Ungheria. Dal 1944 – anno in cui i nostri antenati avevano fondato questo partito – in senso spirituale non siamo minimamente cambiati. Non siamo cambiati perchè la verità è eterna. Ecco perchè la formulazione di quelle che sono le attualità nonchè delle risposte date alle sfide del presente cambia secondo la natura delle cose, ma la base spirituale resta immutata perchè poggia sull'ordine naturale, sull'ordine della creazione. Un partito democratico cristiano deve saper evitare due trappole. Da una parte non deve, nell'incantesimo dei cambiamenti, perdere la propria sostanza e, dall'altra, non deve restare ancorato a delle formulazioni divenute obsolete. Il nostro compito dunque è quello di rappresentare la verità eterna nel linguaggio della determinata epoca.

Che cosa vuol dire il concetto "partito cristiano socialista"? E' importantissimo per noi esserne consapevoli perchè il campo politico, nel discorso pubblico, si divide in destra e sinistra. Certo questo è vero nel senso del linguaggio pubblico, e collocati in questo sistema di coordinate noi siamo effettivamente un partito di centrodestra, solo che di sistema di coordinate non ce n'è uno solo ma in realtà ce ne sono due. Vi è un sistema di coordinate che mostra i valori tradizionali nonchè la loro negazione. Uno degli assi è quello della famiglia, Chiesa e nazio-

ne e l'altro è quello della loro negazione. In questo senso noi siamo un partito marcatamente di destra, conservatore, essendo difensori della famiglia e del matrimonio, credendo nella missione delle Chiese ed essendo dei patrioti. Il contrario di tutto questo, la negazione di tali valori e posizioni, una specie di antitesi era stata la SZDSZ (Alleanza dei Liberi Democratici), ormai scomparsa. Con tutto questo però c'è anche un altro sistema di coordinate, quello della giustizia sociale, in cui uno degli assi è quello del lavoro e l'altro è del capitale. In questo senso il Partito Popolare Cristiano Democratico è un partito di centrosinistra moderato, infatti noi professiamo la priorità del lavoro nei confronti del capitale e siamo del parere che il capitale, la proprietà privata sì che hanno una proiezione sociale.

E noi siamo l'unico partito basato su una concezione del mondo. Vedere con la massima chiarezza la problematica di tale fatto è di importanza chiave. Il problema dei partiti basati su una concezione del mondo sta nel fatto che la verità non coincide sempre con il pubblico gusto. Pensiamo per esempio alla difesa della vita embrionale o del matrimonio. In una situazione del genere si possono commettere due errori. L'uno è quello di dimostrare disinteresse nei confronti dei voti, tanto noi siamo dalla parte della verità, qualunque cosa succeda. Con questa impostazione è facile ritrovarci nel ruolo di una congregazione di devoti. Invece noi siamo un partito politico, con l'obiettivo di formare la storia il che è possibile solo con il sostegno della maggioranza della società, in ultima analisi vincendo le

elezioni. L'altro errore è quello di cadere nel peccato di rinunciare ai nostri valori, a noi stessi solo per avere più voti. E allora perchè facciamo tutto quanto se abbandoniamo i valori a noi affidati, in ultima analisi la verità? La soluzione del problema, la soluzione della problematica della verità e della maggioranza consiste nell'alleanza tra un partito impostato su una concezione del mondo e un grande partito di massa. Questa è l'alleanza tra il Partito Popolare Cristiano Democratico e la FIDESZ (Alleanza dei Giovani Democratici). E questo ci consente di non arrivare, da una parte, all'abbandono di noi stessi e di fare in modo che la dottrina cristiana possa essere presente nel campo politico nella propria purezza, senza alcuna mutilazione, e, dall'altra, di garantire quel sostegno sociale atto a darci la possibilità di formare la storia! Se un partito rinuncia alla propria fonte si condanna a perdere la propria spiritualità e quindi a cadere a pezzi. L'alleanza tra la Fidesz e il KDNP (PPCD) è la garanzia per mantenere le nostre fonti e per raggiungere anche la maggioranza degli elettori.

55. La nostra storia risale al 1944, al Partito Popolare Democratico di István Barankovics ed alla tradizione dei movimenti cristiano-sociali che avevano detto di no sia al capitalismo selvaggio sia alla dittatura bruna e rossa. La base morale per contraddire alla dittatura rossa ce l'aveva colui che aveva avuto il coraggio di contraddire alla dittatura bruna. La nostra storia a tutt'oggi ha quella peculiarità che era sempre presente nella storia unghere-

se: il pensiero di “trovarsi in mezzo a due pagani”. Il che significa la difesa dell’eredità di Santo Stefano Re condotta in mezzo al paleopaganesimo dei socialisti e comunisti crollati ed il neopaganesimo dell’estrema destra emergente.

56. La storia del partito di Barankovics è una specie di prefigurazione storica dell’intera alleanza di centrodestra civica, cristiana e nazionale, una sua giusta storia normativa.

*In riva ai quattro-fiumi, sui tre-monti
il canto alla Maria Vergine
per sempre ungherese deve restare.*

Sándor Sik: Alla Maria di Andocs

MAGIARITA'

57. Oltre alla patria celeste Dio ci ha dato anche una patria terrestre, quindi colui che diserta i problemi più gravi della propria patria terrestre è, in qualche modo, infedele anche alla patria celeste.

58. Tutte le nazioni rappresentano un valore unico e irripetibile. Nessuno è in grado di offrire quella che è la magiarità all'infuori di noi, ungheresi. Se noi scompariamo dalla storia sarà l'umanità universale ad essere più povera, ed in maniera irreparabile, di un volto peculiare, di una melodia, di un pensiero di Dio, di quello che noi chiamiamo magiarità. Ecco perché noialtri ungheresi abbiamo, nei confronti dell'umanità universale, il dovere primordiale di salvaguardare, elaborare ed esibire la nostra propria magiarità. Perché è questo il regalo che solo noi possiamo dare all'umanità universale.

59. Dobbiamo far fronte a due errori. Uno di essi può essere definito come un errore internazionalista o cosmopolita, si tratta della concezione che nega che la nazione sia un valore. Essa la considera una reliquia sopravvissuta al passato, oppure una specie di provincialismo, un'antitesi de „l'Uomo europeo per eccellenza " che invece non ha più alcun legame con il concetto della nazione. Non riesco ad immaginarmi un depauperamento maggiore di quello che colpirebbe l'umanità se i francesi non fossero più francesi, i tedeschi tedeschi, i polacchi polacchi e gli ungheresi non fossero più ungheresi.

Questa concezione cosmopolita non rappresenta il completamento della persona umana ma una sua specie di mutilazione antropologica. L'internazionalismo poi – prigioniero della falsità della propria ideologia di classe - nutre un atteggiamento espressamente ostile nei confronti della nazione. (La lingua ungherese è molto precisa anche nell'espressione magiara del concetto: inter-nazionale = *nemzet-közi*, dove **nemzet** vuol dire nazione/nazionale, e **közi** corrisponde a „inter“, ma letteralmente significa „di mezzo“, „che sta in mezzo a“, cioè non accenna alla comunità delle nazioni ma ad una condizione di stare in mezzo alle nazioni, a una esistenza nel vacuo, a una esistenza mancata.) L'altro errore è lo sciovinismo che, in base al diritto alla vita di una nazione, nega il diritto alla stessa di un'altra nazione. La concezione cristiana invece considera valore ciascuna nazione, ed insegna che ciascuna nazione ha il diritto all'esistenza, anzi, ciascuna nazione ha il dovere primordiale, proprio nei confronti dell'umanità universale, di sviluppare al massimo la propria ricchezza di valori e di renderla accessibile all'umanità universale.

60. In fondo quale è il senso dello Stato? A che serve lo Stato? A che serve lo Stato Ungherese? Esso chiaramente non serve solamente ad emettere i documenti dei cittadini oppure a provvedere alla riparazione delle buche stradali. Certo tra i suoi compiti figurano anche questi, ma lo Stato ha un obiettivo molto più importante di queste cose, essendo, in fin dei conti, non solo un gestore, un operatore

di servizi amministrativi ma l'autoespressione di diritto pubblico e l'autoespressione politica, intesa quest'ultima nel senso più ampio della parola, della nazione stessa. Quindi il senso e l'obiettivo dello Stato consistono nel fare in modo che la qualità della vita degli ungheresi migliori e che la nazione ungherese continui ad esistere.

61. Il Parlamento Ungherese è responsabile in primo, in secondo ed anche in terzo luogo solo nei confronti della nazione ungherese intesa nel senso universale, e di nessun altro. Nei confronti della nazione ungherese, intesa nel senso universale, cioè nello spazio e nel tempo. Nello spazio: qui, nell'Ungheria di oggi, nel Bacino dei Carpazi e dappertutto nel mondo. E nel tempo: perché siamo responsabili, davanti alla storia, verso i nostri avi dai quali abbiamo ereditato questa patria, la nostra lingua, la nostra cultura, e siamo responsabili anche verso i posteri che un giorno ci chiederanno conto di come noi abbiamo maneggiato questa eredità.

62. Nei confronti degli ungheresi d'oltreconfine e della diaspora l'Ungheria deve assumere un ruolo simile a quello assunto da Israele nei confronti del popolo ebraico del mondo intero. Ciascun ebreo, ovunque viva al mondo, può essere sicuro di avere un Paese, Israele, e qualunque cosa accada può essere sicuro di avere un luogo dove poter tornare come a casa. Questo Paese difende con estremo impegno le comunità ebraiche della diaspora. Se Israele lo può fare - lo possiamo fare anche noi.

63. La nazione ungherese può essere paragonata – per motivi storici – ad una sedia treppiede. Uno dei piedi sono gli ungheresi d’Ungheria, l’altro sono quelli d’oltreconfine, cioè del Bacino dei Carpazi, il terzo piede sono sono gli ungheresi dell’emigrazione. Se uno dei piedi, non importa quale, salta o si rompe, la sedia si ribalta.

64. A partire dai tempi di Santo Stefano Re la nazione ungherese non era solo una nazione culturale – in base alla lingua ed alla cultura ungheresi, nonchè al comune destino storico – ma anche una nazione politica amalgamata dal diritto pubblico. Va rilevata a questo proposito l’importanza della Sacra Corona.

65. Contro le minacce dell’assimilazione le tradizionali forme di supporto sono necessarie ma non sufficienti. Per contastare il fenomeno ci vuole un impulso fortissimo. Quest’impulso fortissimo consiste nel dare la cittadinanza a tutti gli ungheresi ovunque essi vivano nel mondo. Questa è l’unificazione della nazione in base al diritto pubblico, affinché i nostri fratelli nella nazione possano essere anche nostri compatrioti!

66. Non esistono cittadini di categoria A e di categoria B. Non esistono cittadini ungheresi d’Ungheria e cittadini ungheresi esteri. Gli ungheresi del Bacino dei Carpazi e gli ungheresi dell’emigrazione non si attendono una qualche quasi cittadinanza perché non sono dei quasi ungheresi, ma la stessa

identica cittadinanza che abbiamo anche noi. Di nazione ungherese ce n'è una, con una sola cittadinanza ungherese!

67. Fedeli si è alla nazione, alla Patria. Nei confronti dell'UE, della NATO, dell'ONU si è, tutt'al più leali, nel campo del lavoro. Le due cose non possono essere confuse.

68. I nostri interessi nazionali poggiati sui diritti umani mai più li subordineremo alla politica interna di altri paesi, mai più li subordineremo agli interessi di altri paesi, e mai li subordineremo ai punti di vista di altri.

69. Il rapinatore non perdona mai al derubato il fatto che la refurtiva non fa che ricordargli continuamente di avere tra le mani un bene rubato e di essere un rapinatore. Per questo, dopo aver derubato la vittima dei suoi beni, le vuole rubare persino la memoria, per questo vuole appropriarsi anche della sua anima. Per questo sussiste l'odio patologico nei confronti di quei blocchi di nazionalità ungheresi, parti integranti della nazione ungherese che, in seguito al Trattato di Tianone, venivano staccati e saccheggianti, per questo è in corso, ormai da un secolo, il „ratto delle anime“.

70. L'autonomia non è una somma grazia, regalata agli ungheresi da qualche Stato successore. L'autonomia, l'autodeterminazione sono un diritto umano a livello della comunità, quindi ci spetta.

71. E' fondamentale non rinunciare mai all'auto-
nomia, perché essa costituisce la garanzia unica
della sopravvivenza degli ungheresi nel Bacino
dei Carpazi. Autonomia territoriale agli unghere-
si che vivono compattamente, in grandi blocchi in
alcune regioni, autonomia culturale agli unghere-
si in minoranza. Gli ungheresi non hanno mai ri-
vendicato niente di cui non ci sarebbero numerosi
esempi in Europa. Non siamo inferiori a nessun'al-
tra nazione. Se gli altri possono fare determinate
cose – le possiamo fare anche noi. Deve essere un
nostro credo nazionale il detto: tutte le azioni che
portano verso l'autonomia servono a salvaguar-
dare la nazione, e tutte le azioni contrarie sono
dei tradimenti.

72. Noi siamo a favore e quindi sosteniamo i
partiti ungheresi a base etnica. E lo facciamo per-
ché nel caso dei partiti ungheresi a base etnica il
fatto che essi appartengano all'etnia ungherese
non è un segno contingente ma un carattere di
sostanza. Se nelle regioni d'oltreconfine rinun-
ciassimo a sostenere i partiti ungheresi a base
etnica, si farebbero avanti prima i partiti misti e
poi i partiti appartenenti alla nazione di maggio-
ranza magari con una sezione ungherese, ed alla
fine ci saranno dei partiti slovacchi, rumeni, serbi
con qualche iscritto ungherese... Sarebbe come
preparare la strada che conduce all'assimila-
zione. Quindi non molliamo, per noi sostenere i
partiti ungheresi a base etnica è una questione di
principio.

73. L'Ungheria è responsabile verso le minoranze etniche ungheresi, parti integranti della nazione. Ma anche queste minoranze sono responsabili di se stesse e verso l'Ungheria, in ultima analisi verso tutti gli ungheresi del mondo.

74. Ai tempi di Santo Stefano Re ben due vie cieche minacciavano la sopravvivenza della nazione ungherese e fu la saggezza di Santo Stefano a difenderla da tutte e due. Una delle vie cieche fu il paganesimo di Koppány che non comprese il messaggio dei tempi. Io non so se Koppány fosse più magiaro di Santo Stefano, ma sono convinto che fosse quest'ultimo a significare la sopravvivenza della nazione ungherese. L'altra via cieca fu quella della rinuncia all'indipendenza nazionale, il cui simbolo era Pietro Orseolo che volle infeudare l'Ungheria al Sacro Impero Romano. La genialità di Santo Stefano sta nell'essere riuscito a far aderire l'Ungheria all'Europa cristiana senza essere rimasto feudatario nè del Sacro Impero Romano, nè dell'Impero di Bisanzio, creando così la sua opera storica, garanzia della sopravvivenza della nazione.

75. Ai tempi di Santo Stefano l'imperativo della conservazione, della sopravvivenza fu lo stesso che nel 1848 oppure nel 1956. All'epoca di Santo Stefano l'imperativo potè essere riassunto in questi termini: adesione all'Europa cristiana e la realizzazione dello Stato sovrano ungherese. Nel 1848: patria e progresso, ovvero conquista dell'indipendenza nazionale e trasformazione borghese della società

feudale. Nel 1956 il compito era lo stesso: democrazia borghese, realizzazione dello Stato di diritto, eliminazione della dittatura, conquista dell'indipendenza nazionale, cioè la rivendicazione del ritiro delle truppe d'invasione sovietiche. E queste necessità doppie rappresentano un grosso compito: la necessaria trasformazione sociale, insieme alla comprensione del messaggio dei tempi ed alla conquista e consolidamento dell'indipendenza nazionale, ecco le condizioni della conservazione, della sopravvivenza della nazione ungherese. Colui che rinuncia a qualunque di queste condizioni altro non è che il beccamorto della nazione.

76. Santo Stefano con l'offerta della Sacra Corona alla Santa Maria Vergine diede una prospettiva trascendentale alla storia ungherese immanente.

77. In Gesù Cristo la storia di tutte le nazioni divenne storia di redenzione. Quindi, essendo la storia di tutte le nazioni in qualche modo parte della storia di redenzione, anche la storia della nostra nazione ungherese è storia di redenzione.

*„puoi cedere in tutto quello che è tuo,
ma in quello che è di Gesù Cristo,
non puoi cedere!”*

San Josemaría Escrivá

CHIESA

78. Confrontandoci con le teorie secolariste è cosa saggia tener presente che lo Spirito Santo non è una categoria sociologica.

79. Il mondo rievoca attualmente il periodo dello gnosticismo sincretista che, in sostanza, nel nome della verità nega definitivamente l'esistenza della verità.

80. Il compito di noi altri cristiani è, da una parte, quello di rappresentare la fede in una qualità filosofico-teologica, facendone testimonianza, e dall'altra – a mo' d'introduzione – quello di relativizzare il relativismo, di spargere i semi fertili della miscredenza nei confronti della miscredenza.

81. Per quanto riguarda il relativismo liberale occorre relativizzare la loro ideologia. Relativizzare per esempio il loro slogan preferito, quello della „visione del mondo neutrale“. Innanzitutto dal punto di vista della visione del mondo può essere neutrale al massimo un cavallo morto, ed è più che evidente che il concetto di „visione del mondo neutrale“ è un circolo vizioso. E' giusto se lo Stato è neutrale verso questioni di concezione del mondo, lo deve essere, infatti lo Stato profano, immanente non ha la competenza a decidere in materia di questioni trascendentali. Ma lo Stato non può avere una „visione del mondo neutrale“ e meno che mai può sostenere una cosa del genere - come lo vorrebbero invece i liberali – perchè uno Stato neutrale dal punto di vista della visione del mondo dovrebbe essere neutrale

anche nei confronti della cosiddetta – e peraltro inesistente – „visione del mondo neutrale“.

82. La Chiesa è una realtà sui generis. Non è, quindi, un qualche sottosistema del sistema istituzionale statale bensì una realtà di rango identico a quella dello Stato. Ci sono due società perfette (*societas perfecta*): la Chiesa e lo Stato, infatti il loro essere non è riconducibile ad un'altra comunità, più originale e dispongono autonomamente dei mezzi necessari a raggiungere i propri obiettivi peculiari e non per grazia altrui. Quindi la Chiesa il proprio essere non lo ha preso dallo Stato, i suoi mezzi necessari a raggiungere il proprio obiettivo peculiare, cioè quelli per il servizio della salvezza, non li ha avuti dallo Stato (dogmatica, dottrina del Sacramento, liturgia, diritto canonico) ma dal suo fondatore divino. Per cui nei rapporti tra Stato e Chiesa non è ammessa nessuna subordinazione o sovrapposizione, solo ed esclusivamente la coordinazione.

83. Noi vogliamo riconoscere il servizio della Chiesa nella sua completezza. A guardare bene una istituzione ecclesiastica, per esempio l'Università Cattolica „Péter Pázmány“, il „Piarista Gimnázium“ (il Liceo degli Scolopi), l'Ospedale Pediatrico „Bethesda“ della Chiesa Riformata vediamo una sola realtà ma due aspetti. Da una parte, nella sua qualità di realtà ecclesiastica – segno e strumento della salvezza – è rivolta verso la trascendenza. Sotto questo aspetto il mondo immanente, laico può avere un solo compito: quello di garantire la libertà

religiosa nella sua completezza. E' evidente che lo Stato profano non abbia la competenza a prendere posizione in materia di questioni teologiche. Quindi se la Chiesa – sotto l'aspetto trascendentale inteso nel senso più stretto della parola – viene concepita come comunità religiosa, il compito dello Stato è quello di garantire la libertà religiosa. Ma proprio per la sua sostanza trascendentale la Chiesa, anche per il fatto di vivere in questo mondo, si assume il compito di provvedere ad una parte dei servizi pubblici che dovrebbero essere offerti dallo Stato. E siccome la Chiesa provvede a dei servizi pubblici lo Stato deve riconoscere questa sua funzione. Non può dire: "Cari amici, io assicuro la libertà religiosa, voi invece mantenete le vostre istituzioni come vi pare", deve invece finanziare il sistema istituzionale ecclesiastico in modo del tutto identico al finanziamento del proprio sistema istituzionale e di quello delle autonomie locali, dato che il sistema istituzionale ecclesiastico provvede a dei servizi pubblici. Quindi l'istituzione ecclesiastica è, da una parte, comunità religiosa, e in questa relazione il compito dello Stato è quello di garantire la libertà religiosa, e, dall'altra, istituzione che provvede a dei servizi pubblici, il cui finanziamento è compito dello Stato.

84. Il cristianesimo è una realtà rilevante sia sul piano storico che su quello sociologico. Se la Chiesa, in base a delle esigenze della popolazione, si fa carico di provvedere a dei compiti pubblici vale il principio di „stessi servizi pubblici – stesso supporto“, quindi deve avere lo stesso supporto dato

alle simili istituzioni statali e comunali. Perché se ciò non avvenisse non si avrebbe discriminazione solo tra istituzione statale e quella ecclesiastica ma anche tra, per esempio, scolaro e scolaro, per di più in base all'appartenenza o meno alla religione. Per cui la base del finanziamento di qualsiasi tipo delle istituzioni esslesiastiche deve essere costituita dal seguente principio: il supporto finanziario da avere per la stessa formazione scolastica (a partire dalla scuola elementare sino alla formazione universitaria), per la stessa assistenza sociale o per la stessa operazione dell'appendice deve essere proprio lo stesso di qualunque istituzione laica.

Perché se ciò non avvenisse è come se lo Stato dicesse, ma signori miei, se la gente religiosa, i cristiani, vogliono delle istituzioni ecclesiastiche proprie, devono anche provvedere al loro mantenimento, assumendo quest'onere in più. Il fatto è però che anche la gente religiosa, i cristiani sono dei cittadini contribuenti come qualunque altro cittadino, e tutte le istituzioni statali sono mantenute grazie anche ai nostri versamenti delle tasse all'erario, quindi se noi dovessimo mantenere le nostre istituzioni assumendoci un onere in più, saremmo come costretti alla tassazione doppia il che significherebbe che siamo dei cittadini di secondo ordine dichiarati.

85. Si tratta di un errore pericolosissimo nel caso di questa concezione alla quale si fanno dei riferimenti a destra e manca, spesso e volentieri, non solo da noi ma anche in Europa Occidentale. Essa afferma che il sistema istituzionale – per esempio

nel caso delle scuole – può essere diviso in due parti: statale e non. A quello statale appartengono le istituzioni dello Stato e delle autonomie locali, al sistema non statale quelle delle Chiese e delle fondazioni. Di conseguenza quelle statali devono avere un finanziamento completo mentre quelle non statali uno parziale. Questo è un approccio del tutto sbagliato perchè dalla libertà religiosa consegue che io, da cattolico, possa frequentare una scuola cattolica. Questo è un diritto umano mio. E la realizzazione di un diritto umano non può essere legato a delle condizioni finanziarie. Quindi una giusta ripartizione è la seguente: seguendo sempre l'esempio delle scuole – c'è il „public school“, quindi la scuola pubblica a cui fanno capo le scuole dello Stato, delle autonomie locali e delle Chiese, in base ai diritti umani, e c'è la „privat school“, la scuola privata, settore al quale appartengono quelle delle fondazioni. E vi appartengono perché le scuole delle fondazioni sono in fondo delle imprese che offrono dei servizi speciali - per esempio metodi particolari, partite di tennis il pomeriggio oppure corsi di lingua ad Oxford – pagati da coloro che vogliono usufruirne. Nel primo caso, nel caso cioè della scuola pubblica – che può essere statale, comunale o ecclesiastica – lo Stato è tenuto a garantire il finanziamento completo, nel caso invece delle scuole private il finanziamento parziale. Si tratta di una distinzione importantissima perché se qui facciamo uno scivolone la cosa può avere delle conseguenze negative molto serie anche a lunga distanza di tempo.

86. E' inconcepibile che un giovane possa superare l'esame di maturità essendo in grado di scrivere un minielzeviro sul senso di rotazione degli elettroni nel legame covalente oppure sulla riproduzione tramite sporulazione della felce maschio mentre alla domanda tipo perchè non deve strangolare il vicino di casa se ce l'ha con lui, non ha a disposizione nessuna risposta ricavabile dall'insegnamento istituzionale. Mentre dal punto di vista ell'esistenza della persona umana è molto più importante la domanda, mettiamo: „perchè c'è qualcosa anzichè niente mentre sarebbe molto più semplice se non ci fosse niente anzichè qualcosa?“, o l'altra: „perchè io esisto anzichè non esistere e a che pro esisto?“, oppure: „perchè devo fare il bene ed evitare il male?“ Tali domande sono infinitamente più importanti delle questioni relative al legame covalente o alla felce maschio. Cioè occorre garantire istituzionalmente l'insegnamento dell'etica anche a coloro che per qualsiasi ragione non intendono studiare il catechismo. Non fa male neanche a loro poter sentire qualcosa su Socrate, Seneca o Kant. Il concetto chiave è l'insegnamento dell'etica come materia alternativa obbligatoria all'ora di religione. Quindi i ragazzi o studiano catechismo e morale confessionali oppure, in alternativa, etica, con l'obbligo di studiare una delle due materie. Proprio come nel caso dello studio obbligatorio delle lingue, in quel campo infatti non ci sono discussioni, il giovane può decidere liberamente tra l'inglese, tedesco, francese o italiano, ma resta obbligatorio lo studio di una di queste.

Penso che dovrebbe valere lo stesso approccio nel caso del catechismo oppure etica.

87. Vorrei accentuare che non è lo Stato ad insegnare il catechismo. Anzi, non si tratta neanche di un qualche incarico affidato da esso alla Chiesa di provvedere all'insegnamento del catechismo, bensì del fatto che la Chiesa, in base alla libertà religiosa insegna liberamente il catechismo e lo Stato, in base alla parità di diritti dei cittadini, finanzia tale insegnamento come quello di qualunque altra materia di studio.

88. Spesso mi capita di riflettere sul perchè è utile per chiunque cercare di ostacolare, condotto da riflessi anticlericali, il servizio della Chiesa? Perchè anche una persona atea, se non altro per motivi prammatici, avrebbe l'interesse di essere curata oramai anziana, malata, sul letto di morte da una suora che per l'amore per Dio e per il prossimo ha deciso di dedicare la propria vita a questo servizio, anzichè da un impiegato di un istituto di assistenza sociale o di un ospedale – tanto di cappello davanti alle eccezioni – che svolge questo lavoro sol perchè non ne ha trovato uno migliore.

89. Nell'Ungheria di Santo Stefano il cristianesimo non è una subcultura, non siamo una delle subculture, non siamo una sorta di „diversità“. Un altro può essere diverso - ma diverso rispetto a noi!

90. La realizzazione della libertà religiosa non è identica all' ammissione allo status ecclesiastico. La libertà religiosa è un diritto umano, una realtà innata, cioè nata con noi, questo non ce lo dà lo Stato ma ne prende atto e lo riconosce. Lo status ecclesiastico, come categoria giuridica, e le agevolazioni e supporti che ne conseguono, ce li dà invece lo Stato, e li dà in base a motivi ben ragionevoli, nell'interesse del bene della società, del bene pubblico. Quindi, pur non disponendo dello status ecclesiastico, la libertà religiosa di chiunque è assoluta ed illimitata perché – nei limiti della Costituzione – può inventarsi il culto che vuole. Ma da questo non consegue che un esperimento religioso inventato giusto l'altro giorno debba avere le stesse precise agevolazioni di una chiesa storica multisecolare, di grande sostegno sociale e con un mare di istituzioni da essa gestite.

Distinzione non è discriminazione. Perché se è discriminazione trattare le stesse cose in modo diverso, è sempre discriminazione trattare le cose diverse allo stesso modo.

91. L'insegnamento di Santo Stefano: quel che serve il bene della Chiesa serve anche quello del Paese, e quel che serve il bene del Paese serve anche quello della Chiesa.

92. La dottrina sociale della Chiesa fa parte della teologia. Questa tesi rafforzata anche dall'enunciazione papale è un fondamento di possibilità e responsabilità straordinarie. Non significa soltanto

che per noi l'assetto del mondo non può essere indifferente ma anche una cosa più importante: il fatto stesso e la direzione – definita dalle encicliche – della nostra partecipazione a tale assetto sono una questione che riguarda la nostra fede, di conseguenza la nostra *salvezza*.

In base a quanto finora detto dobbiamo affrontare uno slogan strombazzato ovunque: la rivendicazione della „pari distanza“. Se siamo disposti a ponderare, in base alla teologia e al buon senso, questa rivendicazione, diventa chiarissimo il suo essere errato o meglio assurdo. Infatti che cosa significa la rivendicazione della pari distanza nei confronti della Chiesa? Significa innanzitutto che sarebbe la Chiesa a dover cambiare secondo i programmi ed i cambiamenti di programmi dei partiti. Quindi dovrebbe essere la Chiesa a stare in agguato per scoprire che cosa s'inventano i vari partiti per garantirsi la „distanza uguale“ da mantenere sempre nei confronti di tutti, ottenuta mediante continui spostamenti a passo di danza a destra e manca, conformemente all'esigenza della „pari distanza“. La realtà invece è proprio contraria, la Chiesa poggia sulla base di pietra della fede, essendone depositaria, e i partiti politici si muovono rispetto a questa base solida, avvicinandosi o allontanandosi da essa. E la Chiesa, in base alla propria dottrina sociale e partendo da essa, collabora con i partiti politici per la realizzazione di un giusto assetto del mondo nei punti, nei momenti e nella misura ove, quando e in quanto essi mirano a porre in essere tale obiettivo, agendo effettivamente in quella dire-

zione. Ove le cose stanno così - la collaborazione è possibile, in caso contrario non si deve collaborare.

Detto questo non sarà privo d'interesse gettare uno sguardo dietro le cose per capire chi sono e per quale motivo suggeriscono e recitano questo mantra. L'obiettivo è quello di mettere in dubbio, negare e quindi liquidare la rilevanza politica della Chiesa. Secondo questa visione la Chiesa è libera di occuparsi di cause p. e. caritative ma non può essere un fattore storico nel senso culturale e - tanto meno - politico. Perché? Perché se la religione, la Chiesa dispone di questa rilevanza sociale e politica, allora questo tipo di legittimazione ce l'ha anche l'intelligenza ecclesiastica. E ciò tocca, in modo sensibilissimo, il suo avversario tradizionale, l'intelligenza secolarista, quegli intellettuali che, col pretesto del mito di essere degli „esperti“, vogliono dominare il loro monopolio politico in maniera incontrastata e senza concorrenza.

Quindi la rivendicazione (comunista e liberale) tipo „la religione è un affare privato“ è interesse vitale dell'intelligenza secolarista. Per questo cercano di ravvivare e propagare le tradizioni religiose individualiste, perché così vogliono relativizzare la rilevanza sociale della Chiesa. Questa gente sa perfettamente che la Chiesa e l'intelligenza ecclesiastica costituiscono insieme non solo una unità (organizzativa, spirituale) nella fede ma anche una comunità di interessi.

Infatti se diventa possibile mettere in dubbio la rilevanza della Chiesa („pari distanza“, „la religione è un affare privato“, relativizzazione mediante le

sette religiose), è possibile soppiantare l'intelligenza ecclesiastica. E se l'intelligenza ecclesiastica viene soppiantata diventa sempre più illusoria la possibilità della rappresentazione della rilevanza sociale della Chiesa.

93. La Chiesa ha lo stesso diritto di esporre il proprio parere politico di cui dispone qualsiasi altra persona giuridica che abbia una funzione nella società. Un prete ha lo stesso diritto costituzionale di esporre le proprie idee politiche che ho io o chiunque altro fra noi. Se la Chiesa non lo fa è per una autolimitazione conseguente da considerazioni teologiche e sacerdotali e non già perché avrebbe accettato il diktat dello Stato o di una forza politica. E comunque, se un prete finisse, perdendo l'orientamento, sui campi minati delle politiche di partito, la cosa riguarderebbe esclusivamente il suo vescovo e per niente i partiti o lo Stato.

94. József Mindszenty fu perseguitato sia dai nazisti sia dai bolscevichi. Lui ebbe il coraggio, ai tempi del nazismo, di dire di no alla dittatura bruna ed ebbe il coraggio, ai tempi del comunismo, di dire di no alla dittatura rossa. Per cui lui simboleggia nella sua persona il fatto che l'ideologia nazista e quella comunista sono sostanzialmente simili, e tutte e due le ideologie sono intrinsecamente anticristiane e neopagane. E quindi nella sua persona, nel suo destino è possibile presentare che il nazismo e il bolscevismo, essendo dei senzadio, sono disumani e, essendo disumani, sono dei senzadio.

Sono anticristiani a neopagani. In altri termini: dal fatto che non vogliamo bene ai militanti crocefrecciati non consegue che dovremmo voler bene ai poliziotti dell'ÁVH, e viceversa, dal fatto che non vogliamo bene ai poliziotti dell'ÁVH non consegue che dovremmo voler bene ai crocefrecciati, questo è il messaggio dell'esempio, valido a tutt'oggi.

95. A proposito delle leggende su San Ladislao Re d'Ungheria si può certo dire che "non sono che leggende, delle dicerie". Secondo la visione positivista odierna una cosa può essere considerata come fatto storico se si precisano l'ora e il minuto nonché il luogo, con tanto di dati, in cui essa ha avuto luogo. La leggenda invece esprime, illustra anche l'effetto storico che un determinato avvenimento aveva esercitato sulla comunità di quei tempi. Sotto questo aspetto il significato e l'importanza delle leggende sono più profondi e più vasti. E' un fenomeno tipico della memoria collettiva del popolo, dei racconti mitici della nazione, delle leggende dei Santi.

96. Dio è l'Assoluto. Dal fatto che sia Assoluto consegue che è uno e unico, perchè se non fosse uno e unico, si limiterebbero a vicenda, quindi non potrebbe essere assoluto.

Dall'essere assoluto dell'Assoluto consegue che egli ha il sapere assoluto, di tutto, quindi di se stesso. L'Assoluto pensa se stesso: il Pensatore pensa il pensiero di se stesso. Se io penso me stesso e l'Assoluto pensa se stesso – tra questi due pensieri vi è una differenza di fondo. La differenza sta nel fatto

che da una parte il mio pensiero di me stesso non è perfettamente identico a me stesso – cioè me stesso e la mia immagine di me stesso non sono identici – e inoltre io esisto realmente mentre il mio pensiero di me stesso esiste soltanto nella mia testa come concetto, dall'altra parte invece se è l'Assoluto a pensare se stesso, quello è perfetto, cioè se stesso e il suo pensiero di se stesso sono identici l'uno all'altro, inoltre, essendo identici, non è solo lui ad esistere realmente, infatti il suo pensiero di se stesso esiste non solo come concetto ma ha la stessa esistenza reale che ha lui stesso. Essendo il Pensatore persona – infatti pensa se stesso – neanche il Pensiero può essere impersonale, infatti diversamente non sarebbe nè perfetto, senza alcuna mancanza, nè identico al Pensatore. Il Pensatore è diretto al Pensiero, come valore infinito, ed il Pensiero allo stesso modo al Pensatore, come valore infinito. Questo è l'amore in cui e mediante il quale il Pensatore è diretto al Pensiero ed il Pensiero al Pensatore: lo stesso Pensare è infinito – infatti "trasmette" l'infinito, quindi non può essere "minore" del Pensatore e del Pensiero –, per cui lui stesso è persona. In base a tutto questo – essendo chiaro che altri aspetti non ci possono essere – si può affermare che l'Assoluto è: Pensiero che pensa se stesso.

97. In realtà il quesito è se il Santo può essere raffigurato o meno? La risposta del Vecchio Testamento – anzi, tutte le risposte all'infuori del cristianesimo ma di qualità teologica – sono di no. Non si può, perché il Santo, l'Assoluto non può essere colto in

forma umana. Solo nel cristianesimo appare l'Immagine del Santo. Ed è perché lo stesso Essere, lo stesso Assoluto, lo stesso Santo è diventato Immagine. Dio stesso è divenuto Immagine in Gesù Cristo. Cristo, icona di Dio, ha reso possibile una volta per sempre la raffigurazione del Santo. "Chi mi vede, vede il Padre mio." Ed essendo il popolo di Dio corpo mistico di Cristo, la raffigurazione del Santo è legittima anche riguardo al popolo di Dio, in primo luogo in relazione alla Beatissima Vergine, in secondo luogo in relazione ai santi, infatti se il popolo di Dio è corpo di Cristo e Cristo è l'Immagine di Dio, essa viene irradiata anche sui membri del popolo di Dio.

98. Rimarrò sempre grato all'Alma Mater, all'Accademia Teologica. Tra le lezioni dedicate alla dogmatica ce n'era una chiamata "disputa". Ogni semestre ciascuno studente ha dovuto fare degli studi approfonditi su un filosofo – tante volte su pensatori parzialmente o completamente contrari alla dottrina cattolica – leggendone le opere, studiandone le discussioni, in un certo senso immedesimandosi con la sua visione, al punto di riuscire a capire, seguendo la logica intrinseca di tale visione, la presa di posizione del determinato filosofo anche in questioni in cui esso non aveva espresso il proprio parere. E quindi alla "disputa" doveva difendere le idee del filosofo contro il professore e tutti gli studenti del corso. Questa disputa è stata una esperienza fantastica e ha rappresentato anche un grandissimo insegnamento. In parte perché mi ha

insegnato a posizionarmi in una mentalità che non era mia, magari anche contraria alla mia, dando così una specie di apertura, ed in parte perché mi ha insegnato una tecnica di dibattito in cui si poteva mettere alla prova gli argomenti e la forza persuasiva delle varie idee.

Tutto questo mi torna utile giorno dopo giorno anche nelle trincee della politica perché riesco a sostenere meglio il dibattito con i nostri avversari mettendo alla prova la forza degli argomenti non solo miei ma anche quella degli avversari sotto l'aspetto sia del contenuto di verità che della forza persuasiva. Occorre mettere alla prova la forza persuasiva degli argomenti contrastanti, posizionandomi in un certo senso nel mondo intinseco, nella logica, nel linguaggio della visione di tutti, a partire dall'estrema sinistra e dai libertiniani sino all'estrema destra. Faccio venire il nervoso alla famiglia ed agli amici da morire provando queste tecniche sulla loro pelle, provarle è come provare una nuova sciabola, per capire come impugnarla, come muoverla fendendo l'aria e così via. Se qualcuno sentisse di nascosto le cose che dico in quelle occasioni resterebbe di sasso... Ma colui che non accetta la sfida di questo tipo di avventura spirituale – magari anche con delle vedute per le quali nutrirebbe sentimenti di ribrezzo viscerale – non conoscerà la logica intrinseca dell'avversario e non sarà in grado di prevedere i suoi prossimi passi, argomentazioni, la forza del suo linguaggio, la sua suggestione, e così, in ultima analisi, rischia di restare sconfitto nella difesa dei valori ed interessi affidatigli. Chi non ha preso dime-

stichezza con la sciabola dell'avversario non saprà usare bene neanche il proprio scudo.

99. Al tempo della presidenza di Clinton sono stato invitato a Washington ad una colazione di preghiera. E' inutile negare, ero molto contento di me, ecco, mi sono detto, questo *Zsoltino Semjén* non è mica una persona qualsiasi se farà colazione insieme al Presidente degli Stati Uniti! Mi sono recato alla messa delle ore sette dai padri francescani e fu lì che mi ha come scosso il pensiero suggeritomi da Dio: ma sì, certo, è una cosa grande far colazione con il presidente degli Stati Uniti, ma chi mai sarà costui rispetto al nostro Dio creatore che mi invita al suo tavolo tutti i santi giorni! E non mi offre una crostatina insecchita con marmellata, ma se stesso. Fu allora che in me le cose si assestarono.

100. Ci vogliono fede, coraggio, senso dell'umor. E all'odio ungarofobo ed anticristiano la risposta è una sola: amore per la nazione ungerese e per il cristianesimo.

NOTE

1. *Hármaskönyv*³, 561
2. *Hármaskönyv*, 13, 52
3. *2/3*⁴, 15
4. *2/3*, 95
5. *Hármaskönyv*, 231–232
6. *Hármaskönyv*, 367–368
7. *2/3*, 259–260
8. *Hármaskönyv*, 58–59
9. *Hármaskönyv*, 370
10. *2/3*, 83–84
11. *Hármaskönyv*, 238–239
12. *Hármaskönyv*, 234–238
13. *Hármaskönyv*, 606–607
14. *Hármaskönyv*, 165–166

---

3 Zsolt SEMJÉN: *Hármaskönyv – Libro Triplo (Tripartito)* (Igenis szólnunk kell!; Ius Resistendi; Egyenes úton – Sì che dobbiamo far sentire la nostra voce!; Ius Resistendi; Sulla via diritta). Budapest, 2009, Edizioni della Fondazione Barankovics István (www.semjenzsolt.hu, www.kdnp.hu)

4 Zsolt SEMJÉN: *2/3* (Megharcolunk minden magyarrélt!; Két pogány közt; Egymillió – Combattiamo per ciascun ungherese!; Fra due pagani; Un milione). Budapest, 2018, Edizioni della Fondazione Barankovics István (www.semjenzsolt.hu, www.kdnp.hu)

Il titolo si richiama ai due terzi dei mandati, maggioranza qualificata nel Parlamento ungherese, ottenuta l'8 aprile del 2018 per la terza volta consecutiva dall'Alleanza FIDESZ–KDNP

15. *Hármaskönyv, 563*
16. *Hármaskönyv, 587–588*
17. *2/3, 287*
18. *Hármaskönyv, 55–56*
19. *2/3, 28–29*
20. *Hármaskönyv, 599*
21. *Hármaskönyv, 420*
22. *Hármaskönyv, 370–371*
23. *Hármaskönyv, 377–378*
24. *Hármaskönyv, 298*
25. *2/3, 357–358*
26. *2/3, 311–312*
27. *2/3, 410–411*
28. *2/3, 246–247*
29. *2/3, 154–156*
30. *Hármaskönyv, 617*
31. *2/3, 103*
32. *Hármaskönyv, 248*
33. *2/3, 339–340*
34. *Hármaskönyv, 586*
35. *2/3, 311*
36. *2/3, 53*
37. *2/3, 262–263*
38. *Hármaskönyv, 373–374*
39. *Hármaskönyv, 162–163*
40. *Hármaskönyv, 305*
41. *2/3, 22*
42. *Hármaskönyv, 304–305*
43. *2/3, 295–297*
44. *Hármaskönyv, 481*
45. *2/3, 49*
46. *2/3, 315–316*

47. 2/3, 422
48. 2/3, 398
49. 2/3, 471–472
50. 2/3, 472–473
51. 2/3, 408–409
52. 2/3, 406
53. 2/3, 407–408
54. 2/3, 351–355
55. 2/3, 120–121
56. 2/3, 364
57. *Hármaskönyv*, 351
58. 2/3, 23–24
59. 2/3, 205–206
60. 2/3, 206
61. 2/3, 111–112
62. 2/3, 334
63. 2/3, 140
64. 2/3, 140
65. 2/3, 209
66. 2/3, 213–214
67. 2/3, 477
68. 2/3, 218
69. *Hármaskönyv*, 291
70. 2/3, 255
71. 2/3, 220
72. 2/3, 220
73. 2/3, 227
74. 2/3, 20
75. 2/3, 19–20
76. 2/3, 21
77. 2/3, 479–480
78. *Hármaskönyv*, 562

79. 2/3, 373
80. Hármaskönyv, 562
81. Hármaskönyv, 564
82. Hármaskönyv, 244–245
83. Hármaskönyv, 245–246
84. Hármaskönyv, 117–118
85. Hármaskönyv, 250–251
86. Hármaskönyv, 252
87. Hármaskönyv, 200–201
88. Hármaskönyv, 271–272
89. Hármaskönyv, 244–245
90. Hármaskönyv, 258–259 és 2/3, 339
91. Hármaskönyv, 197
92. Hármaskönyv, 159–161
93. Hármaskönyv, 279
94. Hármaskönyv, 275–276
95. 2/3, 469
96. Hármaskönyv, 555–556
97. 2/3, 372
98. Hármaskönyv, 285–286
99. Hármaskönyv, 243
100. 2/3, 321

INDICE DEI NOMI

Ruth Burrows Suora carmelitana, vive e lavora a Norfolk, scrittrice spirituale

3.) **Sant'Agostino** *Aurelius Augustinus* (354–430) vescovo d'Ippona, Dottore della Chiesa, il più grande Padre della Chiesa latina

6.) **Heller, Ágnes** (1929–2019) Filosofa marxista Premio Széchenyi, esteta, professoressa universitaria, membro ordinario dell'Accademia Ungherese delle Scienze

11.) **Platone** (427–347 a. C.) Filosofo greco antico, fondatore della scuola filosofica „Accademia”

San Tommaso d'Aquino (1224-25?–1274) Teologo italiano, esponente della filosofia Scolastica, frate domenicano

Aristotele (384–322 a. C.) Scienziato e filosofo greco antico

Rousseau, Jean-Jacques (1712–1778) Filosofo, scrittore e compositore svizzero dell'epoca dell'illuminismo

12.) **Marx, Karl** (1818–1883) Filosofo, economista, sociologo, teoretico del movimento operaio comunista, fondatore del marxismo

15.) **Isaia** (7-mo secolo a. C.) Grande profeta di Giudea

Engels, Friedrich (1820–1895) Commerciante, scienziato sociale, filosofo, teoretico politico, coautore del Manifesto comunista

Lenin, Vladimir Iljic, nome di nascita Uljanov, V. I. (1870–1924) Dittatore bolscevico sovietico di nazionalità russa, pensatore marxista, fondatore del leninismo

16.) **Lukács, György**, nome di nascita Löwinger, György Bernát (1885–1971) filosofo marxista, esteta, professore universitario, politico

19.) **Giovanni Paolo II**, Wojtyła, Karol Józef (1920–2005) Arcivescovo di Cracovia nel 1964, nominato cardinale nel 1967. Viene eletto Papa il 16 ottobre 1978. Primo Papa slavo e primo Papa non italiano eletto dopo 455 anni

28.) **Heidegger, Martin** (1889–1976) Filosofo idealista tedesco, uno dei fondatori dell'esistenzialismo

41.) **Santo Stefano Re d'Ungheria**, nome di nascita Vajk (975–1038) E' il primo Re cristiano d'Ungheria 1001–1038

42.) **Carlo Magno** (742–814) Re dei Franchi e dei Longobardi, primo imperatore del Sacro Romano Impero

Voltaire, François-Marie Arouet (1694–1778) Scrittore, poeta e filosofo dell'illuminismo francese

49.) **Re Mattia Corvino**, nome di nascita Hunyadi, Mátyás (1443–1490) Re d'Ungheria 1458-1490, Re di Boemia a partire dal 1469, Duca d'Austria dal 1486

Széchenyi, István conte (1791–1860) Politico, scrittore, polistore, ministro delle comunicazioni nel governo Batthyany del 1948, durante la guerra di liberazione, chiamato dal governatore Lajos Kossuth „Il più grande degli ungheresi”

Pázmány, Péter (1570–1637) Arcivescovo di Esztergom (Strigonio), cardinale, leader del rinnovamento cattolico in Ungheria, scrittore

Arany, János (1817–1882) Poeta, insegnante, direttore della Società Kiszfaludy (di carattere letterario), membro e segretario generale dell'Accademia Ungherese delle Scienze

Bartók, Béla (1881–1945) Compositore, pianista, ricercatore della musica folkloristica

55.) **Barankovics, István** (1906–1974) Giurista, redattore, politico democristiano, segretario generale

del Partito Popolare Democratico (Ungherese), emigrato nel 1949

Sík, Sándor (1889–1963) Provinciale dell'Ordine degli Scolopi, poeta-sacerdote, professore universitario. Nella poesia citata il verso „*In riva ai quattro-fiumi, sui tre-monti*” è un richiamo chiaro allo stemma ungherese con i quattro fiumi (Danubio, Tisico, Drava, Sava) nella parte sinistra dello scudo, e con le tre colline in quella destra (rappresentanti le montagne più alte del Bacino dei Carpazi: Tatra, Mátra e Fatra)

74.) **Koppány** (962 k.–997) Figlio di Tar Zerind, parente del Principe Géza d'Ungheria (padre di Vajk, il futuro Santo Stefano Re). Koppány, dopo la morte di Géza, rivendicò per sé il potere, ma la famiglia di Géza voleva che il nuovo Principe fosse Vajk. La sanguinosa battaglia decisiva di Soly fu vinta da Stefano (Vajk) e quindi consolidò il nuovo stato ungherese cristiano. Secondo le cronache d'epoca il corpo di Koppány venne tagliato in quattro pezzi, appesi ai quattro estremi dell'Ungheria, nelle città di Győr (Arrabona), Veszprém (Vespremino), Esztergom (Strigonio) e Gyulafehérvár (Alba Iulia).

Orseolo, Péter nome di nascita **Orseolo, Pietro** (1011–1046? 1059?) Successore designato di Santo Stefano Re, Re d'Ungheria tra il 1038-1041 e il 1044-46

Escrivà, Josemaria (1902–1975) teologo, prelato papale onorario, fondatore dell'Opus Dei (1928) e della *Societas Sacerdotalis Sanctae Crucis* (1943). Proclamato Beato nel 1992, Santo nel 2003

86.) **Socrate** (470–399 a. C.) Filosofo greco antico, dell'età d'oro della *polis* ateniese, capitale dell'Attica

Seneca, Lucio Anneo (4 a. C.–65) Filosofo stoico, drammaturgo ed uomo di Stato romano

Kant, Immanuel (1724–1804) Filosofo idealista, professore universitario, creatore dell'idealismo trascendentale

94.) **Mindszenty, József**, nome di nascita Pehm, József (1892–1975) Arcivescovo, primate d'Ungheria, una delle figure più importanti della storia della Chiesa Cattolica Ungherese del ventesimo secolo. Arcivescovo di Esztergom (Strigonia) a partire dal 1945, venne arrestato nel 1948. Dal 1956 visse all'Ambasciata degli Stati Uniti a Budapest, nel 1971 si recò all'Estero. E' in corso la sua causa di beatificazione.

95.) **San Ladislao** (1040 circa–1095) Re d'Ungheria, della dinastia degli Árpád

99.) **Clinton, Bill William Jefferson Blythe** (1946) 42° Presidente degli Stati Uniti, in carica dal 1993 al 2001

INDICE DELLE MATERIE

12.) **Individualismo liberale** Corrente della filosofia sociale che privilegia l'individuo in rapporto alla comunità

personalismo Corrente della filosofia e della teologia che pone l'accento sulla centralità della persona

collettivismo Corrente di teoria sociale che enfatizza l'interdipendenza di ogni essere umano all'interno di un gruppo collettivo, della società a scapito dei punti di vista individuali personali, in antitesi all'individualismo

sussidiarietà Principio del reciproco aiuto. E' uno dei principi basilari della democrazia cristiana, secondo cui quel che un determinato livello organizzativo riesce a risolvere non deve essere oggetto di decisione da parte di un livello superiore

15.) **l'Assoluto** Concetto metafisico: è una realtà la cui esistenza non dipende da nessun'altra, ma sussiste in sé e per sé, illimitata. L'Assoluto è il contrario del relativo

47.) **califfato** Territorio gestito e diretto da un dirigente religioso e politico dell'Islam

sharia: Principio morale fondamentale dell'Islam, nel sistema teologico dell'Islam la sharia è la legge di Dio (Allah, nell'Islam), codice delle leggi comportamentali, diritto sostanziale. Il suo obiettivo principale è la regolamentazione della comunità

54.) **KDNP Kereszténydemokrata Néppárt** (Partito Popolare Cristiano Democratico-PPCD), è il successore dell'ex Demokrata Néppárt /DNP/ (Partito Popolare Democratico 1944–1949), rifondato quindi nel 1989 con il nome di Partito Popolare Cristiano Democratico. Membro del Partito Popolare Europeo. A partire dal 2010 il PPCD, in alleanza parlamentare con la FIDESZ – Unione Civica Ungherese, fa parte della coalizione governativa.

SZDSZ Szabad Demokraták Szövetsége (Alleanza dei Liberi Democratici), partito liberale fondato nel novembre del 1988. Tra il 1990 e il 2010, per cinque legislature, presente nel Parlamento, per tre legislature partner di coalizione del MSZP (PSU – Partito Socialista Ungherese). Sciolto ufficialmente nel settembre del 2014.

FIDESZ Fondata il 30 marzo 1988 con il nome di **Fiatl Demokraták Szövetsége** (da qui l'acronimo FiDeSz – Alleanza dei Giovani Democratici). Nel 1995 assunse il nome di FIDESZ – Magyar Polgári Párt (FIDESZ – Partito Civico Ungherese). Nel 1998 andò al governo, nel 2003 si trasformò in una alleanza, cambiando il proprio nome a FIDESZ – Magyar Polgári Szövetség (FIDESZ

– Unione Civica Ungherese. Alle elezioni parlamentari del 2010, 2014 e 2018 l'alleanza partitica FIDESZ-PPCD (-Partito Popolare Cristiano Democratico) ha ottenuto la maggioranza di due terzi dei mandati.

55.) **Demokrata Néppárt** (DNP – Partito Popolare Democratico), fondato nell'autunno del 1944, registrato nella primavera del 1945, interdetto nel 1949, fu un partito con una visione del mondo cristiano-democratica, cristiano-sociale, che professava i valori della democrazia parlamentare, predecessore dell'odierno KDNP (Partito Popolare Cristiano Democratico).

64.) **Sacra Corona** Regale insegna che incarna lo Stato Ungherese e la continuità giuridica di esso. Secondo la Dottrina della Sacra Corona essa è „radice di ogni possesso”, è l'unica possessora terrestre dei poteri sovrani sull'Ungheria, è personalità giuridica, fonte di ogni diritto ungherese. „Ogni potere è della Sacra Corona, ogni diritto proviene dalla Sacra Corona”. In Europa è una delle poche corone inaugurali risalenti ai tempi più remoti, rimasta integra a tutt'oggi.

75.) **1848** La rivoluzione e la guerra d'indipendenza del 1848-49 sono un avvenimento determinante della storia dell'età moderna dell'Ungheria, una delle pietre angolari dell'identità nazionale. Con le sue riforme sociali avviò lo sviluppo della società borghese, con la sua lotta di autodifesa sostenuta

contro Vienna divenne parte determinante della coscienza nazionale.

1956 La rivoluzione e guerra di liberazione del 1956 sono la rivoluzione contro il terrore stalinista e la guerra di liberazione del popolo dell'Ungheria contro l'occupazione sovietica, avvenimenti che furono fra quelli più determinanti della storia ungherese del XX-mo secolo. Essi iniziarono il 23 ottobre 1956 con la manifestazione pacifica degli studenti universitari e terminarono l'11 novembre con la repressione delle ultime resistenze dei rivoltosi armati.

79.) **Gnosticismo sincretista** I vari sistemi gnostici sono generalmente caratterizzati dal sincretismo - il che vuol dire che il loro sistema dottrinario venne formato dalla fusione di dottrine di origine diversa, sia nella sfera delle credenze religiose sia in quella delle concezioni filosofiche - quindi da influenze esercitate da elementi della filosofia greca, innanzitutto da quella platonica, nonché dall'ebraismo e dal cristianesimo

83.) **Pázmány Péter Katolikus Egyetem** (Università Cattolica Péter Pázmány) - Università Ecclesiastica riconosciuta dallo Stato. La Facoltà di Legge e Scienze Politiche, quella di Scienze e Tecnologie informatiche nonché la Facoltà di Teologia si trovano a Budapest, mentre la Facoltà di Lettere e Filosofia nella cittadina di Piliscsaba. La sua Facoltà di Teologia è successore della Facoltà di Teologia dell'Uni-

versità fondata nel 1635 a Nagyszombat (Trnava) dal cardinale Péter Pázmány, figura di rilievo assoluto della Controriforma in Ungheria, nonché dell'Accademia di Teologia Cattolica Romana (1950). Nel 1999 l'Università acquisisce il titolo „Fondata dalla Santa Sede” (cfr. Ex corde Ecclesiae)

Piarista Gimnázium Liceo dei Padri Scolopi, fondato nel 1717, agli inizi dell'Ottocento venne ampliato, prima con studi quinquennali, e, in seguito sessennali. A partire dal 1883 funzionava come liceo ginnasio con il piano di studi statale. Nel 1948 venne nazionalizzato. Nel 1950, in base all'accordo tra Stato e Chiesa, passò nuovamente alla gestione dell'Ordine e quindi poteva funzionare come ginnasio a quattro classi. Nell'autunno del 1953 la sede di Via Váci fu tolta all'Ordine, il liceo fu trasferito a Piazza Kálmán Mikszáth. Dopo il 1989 è cessata la limitazione del contingente, la scuola si trasformò in un ginnasio con studi sessennali. Nel 2011 si è riusciti a ritrasferire sia la scuola, sia la sede dell'Ordine nel palazzo originario, di Via Váci.

Bethesda Református Gyerekkórház (Ospedale Pediatrico Bethesda della Chiesa Riformata Calvinista) L'unico ospedale pediatrico in gestione ecclesiastica nella regione cetroeuropea. Fu aperto il 1-mo gennaio del 1866 dalla Comunità Ecclesiastica delle Gioviette di Lingua Tedesca. Nell'era contrassegnata dal nome di Rákosi, dittatore comunista, venne nazionalizzato, col cambio di regime è tornato alla gestione della Chiesa Riformata.

94.) **Crocefrecciati, ÁVH** I militanti crocefrecciati furono il braccio armato del Partito delle Croci frecciate – Movimento Ungarista, dichiaratamente nazi-fascista, filotedesco, con a capo Ferenc Szálasi, nominato primo ministro durante l'occupazione tedesca del Paese, giustiziato dopo la fine della II. guerra mondiale.

La ÁVH (Autorità per la Difesa dello Stato) fu la famigerata polizia segreta del partito comunista ungherese. Sia i Crocefrecciati, sia la polizia politica del regime comunista ebbero la loro sede nello stesso palazzo, nella "Casa del Terrore", oggi Museo per ricordare gli orrori che vi furono perpetrati ad opera prima del partito nazista ungherese e poi di quello comunista.

98.) **Hittudományi Akadémia** (Accademia di Teologia) Successore della Facoltà di Teologia dell'Università fondata nel 1635 a Nagyszombat (Trnava) dal cardinale Péter Pázmány

CURRICULUM VITAE⁵

Nacque a Budapest l'8 agosto 1962. Sua moglie, Erzsébet Gabriella Menus, si è diplomata all'Università Musicale Ferenc Liszt, insegna canto e musica nella Scuola Elementare e Ginnasio Szent Angéla (Sant'Angela), inoltre dirige un coro, è cultrice della musica ecclesiastica. Egli ha tre figli: Emese Borbála (1991) giurista, Botond Benedek (1994) economista, Álmos Ágoston (1996) studente universitario.

Ha fatto la maturità nel Ginnasio „Szilágyi Erzsébet”. Negli anni precedenti al cambio di regime frequentava, in qualità di studente laico, l'Accademia di Teologia Cattolica Péter Pázmány, e conseguì la laurea di Dottore in Teologia. Nello stesso tempo frequentava i corsi della Facoltà di Lettere e Filosofia dell'Università degli Studi Eötvös Loránd, diplomandosi, nel 1992, in sociologia. All'Università Cattolica Péter Pázmány venne nominato, nel 1996, professore associato. Con una dissertazione su un argomento di sociologia religiosa ottenne il titolo accademico di “Dottore di Ricerca”, cioè *PhD*. *A partire dal 2011 è professore titolare dell'Università di Óbuda. All'Università dell'Ungheria Occidentale ha ottenuto anche il diploma in scienze e gestione faunistica a livello di MA nel 2014.*

---

5 In base al volume „Országgyűlési Almanach” (Almanacco Parlamentare), Edizioni del Parlamento Ungherese, Budapest, 2017.

La Casa Editrice Márton Áron nel 2000 ha pubblicato il suo libro dal titolo: „Igenis, szólnunk kell!” (Sì che dobbiamo far sentire la nostra voce!), mentre la Szent István Társulat (Società Santo Stefano) nel 2003 il suo volume autonomo dal titolo „Egyházpolitika. Egyház és politika” (Politica Ecclesiastica. Politica e Chiesa). Nel 2007 ha visto la luce lo „Ius Resistendi” nell’edizione della Fondazione Barankovics, nel 2008 il volume „Egyenes úton” (Sulla via diritta), e nel 2011 il libro „Megharcolunk minden magyarért!” (Combattiamo per ciascun ungherese!), nel 2013 „Két pogány közt” (Fra due pagani), nel 2017 il libro „Egymillió” (Un milione). Nel 2018 è uscito il suo volume di poesie con il titolo „Megsejteni a Sejthetetlent” (Intuire il Non Intuibile).

Gli stimoli esercitati su di lui dai suoi professori di teologia hanno avuto un ruolo importante nella sua decisione di intraprendere la carriera politica, il suo pensiero è stato notevolmente influenzato dalle encicliche papali sui problemi sociali. Nella primavera del 1989 rifonda il Partito Popolare Cristiano Democratico. Nel 2002 fu eletto vice-presidente del partito, nel 2003 presidente, nella sua carica veniva rieletto ben cinque volte, l’ultima volta il 18 gennaio del 2020, senza sfidanti.

Alle elezioni parlamentari del 1990 fu candidato individuale nella circoscrizione elettorale della Fortezza di Buda, poi ha ricoperto la carica di direttore d’ufficio e portavoce del gruppo parlamentare del KDNP (PPCD), partito al governo. Nell’ottobre dello stesso anno fu eletto, su lista, rappresentante comunale nel II. Rione di Budapest. Nel 1994, alle

parlamentari si candidò anche nel collegio uninominale del rione della Fortezza di Buda, ma fu eletto nel proporzionale. A partire dal 1994 ricoprì la carica di notaio del Parlamento, era membro della Commissione Affari Sociali e Sanità, dal 1995 Vice-Capogruppo. Tra il 1998 ed il maggio del 2002 fu, nel rango di sottosegretario aggiunto, dirigente responsabile per gli affari ecclesiastici del Ministero del Retaggio Culturale Nazionale. Un periodo in cui fu tenuto un vertice ecclesiastico internazionale in Ungheria, furono risolti i dibattiti precedenti con la Santa Sede Apostolica, venne ristabilito il finanziamento statale dell'insegnamento della religione, conclusi degli accordi con le chiese storiche, garantito il finanziamento delle attività di servizio pubblico delle istituzioni ecclesiastiche uguale a quelle statali e la restituzione degli immobili ecclesiastici nazionalizzati nel corso degli anni del socialismo in Ungheria. Si deve anche a lui che il Santo e Sacro Sinodo di Bisanzio abbia riconosciuto Santo Stefano Re d'Ungheria come santo anche per il cristianesimo ortodosso. Tale riconoscimento è ritenuto il più grande successo della politica ecclesiastica ungherese, infatti dopo lo scisma, avvenuto nel 1054, Re Stefano è l'unico santo comune dei cristiani di Oriente e di quelli d'Occidente.

Nel 2002 tornò a far parte del Parlamento. Nel 2006 scese in campo per il mandato nel collegio uninominale della città di Kalocsa. Nel centro arcivescovile cattolico millenario la sua vittoria non correva alcun rischio. In più il suo nome era in quarta posizione sulla comune lista elettorale nazionale

della FIDESZ e del Partito Popolare Cristiano Democratico. A partire dal maggio dello stesso anno, da vicepresidente dell'Alleanza di Solidarietà Ungherese dei Gruppi Parlamentari della FIDESZ e del PPCD, fu capogruppo dei deputati cristiani democratici fino al termine della legislatura. Grazie al suo ruolo di "politico di prima linea" è spesso esposto a degli attacchi politici che lui considera "più che altro divertenti". Riesce a far distinzione tra Zsolt Semjén e quello che in lui „è un prodotto politico”, anche se le due entità sono certamente interdipendenti sul piano della scala di valori ma non sono identiche su quello dei sentimenti – ebbe a dichiarare nel 2014.

Egli partecipa al lavoro di numerose organizzazioni di carattere professionale e caritativo. Il suo lavoro svolto all'interno della Chiesa fu premiato dal Corpo Episcopale Cattolico Ungherese con l'onorificenza Pro Ecclesia Hungariae. Nel 1997 ricevette la medaglia commemorativa dedicata a Péter Pázmány dal Consiglio dell'Università Cattolica. Papa Giovanni Paolo II gli conferì, nel dicembre del 1998, l'onorificenza di Commendatore dell'Ordine di San Gregorio Magno, e nel 2002 quella di Cavaliere di Gran Croce dell'Ordine Pontificio di Papa San Silvestro. Nel 1998 diventò Cavaliere di Gran Croce del Sovrano Ordine Cavalleresco di Malta. E' per lui di grande importanza, sul piano spirituale, il fatto di essere confratello dell'Ordine Dei Carmelitani Scalzi (OCD). Nel 2000 anche il patriarca ecumenico di Costantinopoli, Bartolomeo I lo insignì di una decorazione, conferendogli una delle onorificenze più alte dell'ortodossia: quella della

Santa Croce della Santissima Partoritrice di Dio di Pammakaristos, nonché l'onorificenza dell'Ordine Di San Giovanni Evangelista il Teologo nel 2013, e poi, nel 2017, la Croce del Santo e Glorioso Apostolo Andrea, il Primo Chiamato.

E' premio Pro Caritate. Il 29 giugno 2011 la Fondazione Presidenziale Ronald Reagan gli consegnò la Medaglia della Libertà Internazionale.

Alle elezioni politiche dell'aprile 2010 difese, con larghissima maggioranza dei consensi, il proprio mandato individuale nella circoscrizione uninominale di Kalocsa già nella prima tornata, in buona parte contro candidati nuovi, con il 58% dei voti. Oltre ad avere il primo posto della lista elettorale della contea di Bács-Kiskun dell'alleanza partitica conservatrice fu sua anche la prestigiosa quinta posizione della lista nazionale. Il 29 maggio, nel momento della formazione del secondo governo Orbán, assume, come viceprimoministro, la carica di primo sostituto ed anche di sostituto generale del capo del governo. Inoltre svolge il suo lavoro governativo anche in qualità di ministro senza portafoglio, responsabile per la politica nazionale e per la diplomazia riguardante le chiese. Egli fu promotore, ed anche presentatore nel Parlamento, della modifica della legge sulla cittadinanza, approvata a larga maggioranza il 26 maggio, legge che consentì il conferimento della cittadinanza doppia agli ungheresi viventi oltre confine. Partecipò all'elaborazione della Legge Fondamentale dell'Ungheria.

Il 6 aprile ottenne il nuovo mandato parlamentare come candidato al secondo posto della lista

nazionale comune dei partiti governativi. Nel nuovo governo, formato il 6 giugno, ha conservato tutte e due le cariche governative – quella di vicepresidente del governo, in qualità di sostituto generale del premier e quella di ministro senza portafoglio, responsabile per la politica nazionale. Nel corso della sua attività governativa di otto anni egli fu promotore dell’iniziativa volta a dichiarare giornata non lavorativa il giorno di Sabato Santo. Prova un orgoglio naturale per il sistema in via di formazione dell’unificazione della nazione. Il 10 ottobre del 2017 ha annunciato alla Conferenza Permanente Ungherese che fu prestato il giuramento solenne da parte del milionesimo “nuovo cittadino” ungherese.

L’8 aprile del 2018 la coalizione FIDESZ-Partito Popolare Cristiano Democratico ha vinto – ormai per la terza volta consecutiva con una maggioranza di due terzi – le elezioni parlamentari, ed egli ha ottenuto il suo nuovo mandato come secondo candidato nella lista elettorale della coalizione. Nel quarto governo di Viktor Orbán egli copre di nuovo la carica di viceprimoministro generale nonchè di ministro responsabile per la politica nazionale, per le politiche delle nazionalità, per la politica ecclesiastica e per la diplomazia riguardante le chiese.

Antológia Kiadó és Nyomda Kft.
A kiadásért felel: Lezsák Sándor

Készült Lakiteleken a 2021. évben
Felelős vezető: Agócs Sándor ügyvezető igazgató

ISBN 978-615-5862-72-4

